

वार्षिक प्रतिवेदन

आर्थिक वर्ष २०८१/०८२

नेपाल सरकार

वन तथा वातावरण मन्त्रालय

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग

बबरमहल, काठमाडौं

वार्षिक प्रतिवेदन

आर्थिक वर्ष २०८१/०८२

नेपाल सरकार

वन तथा वातावरण मन्त्रालय

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग

बबरमहल, काठमाडौं

- प्रकाशक : राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग
बबरमहल, काठमाडौं ।
- प्रतिलिपि अधिकार © : २०८२, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग, काठमाडौं
- सम्पादक : श्री मनोज कुमार साह, वरिष्ठ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन अधिकृत
श्री मनोज ऐर, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन अधिकृत
श्री लव गुरागाई, रेञ्जर
- सल्लाहकार : डा. बुद्धि सागर पौडेल, महानिर्देशक
श्री वेद कुमार ढकाल, उपमहानिर्देशक
- आवरण फोटो (अगाडी) : नेपालको शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जमा मात्र पाइने सुनौलो तोप
चराको भालेले गुँड बनाउँदै गरेको
सौजन्य: सिम्न ढकाल, अनुसन्धानकर्ता
- आवरण फोटो (पछाडी) : खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्जको घोडादाउना पाटन
सौजन्य: लव गुरागाई, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग
- सम्पर्क ठेगाना : राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग
पो.ब.नं. ८६०, काठमाडौं ।
फोन नं. ५३२०९९२-५३२०८५०
इमेल: info@dnppwc.gov.np
वेबसाइट www.dnppwc.gov.np
- मुद्रण : सिग्मा जनरल अफसेट प्रेस, सानेपा
फोन: ५४५४०२९

मन्तव्य

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागले बि.स. २०३७ सालमा स्थापना भएदेखि नै विभिन्न निकुञ्ज, आरक्ष, र संरक्षण क्षेत्रहरूमा प्रजातिगत संरक्षण हुँदै हाल भू-परिधिस्तरमा जनसहभागितामूलक संरक्षण पद्धति अनुरूप संरक्षण र व्यवस्थापनका कार्यक्रम र क्रियाकलापहरू गर्दै आएको छ ।

यस विभाग र मातहत रहेका संरक्षित क्षेत्रका कार्यालयहरूले आआफ्ना आवधिक व्यवस्थापन योजनाको आधिनमा रहि आ.व. २०८१/८२ मा संचालन गरेका कार्यक्रमहरू र अन्य नियमित कार्यहरूको प्रगती सम्बन्धित सबैलाई जानकारी गराउने उदेश्यले वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरी प्रकाशन गरिएको छ ।

नेपाल सरकारले जैविक विविधता संरक्षणको क्षेत्रमा अवलम्बन गरेको विभिन्न नीति तथा योजनाहरू र कार्यान्वयन गरेका कार्यक्रमहरूबाट प्राप्त नतिजाका कारण नेपाल विश्वमा नै उदाहरणीय बन्दै आएको छ । नेपालले जैविक विविधता संरक्षणमा सफलता संगसंगै केही चुनौतीहरूको पनि सामना गर्नु परिरहेको छ । निकुञ्ज तथा आरक्ष वरपर बढ्दो जनघनत्व र प्राकृतिक स्रोत माथिको निर्भरता, वातावरणीय व्यवस्थापन योजना विनाका विकास निर्माणका कार्यहरू, मिचाहा प्रजातिको वृद्धिमा तिब्रता, जलवायु परिवर्तनको प्रभाव, मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व तथा अव्यवस्थित भू-उपयोगका कारण संरक्षित क्षेत्रमा पर्न गएको असरहरू मुख्य चुनौतीहरूको रूपमा रहेका छन् । चुनौतीका बावजुद दुर्लभ र लोप हुने खतरामा रहेका वन्यजन्तु, संरक्षित क्षेत्र भित्र र बाहिर विचरण गर्ने वन्यजन्तुहरू र तीनको वासस्थानको संरक्षण गर्नु अपरिहार्य भएको छ ।

संरक्षित क्षेत्रको संरक्षण र व्यवस्थापनका साथसाथै जैविक विविधता संरक्षणमा स्थानीय जनताको सकृय सहभागितामा मध्यवर्ती क्षेत्रमा रहेका वनहरूको व्यवस्थापन गरी स्थानीय समुदायका वन पैदावारको आधारभूत आवश्यकता परिपूर्ति, पुर्वाधार विकास, दक्षता र क्षमता अभिवृद्धि, रोजगारी सृजनाबाट आयआर्जन जस्ता आर्थिक विकासमा टेवा पुऱ्याउने कार्यक्रमहरू मध्यवर्ती क्षेत्रहरूमा कार्यान्वयन हुँदै आइरहेको छ । संरक्षण कार्यको क्षेत्रमा हालसम्म हासिल भएका उपलब्धी, सफलता, चुनौती र अवसरमा मध्यवर्ती क्षेत्रका स्थानीय उपभोक्ता, सबै संरक्षित क्षेत्र कार्यालयमा अहोरात्र खटिने सबै तहका निजामती कर्मचारी, नेपाली सेना, राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय संरक्षण साझेदार संघसंस्थाको महत्वपूर्ण भुमिका रहेको छ । नेपालको वन्यजन्तु संरक्षण कार्यमा संलग्न सम्पूर्ण संस्था तथा व्यक्तिहरूसंगको सहकार्य, सहयोग र प्रतिवद्धता प्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दै प्रशंसा गर्न चाहन्छु ।

यस वार्षिक प्रगति प्रतिवेदनमा विभाग र अन्तर्गतका संरक्षित क्षेत्र कार्यालयहरूले सम्पादन गरेको जैविक विविधता संरक्षण र सामुदायिक विकास लगायतका विभिन्न कार्यहरूको बारेमा संक्षेपमा उल्लेख गरिएको छ । यस प्रतिवेदनले वन, वनस्पति, वन्यजन्तु लगायत सम्पूर्ण जैविक विविधताको संरक्षण, सम्बर्धन र व्यवस्थापनका लागि सन्दर्भ सामाग्रीको रूपमा रहने विश्वास लिएको छ ।

अन्त्यमा, यो प्रतिवेदन तयार गर्ने वरिष्ठ अनुगमन तथा मुल्यांकन अधिकृत लगायतको सम्पादन टोली, प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा तयारीमा सहयोग पुऱ्याउनु हुने विभागका कर्मचारीहरू सबैलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

.....
(डा. बुद्धि सागर पौडेल)
महानिर्देशक

विषयसूची

भाग-१

पृष्ठसूचि

१.१	परिचय	१
१.२	विभागको दुरदृष्टि, गन्तव्य, मूल्य मान्यता तथा उद्देश्यहरु	३
१.२.१.	दुरदृष्टि	३
१.२.२.	गन्तव्य	३
१.२.३.	मूल्य मान्यता	३
१.२.४.	उद्देश्यहरु	३
१.३	विभागका नीतिहरु	४
१.४	विभागका कार्यनीतिहरु	४
१.५	निर्देशक ऐन, कानून तथा नियमहरु	७
१.६	विभागलाई मार्ग निर्देशन गर्ने समितिहरु	९
१.६.१	राष्ट्रिय बाघ संरक्षण समिति, नेपाल	९
१.६.२	राष्ट्रिय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण समन्वय समिति	९
१.६.३	केन्द्रीयस्तरको वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण इकाइ	९
१.७	विभागको सांगठनिक संरचना	९
१.८	विभागको महाशाखा तथा शाखाहरुको कार्यविवरण	११
१.८.१	योजना तथा व्यवस्थापन महाशाखा	११
१.८.२	अनुसन्धान तथा प्रचारप्रसार महाशाखाको कार्य विवरण	१३
१.८.३	कर्मचारी प्रशासन शाखा	१५
१.८.४	आर्थिक प्रशासन शाखा	१५
१.८.५	वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण शाखा	१६
१.९	प्रमुख चुनौतीहरु	१६

भाग-२

आ.व. २०८१/८२ मा विनियोजित बजेट, खर्च र प्रगतिको अवस्था

२.१	आ.व. २०८१/८२ को आयोजनागत बजेट विनियोजनको स्थिति	१८
२.२	आ.व २०८१/८२ को आयोजनागत बजेट र खर्च	१९

२.३	राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण आरक्ष आयोजनाको वार्षिक प्रगति	२०
२.४	राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग आयोजनाको वार्षिक प्रगति	२१
२.५	हात्तीसार आयोजनाको वार्षिक प्रगति.....	२२
२.६	आ.व. २०८१/८२ को नीति तथा कार्यक्रमको प्रगति विवरण	२३

भाग-३

विभाग र अन्तर्गत कार्यालयबाट सम्पादन गरेका मुख्य क्रियाकलाप तथा गतिविधिहरू

३.१	वन्यजन्तु व्यवस्थापन.....	२५
३.१.१	वन्यजन्तु उद्धार र मृत्यु.....	२५
३.१.२	मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व र राहत व्यवस्थापन	२५
३.२	दिवस समारोह	२७
३.२.१	अन्तराष्ट्रिय जैविक विविधता दिवस (मे २२, २०२५) सम्पन्न	२७
३.२.२	विश्व बाघ दिवस (२९ जुलाई २०२४)	२८
३.२.३	विश्व सिमसार दिवस (२ फेब्रुवरी २०२४)	२९
३.२.४	२९औं वन्यजन्तु सप्ताह २०८१	२९
३.२.५	११औं अन्तराष्ट्रिय हिउँ चितुवा दिवस.....	३०
३.२.६	राष्ट्रिय संरक्षण दिवस २०८१	३१
३.३	तालिम/गोष्ठी/बैठक	३२
३.३.१	वार्षिक प्रगति समिक्षा गोष्ठी	३२
३.३.२	योजना तर्जुमा गोष्ठी.....	३२
३.३.३	कर्मचारीहरूको लागि लैंगिक हिंसा न्यूनिकरण अभिमुखीकरण गोष्ठी.....	३३
३.३.४	वन र वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण सम्बन्धी तालिम / गोष्ठी	३३
३.४	४१औं वार्डेन सेमिनार तथा २३ औं मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरूको भेला.....	३५
३.५	वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण सम्बन्धी गतिविधि.....	३६
३.५.१	केन्द्रीयस्तरको वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण एकाईको २२ औं र २३ औं बैठक.....	३६
३.५.२	वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण सम्बन्धी नेपाल र भारतको संयुक्त बैठक	३७
३.५.३	वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण प्रदेश एकाई गठन.....	३७
३.६	मुद्दा अनुसन्धान तथा तहकिकात	३७

भाग-४
अन्य विवरण/विविध

४.१ पर्यटक आगमन विवरण	३८
४.२ आ.व. २०८१/८२ मा कार्यालयगत राजस्व विवरण	३८
४.३ संरक्षित क्षेत्रमा साहसिक पर्यटकीय गतिविधी तथा चलचित्र/वृत्तचित्र छायांकनको विवरण ..	३९
४.४ वन्यजन्तु शिकार अनुमति सम्बन्धी विवरण.....	४०
४.५ संरक्षित क्षेत्रमा भौतिक पूर्वाधार निर्माणका लागि वातावरणीय अध्ययन सहमति विवरण.....	४०
४.६ संरक्षित क्षेत्रमा भएका अध्ययन अनुसन्धानको विवरण	४०
४.७ आ.व. २०८१/८२ सम्मको कार्यालयगत बेरुजुको विवरण.....	४०
कार्यक्रमका केही फोटोहरु	४१

भाग-५
अनुसूचीहरू

अनुसूची १	संरक्षित क्षेत्रहरूको विवरण.....	४६
अनुसूची २	रामसार साईटमा सुचिकृत नेपालका रामसार साईटहरु	४८
अनुसूची ३	जैविक विविधता तथा वातावरण संरक्षण सम्बन्धी नेपाल पक्ष रहेका अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि र सम्झौताहरूको विवरण	४९
अनुसूची ४	वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण सम्बन्धी सांगठनिक संरचना.....	५०
अनुसूची ५	आ.व. २०८१/८२ मा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूको बजेट र खर्च विवरण	५३
अनुसूची ६	वन्यजन्तुको क्षति विवरण.....	५९
अनुसूची ७	बढी क्षति गर्ने वन्यजन्तुको विवरण.....	६१
अनुसूची ८	संरक्षित क्षेत्रमा वन्यजन्तुबाट भएको क्षतिको विवरण	६३
अनुसूची ९	४१औं वार्डेन सेमिनार तथा २३ औं मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरूको भेलाको संकल्पहरू	६३
अनुसूची १०	मुद्दा विवरण.....	६७
अनुसूची ११	आ.व. २०८१/०८२ मा संरक्षित क्षेत्रमा प्रवेश गर्ने पर्यटकको विवरण ...	६९
अनुसूची १२	संरक्षित क्षेत्रहरूमा बिगत १३ वर्षको पर्यटक विवरण	७१

अनुसूची १३	आ.व. २०६९/७० देखि २०८१/८२ सम्मको कार्यालयगत राजश्व विवरण.....	७२
अनुसूची १४	साहसिक गतिविधि विवरण.....	७४
अनुसूची १५	आ.व. २०८१/८२ को लागि ढोरपाटन शिकार आरक्षमा भएको शिकार विवरण	८१
अनुसूची १६	वातावरणीय अध्ययन सहमती विवरण.....	८२
अनुसूची १७	अध्ययन अनुसन्धान विवरण.....	८७
अनुसूची १८	संरक्षित क्षेत्र कार्यालयहरूका वेरुजु विवरण.....	१३५
अनुसूची १९	समुदायमा आधारित वन व्यवस्थापन सम्बन्धी विवरण.....	१३७
अनुसूची २०	मुख्य वन्यजन्तुको संख्यात्मक विवरण	१३९
अनुसूची २१	निति तथा कार्यक्रम अन्तर्गत सम्पन्न मुख्य कार्यहरू	१४०
अनुसूची २२	व्यवस्थापन योजना सम्बन्धी विवरण	१४१
अनुसूची २३	आ.व. २०६६/६७ देखि २०८१/८२ सम्ममा मध्यवर्ती क्षेत्रमा विनियोजन भएको वार्षिक बजेट विवरण.....	१४५
अनुसूची २४	संरक्षित क्षेत्रहरूमा आ.व. २०८१/८२ सम्म हात्तीसारहरूमा रहेका हात्तीहरूको विवरण	१४६
अनुसूची २५	प्रजाति संरक्षण कार्ययोजनाको विवरण.....	१५५
अनुसूची २६	गैंडा स्थानान्तरण सम्बन्धी विवरण.....	१५६
अनुसूची २७	विभिन्न देशमा उपहार दिइएका वन्यजन्तुहरूको विवरण	१५८
अनुसूची २८	नेपालबाट विभिन्न देशहरूलाई उपहार स्वरूप दिइएका आखेटोपहारहरूको विवरण	१६०

भाग १: पृष्ठभूमि

१.१ परिचय

नेपालमा पाइने वन्यजन्तु, वनस्पति र भू-दृश्यको साथै समग्र पारिस्थिकीय प्रणालीलाई संरक्षण, व्यवस्थापन र दिगो उपयोग गरी देशको समृद्धिमा सहयोग पुर्याउने उद्देश्यले वि.सं. २०३७ मा वन तथा वातावरण मन्त्रालय अन्तर्गत राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागको स्थापना भएको हो।

यस विभागले मातहतका १२ वटा राष्ट्रिय निकुञ्ज, एक वन्यजन्तु आरक्ष, एक शिकार आरक्ष, छ वटा संरक्षण क्षेत्र र १३ वटा मध्यवर्ती क्षेत्रहरूको व्यवस्थापन गरी नेपालमा रहेका ११८ किसिमका पारिस्थिकीय प्रणालीहरूमध्ये ८० किसिमका पारिस्थिकीय प्रणालीहरूको संरक्षण र व्यवस्थापन गर्दै आएको छ। यी संरक्षित क्षेत्रहरूले नेपालको कूल भू-भागको २३.३९ प्रतिशत अर्थात् ३४,४१९.७५ वर्ग किलोमिटर क्षेत्र ओगटेको छ। संरक्षित क्षेत्रहरूको कुल क्षेत्रफल मध्ये राष्ट्रिय निकुञ्ज ३४.३ %, वन्यजन्तु र शिकार आरक्ष ४.३६%, संरक्षण क्षेत्र ४४.८२% र मध्यवर्ती क्षेत्र १६.५२% रहेको छ। यसका साथै भक्तपुर र तनहुँ जिल्लामा गरी दुईवटा प्राणी उद्यान स्थापना भई निर्माणाधीन अवस्थामा रहेका छन्। नेपालका संरक्षित क्षेत्रहरू तथा प्राणी उद्यानहरूको विस्तृत विवरण अनुसूची-१ मा प्रस्तुत गरिएको छ। यसका साथै यस विभागले व्यवस्थापकीय निकायको हैसियतले CITES कार्यान्वयन साथै, संरक्षित क्षेत्र भित्र साहसिक खेलकुद गतिविधि संचालन, शिकार व्यवस्थापन लगायतका कार्यको नियमन गर्दै आएको छ।

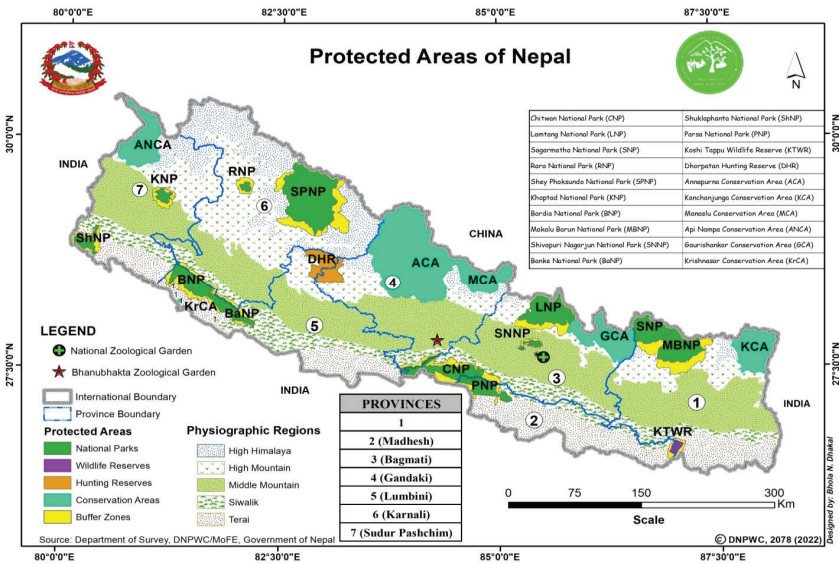
राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा आरक्षहरूको संरक्षण कार्यलाई प्रभावकारी बनाउने र चोरी शिकारलाई पूर्णरूपमा निरुत्साहित गर्ने उद्देश्यले वि.सं २०३२ देखि संरक्षित क्षेत्रहरूमा नेपाली सेना तैनाथ रहेको छ। हाल नेपालका १२ राष्ट्रिय निकुञ्ज, १ वन्यजन्तु आरक्ष र १ शिकार आरक्ष गरी १४ वटा संरक्षित क्षेत्रहरूमा नेपाली सेनाको आठ वटा गण र सात वटा अनाश्रित गुल्मको उपस्थिति रहेको छ। नेपालमा औपचारिक रूपमा सन् १९७० को दशकमा संरक्षण कार्य प्रजाति संरक्षणबाट प्रारम्भ भई क्रमिक रूपमा पारिस्थिकीय प्रणाली हुँदै हाल भू-परिधिस्तरमा जनसहभागितामूलक संरक्षण पद्धतिमा रूपान्तरण भएकोले नेपालले संरक्षणको क्षेत्रमा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा विशिष्ट पहिचान कायम गर्न सफल भएको छ। नेपालमा तराई भू-परिधि, पवित्र हिमालाय भूपरिधि, कञ्चनजङ्घा भूपरिधि, कैलाश भूपरिधि, र चितवन अन्नपुरण भूपरिधि गरी छ वटा भूपरिधिस्तरको संरक्षण कार्यक्रमहरू संचालनमा रहेका छन्।

स्थानीय बासिन्दालाई संरक्षणमा प्रभावकारीरूपले सहभागी गराउन राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ को चौथो संशोधन मार्फत वि सं २०५२ साल देखि मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन कार्यक्रम लागू गरिएको छ। मध्यवर्ती क्षेत्रमा स्थानीय बासिन्दालाई आवश्यक पर्ने वन पैदावारको नियमित आपूर्ति गर्ने कार्यमा सघाउ पुर्याउन संरक्षित क्षेत्रले आर्जन गरेको

आम्दानीको ३० देखि ५० प्रतिशत सम्म राजश्व रकम प्राकृतिक श्रोतको संरक्षण, आय आर्जन, सीप विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि, संरक्षण शिक्षा तथा सामुदायिक विकासको लागि समेत खर्च गरिदै आएको छ। यस कार्यक्रमबाट मध्यवर्ती क्षेत्रमा बसोबास गर्ने स्थानीय बासिन्दा लाभान्वित भएका छन्। राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ को पाँचौं संशोधनले जैविक मार्गको संरक्षण र सम्बर्धन सम्बन्धी थप कानुनी व्यवस्था गरी संरक्षण कार्यलाई थप संस्थागत बनाएको छ।

सन् १९८७ मा कोशीटप्पु वन्यजन्तु आरक्ष रामसार क्षेत्रमा सुचिकृत भए लगत्तै सन् १९८८ मा रामसार महासन्धिको पक्ष राष्ट्र भए यता नेपालमा १० वटा सिमसार क्षेत्रहरू रामसार क्षेत्रमा सुचिकृत भईसकेका छन्। रामसार क्षेत्रमा सुचिकृत भएका नेपालका सिमसार क्षेत्रहरूको क्षेत्रफल ६०,५६१ हेक्टर रहेको छ। यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण अनुसूची-२ मा प्रस्तुत गरिएको छ। देशका अन्य भूभागमा रहेका जैविक विविधताले सम्पन्न तर संरक्षणको दृष्टिकोणबाट महत्वपूर्ण रहेका केहि सिमसारहरूलाई पनि उचित संरक्षण र व्यवस्थापनको दायरामा ल्याउनु पर्ने आवश्यकता रहेको छ।

नेपालले जैविक विविधता संरक्षण महासन्धि, दुर्लभ वन्यजन्तु तथा वन्यजन्तुको अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार नियमन सम्बन्धी महासन्धि लगायत जैविक विविधता तथा वातावरण संरक्षण सम्बन्धी अन्य अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि र सम्झौताहरूमा हस्ताक्षर गरी पक्षधर राष्ट्रको रूपमा जैविक विविधता संरक्षणमा उल्लेखनीय योगदान गर्दै आएको छ। नेपाल पक्ष राष्ट्र रहेका यस्ता सन्धि, सम्झौताहरूको (अनुसूची ३) कार्यान्वयनको लागि भएको नीतिगत व्यवस्था वमोजिम संरक्षित क्षेत्रहरूमा कार्यक्रम तर्जुमा र स्थलगत कार्यान्वयन गर्न यस विभागले भूमिका खेल्दै आएको छ।

चित्र १: नेपालका संरक्षित क्षेत्रहरूको अवस्थिति

१.२ विभागको दुरदृष्टि, गन्तव्य, मूल्य मान्यता तथा उद्देश्यहरु

१.२.१. दुरदृष्टि

संरक्षित क्षेत्रको प्रभावकारी व्यवस्थापन गरी वन्यजन्तु, पारिस्थिकीय प्रणाली र प्राकृतिक श्रोतको संरक्षण गर्ने।

१.२.२. गन्तव्य

नेपालको प्राकृतिक स्रोत तथा जैविक विविधताको संरक्षण तथा व्यवस्थापन मार्फत पर्या-पर्यटनको विकास गरी स्थानीय समुदायको जीविकोपार्जनमा सुधार गर्दै राष्ट्रको आर्थिक समृद्धिमा टेवा पुऱ्याउने।

१.२.३. मूल्य मान्यता

- क. जैविक विविधताको संरक्षण
- ख. धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाको संरक्षण र व्यवस्थापन
- ग. आमोद प्रमोद, साहसिक पर्यटन, पर्यापर्यटनको प्रवर्द्धन।
- घ. अध्ययन तथा अनुसन्धान
- ङ. राजस्व आम्दानीमा योगदान
- च. रोजगारी सृजना
- छ. स्थानीय समुदायको जीविकोपार्जनमा सुधार

१.२.४. उद्देश्यहरु

नेपालमा जैविक विविधता संरक्षण गर्ने प्रमुख उद्देश्यका साथ स्थापित विभाग र सो अन्तर्गतका संरक्षित क्षेत्रहरुको विशिष्ट उद्देश्यहरु:

- क. नेपालको विभिन्न भौगोलिक क्षेत्रमा रहेका पारिस्थिकीय प्रणालीहरुको संरक्षण गर्ने।
- ख. संकटापन्न, दुर्लभ र महत्वपूर्ण वनस्पति तथा वन्यजन्तु लगायत जैविक विविधताको संरक्षण गर्ने।
- ग. वन्यजन्तु, वनस्पति र तिनको वासस्थान संरक्षण एवं व्यवस्थापनको लागि अध्ययन अनुसन्धान गर्ने।
- घ. अद्वितीय सौन्दर्यका भू-दृश्यहरु, सिमसार, हरियाली, पहाड, हिमाल, पदयात्रा र मनोरञ्जनको दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण मानिएका क्षेत्रहरुको संरक्षण गर्ने।

- ड. संरक्षित क्षेत्रहरूभित्र र आसपासमा बसोबास गर्ने बासिन्दा एवं समुदायहरूको धार्मिक स्थल, परम्परागत रीतिरिवाज एवं संस्कृतिको जगेर्ना गर्न टेवा पुर्याउने।
- च. मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन कार्यक्रमबाट स्थानीय बासिन्दाहरूको सक्रिय सहभागितामा संरक्षण तथा सामुदायिक विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने।

१.३ विभागका नीतिहरू

नेपालले अङ्गिकार गरेको प्राकृतिक वातावरण, वन्यजन्तु र वनस्पतिको संरक्षण, सदुपयोग र व्यवस्थापन गर्ने नीति नै यस विभागको नीतिगत मार्गदर्शन हो। अतः विभागले आफ्नो घोषित उद्देश्यहरू हासिल गर्न निम्न नीतिहरू लिएको छः

- क. नेपालको पारिस्थिकीय प्रणालीहरूको प्रतिनिधित्व हुने गरी जैविक विविधताको संरक्षणको लागि आवश्यकता अनुसार संरक्षित क्षेत्रहरूको घोषणा तथा विस्तार गर्दै लैजाने।
- ख. संरक्षित क्षेत्रहरूको जैविक विविधताको संरक्षणको लागि व्यवस्थापन योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने।
- ग. सङ्कटापन्न, दुर्लभ र महत्वपूर्ण प्रजातिको संरक्षणको लागि ती प्रजातिको बासस्थानको संरक्षण, संवर्धन र सुधार गर्ने।
- घ. जैविक विविधताको संरक्षणलाई निरन्तरता दिन र वन्यजन्तुको विचरणलाई सहज गर्न जैविक तथा सम्पर्क मार्गहरूको पहिचान, संरक्षण र व्यवस्थापन गर्ने।
- ड. पारिस्थिकीय प्रक्रियाहरूलाई व्यवस्थित गर्दै वातावरणीय सेवाहरूलाई मानव उपयोगी बनाउँदै लैजाने।
- च. अध्ययन, अनुसन्धानको माध्यमबाट जैविक विविधता र प्राकृतिक स्रोतहरूको दिगो उपयोगमा बढावा दिँदै संरक्षणमा जनसहभागिता अभिवृद्धि गर्दै लैजाने।
- छ. जैविक विविधता तथा वातावरण संरक्षण सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि, अभिसन्धि, महासन्धि: आदिको पक्षधर राष्ट्रको हैसियतले ती सन्धि र महासन्धिहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने।
- ज. वन्यजन्तुको दिगो संरक्षण, संवर्धन र सदुपयोग गरी आय एवं रोजगारीका अवसरहरूको वृद्धि गर्न गैर सरकारी संघ, संस्था तथा व्यक्तिहरूलाई वन्यजन्तु पालन, प्रजनन तथा अनुसन्धान गर्न दिने।

१.४ विभागका कार्यनीतिहरू

क. संरक्षित क्षेत्रहरूको व्यवस्थापन

- संरक्षित क्षेत्रहरूको व्यवस्थापन योजना तर्जुमा कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्यांकन गर्ने।

- संरक्षित क्षेत्रहरूको लागि आवश्यक पर्ने ऐन, नियम, नीति, निर्देशिकामा समयानुकूल परिमार्जन गर्नुपर्ने भएमा अध्ययन गरी संशोधनको लागि वन तथा वातावरण मन्त्रालयमा पेश गर्ने।
- जैविक विविधता संरक्षणको दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण क्षेत्रहरूको सम्भाव्यता अध्ययन गरी संरक्षित क्षेत्रहरूको विस्तार गर्ने कार्यमा जनसहभागिता जुटाउने सम्बन्धी कार्य गर्ने।
- घरपालुवा हात्ती व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने।
- शिकार अनुमतिपत्रहरू जारी गर्ने तथा तिनको अनुगमन गर्ने।
- सिमसार क्षेत्रहरूको संरक्षण र व्यवस्थापनका कार्यहरू र ती क्षेत्रहरूको संरक्षण तथा व्यवस्थापन कार्यमा सम्बद्ध निकायहरूसँग समन्वय, सहकार्य र अनुगमन गर्ने।
- संरक्षित क्षेत्रभित्र नियमानुसार सेवा सञ्चालन गर्न दिने र सोको व्यवस्थापन कार्यहरू गर्ने।
- मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनीकरण, घाइते तथा समस्याग्रस्त वन्यजन्तुको उद्धार सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने।

ख. अध्ययन अनुसन्धान

- अनुसन्धान नीति तर्जुमा गरी स्वीकृत गराई कार्यान्वयन गर्ने र सो नीति अनुरूप अनुसन्धान अनुमति दिने।
- अनुसन्धान कार्यहरूको स्थलगत सुपरिवेक्षण गर्ने र दुर्लभ वन्यजन्तुको प्रजनन केन्द्रहरूको सञ्चालन तथा अनुगमन गर्ने।
- वन्यजन्तुहरूको तथ्याङ्क अद्यावधिक राख्ने।
- वन्यजन्तुको अनुगमन, स्थानान्तरण तथा गणना सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने।
- नेपाल सरकारको निर्णयानुसार संरक्षण शिक्षा र अनुसन्धान प्रयोजनको लागि स्वदेश तथा विदेशका संघ संस्थाहरूलाई वन्यजन्तु दिने व्यवस्था मिलाउने।
- साइटिस लगायतका अन्य सन्धि, सम्झौताहरूको कार्यान्वयन गर्ने।

ग. संरक्षण शिक्षा मार्फत जनचेतना अभिवृद्धि

- जैविक विविधता संरक्षणका लागि जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने सामग्रीहरू तयार गरी प्रकाशन तथा प्रचारप्रसार गर्ने।
- संरक्षण शिक्षा सम्बन्धी प्रदर्शन गरिने वस्तुहरूको उत्पादन गरी आवश्यकतानुसार प्रदर्शन गर्ने।

- पुस्तकालयको विकास एवं सञ्चालन गर्दै यसमा अध्ययनकर्ताहरूको पहुँच बढाउने।
- संरक्षण सम्बन्धी दिवस र समारोहहरू आयोजना गर्ने, त्रैमासिक संरक्षण समाचार प्रकाशन गरी वितरण गर्ने।
- संरक्षित क्षेत्रमा शैक्षिक एवं व्यवसायिक प्रयोजनको लागि चलचित्र तथा वृत्तचित्र छायाङ्कन गर्न अनुमति प्रदान गर्ने तथा अनुगमन समेत गर्ने।

घ. वार्षिक योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन

- विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूको वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठी गरी प्रस्तावित कार्यक्रम तयार गर्ने
- संघ संस्था दातृ निकायहरूको सहयोगमा फिल्ड कार्यालयहरूबाट सञ्चालन हुने कार्यक्रमहरूको विवरण लिने र दोहोरो नपर्ने गरी कार्यक्रम तयार गर्ने गराउने।
- बजेटको सीमा, विभागको लक्ष्य तथा आवधिक योजनामा उल्लेखित कार्यहरूलाई समावेश गरी विभाग र विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरूको बजेट तथा कार्यक्रमलाई अन्तिम रूप दिई वन तथा वातावरण मन्त्रालयमा पेश गर्ने।
- प्रस्तावित बजेट तथा कार्यक्रम स्वीकृतिको सिलसिलामा राष्ट्रिय योजना आयोग, वन तथा वातावरण मन्त्रालय र अर्थ मन्त्रालयमा हुने छलफलमा महानिर्देशक, उप-महानिर्देशक, आर्थिक प्रशासन शाखा प्रमुख, योजना शाखा प्रमुख र अनुगमन तथा मूल्यांकन शाखा प्रमुखहरूलाई समेत सहभागी गराउने।
- स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम सम्बन्धित कार्यालयहरूलाई यथाशीघ्र उपलब्ध गराउने व्यवस्था गर्ने।
- विभाग र अन्तर्गत कार्यरत कर्मचारीहरूको लागि आवश्यक पर्ने विभिन्न किसिमका तालीमहरूको व्यवस्था तथा समन्वय गर्ने र आवश्यक कार्यशाला गोष्ठीहरू आयोजना र सञ्चालन गर्ने।
- सञ्चालित र सम्पन्न भएका कार्यक्रमहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरी उक्त कार्यक्रमको प्रभाव र असरका आधारमा आगामी वर्षको कार्यक्रम तय गर्न समन्वय गर्ने।

ड. अनुगमन मूल्याङ्कन

- स्वीकृत योजना र कार्यक्रम कार्यान्वयनको अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने वार्षिक कार्य योजना तयार गर्ने।
- वार्षिक कार्ययोजनाअनुरूप कार्यक्रमहरूको अनुगमन र मूल्याङ्कन गरी प्रगति विवरणहरू सम्बन्धित निकायहरूमा पठाउने।

- विभिन्न आयोजना र परियोजनासँग समन्वय गरी संरक्षण र विकास कार्यक्रम सञ्चालनको अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने।
- वार्षिक कार्यक्रम अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको विवरणसहित वार्षिक प्रतिवेदन पुस्तिका प्रकाशन गर्ने।

१.५ निर्देशक ऐन, कानून तथा नियमहरू

ऐन	नियमावली
१. राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९	१. हात्तीको व्यवस्था गर्ने नियमहरू, २०२२
२. संकटापन्न वन्यजन्तु तथा वनस्पतिको अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार नियन्त्रण ऐन, २०७३	२. राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण नियमावली, २०३०
३. वन ऐन, २०७६	३. चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०३०
४. वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६	४. वन्यजन्तु आरक्ष नियमावली, २०३४
	५. हिमाली राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०३६
	६. खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०४४
	७. मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन नियमावली, २०५२
	८. बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०५३
	९. संरक्षण क्षेत्र व्यवस्थापन नियमावली, २०५३
	१०. संरक्षण क्षेत्र सरकारी व्यवस्थापन नियमावली, २०५७
	११. कञ्चनजङ्गा संरक्षण क्षेत्र व्यवस्थापन नियमावली, २०६४
	१२. बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०७१
	१३. शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०७६
	१४. सङ्कटापन्न वन्यजन्तु तथा वनस्पतिको अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार नियन्त्रण नियमावली, २०७६
	१५. वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७
	१६. वन नियमावली, २०७९
रणनीति	निर्देशिकाहरू
• १. वन डढेलो नियन्त्रण रणनीति, २०६७	१. मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन निर्देशिका, २०५६
२. वन अतिक्रमण रणनीति, २०६८	२. संरक्षण क्षेत्र व्यवस्थापन निर्देशिका, २०५६
३. वन क्षेत्र रणनीति, २०७२	३. राष्ट्रिय प्राणी उद्यान केन्द्र सञ्चालन निर्देशिका, २०७२
४. Protected Area Management Strategy 2022-2030	

	<p>४. यासाँगुम्बा व्यवस्थापन (संकलन तथा ओसारपसार) निर्देशिका, २०७३</p> <p>५. वन्यजन्तुमैत्री पूर्वाधार निर्माण निर्देशिका, २०७८</p> <p>६. वन्यजन्तुवाट भएको क्षतिको राहत वितरण निर्देशिका, २०८०</p>
<p>प्रमुख नीति तथा कार्यनीति</p> <p>१. घरपालुवा हात्ती व्यवस्थापन नीति, २०६०</p> <p>२. राष्ट्रिय सिमसार नीति, २०६९</p> <p>३. राष्ट्रिय वन नीति, २०७५</p> <p>४. वन्यजन्तु पालन, प्रजनन तथा अनुसन्धान कार्यनीति, २०६०</p> <p>५. निकुञ्ज, आरक्ष वा संरक्षण क्षेत्र गैह्र सरकारी वा अन्य संस्थालाई व्यवस्थापन गर्न दिने नीतिको सम्बन्धमा अवलम्बन गरिने कार्य प्रक्रिया, २०६०</p> <p>६. संरक्षित क्षेत्रभित्र भौतिक पूर्वाधारहरू निर्माण एवं सञ्चालनसम्बन्धी कार्यनीति, २०६५</p>	<p>कार्यविधि</p> <p>१. हिमाली तथा पहाडी संरक्षित क्षेत्रभित्र साहसिक पर्यटकीय सेवाहरू सञ्चालन गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि, २०६७</p> <p>२. संरक्षित क्षेत्र अनुसन्धान कार्यविधि, २०६९</p> <p>३. सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्जभित्र होटल, लज तथा चिया पसल सञ्चालन कार्यविधि, २०७०</p> <p>४. लामटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा मध्यवर्ती क्षेत्रभित्र होटल, लज तथा चिया पसल सञ्चालन कार्यविधि, २०७०</p> <p>५. वन्यजन्तुको आखेटोपहार व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७२</p> <p>६. सुराकी परिचालन कार्यविधि, २०७२</p> <p>७. संरक्षित क्षेत्रको व्यवस्थापन योजना तयारी कार्यविधि, २०७३</p> <p>८. वन्यजन्तु उद्धार केन्द्र व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७३</p> <p>९. पूर्वाधार निर्माणको लागि जग्गा उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यविधि २०८०</p> <p>१०. वन्यजन्तु वासस्थान व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८०</p> <p>११. संरक्षित क्षेत्रको कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि २०८१/०८२</p>
<p>मापदण्ड</p> <ul style="list-style-type: none"> ● मध्यवर्ती क्षेत्र (उद्योग स्थापना र सञ्चालन) मापदण्ड, २०८० ● संरक्षण क्षेत्र (उद्योग स्थापना र सञ्चालन) मापदण्ड, २०८० ● व्यवसायिक रूपमा वन्यजन्तुको पालन, प्रजनन तथा उपयोग सम्बन्धी मापदण्ड, २०८० 	<p>विविध</p> <p>१. राष्ट्रिय बाघ संरक्षण समिति, नेपालको गठन तथा काम, कर्तव्य र अधिकार, २०६७</p> <p>२. राष्ट्रिय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण समन्वय समिति र वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण इकाईको सांगठनिक ढाँचा तथा काम, कर्तव्य र अधिकार, २०६७</p> <p>३. वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण आदेश, २०८०</p>

१.६ विभागलाई मार्ग निर्देशन गर्ने समितिहरू

१.६.१ राष्ट्रिय बाघ संरक्षण समिति, नेपाल

नेपाल सरकारलाई नीतिगत मार्ग दर्शन र राय सल्लाह दिन तथा विभिन्न सरोकारवाला निकायहरू बीच समन्वयको लागि नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को मिति २०६७-२-२ को निर्णयानुसार सम्माननीय प्रधानमन्त्रीको अध्यक्षतामा राष्ट्रिय बाघ संरक्षण समितिको गठन भएको छ। राष्ट्रिय बाघ संरक्षण समितिको सांगठनिक संरचना अनुसूची-४ प्रस्तुत गरिएको छ।

१.६.२ राष्ट्रिय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण समन्वय समिति

वन्यजन्तुको चोरी शिकार र यसका अङ्ग प्रत्यङ्गको अवैध व्यापारलाई प्रभावकारी रूपमा नियन्त्रण गर्न कठिनाई भईरहेको अवस्थामा महत्वपूर्ण वन्यजन्तु सँधैको लागि लोप हुन जाने सम्भावनालाई दृष्टिगत गरी यसको नियन्त्रणको लागि जिम्मेवार निकायहरूको प्रभावकारी समन्वयको आवश्यकता जरूरी रहेको छ। यी दुर्लभ सम्पदाको अवैध व्यापार नियन्त्रणको लागि एउटा छुट्टै निकायको स्थापनाको लागि सम्बन्धित क्षेत्रहरूबाट राय, सुझाव र सहयोग जुटाउन तथा आवश्यक राय सुझाव र निर्देशन दिनका लागि माननीय वन तथा वातावरण मन्त्रीको अध्यक्षतामा एक राष्ट्रिय स्तरको उच्चस्तरीय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण समन्वय समिति गठन र स्थापना गर्न मनासिव भएकोले नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को मिति २०६७-८-५ को निर्णयबमोजिम संरचना स्थापना भई कार्यहरू हुँदै आएका छन्। राष्ट्रिय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण समन्वय समितिको सांगठनिक संरचना अनुसूची-४ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

१.६.३ केन्द्रीयस्तरको वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण इकाइ

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका महानिर्देशकको संयोजकत्वमा केन्द्रीयस्तरको वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण इकाइको गठन र स्थापना गर्न मनासिव देखिएकोले नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को मिति २०६७-८-५ को निर्णय बमोजिम सांगठनिक संरचना स्वीकृत भई कार्य हुँदै आएका छन्। केन्द्रीयस्तरको वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण इकाइको सांगठनिक ढाँचा अनुसूची-४ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

१.७ विभागको सांगठनिक संरचना

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागको संगठन संरचना (२०७१) अनुसार महानिर्देशक (विभागीय प्रमुख) सहित २ वटा महाशाखाहरू र ९ वटा शाखाहरू रहेका छन्। यस विभाग अन्तर्गत १२ राष्ट्रिय निकुञ्ज (नयाँ घोषणा भएको छायौँनाथ राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालयको संगठन तथा व्यवस्थापन स्वीकृत हुन बाँकी), १ वन्यजन्तु आरक्ष, १ शिकार आरक्ष, ६ संरक्षण क्षेत्र र २ वटा प्राणी उद्यानहरू रहेका छन्। ६ संरक्षण क्षेत्रहरू मध्ये ४ वटा संरक्षण क्षेत्र (अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र, गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र, मनासलु संरक्षण क्षेत्र र कञ्चनजङ्घा संरक्षण क्षेत्र) मा सम्पर्क कार्यालयहरू रहेका छन्। यस विभाग र अन्तर्गतका निकायहरूमा जम्मा निजामती कर्मचारीको दरबन्दी १९३७ रहेको छ।

१.८ विभागको महाशाखा तथा शाखाहरूको कार्यविवरण

विभागमा दुई वटा महाशाखाहरू (योजना तथा व्यवस्थापन महाशाखा र अनुसन्धान तथा प्रचारप्रसार महाशाखा) रहेका छन् । यी महाशाखाले महानिर्देशकको प्रत्यक्ष सुपरीवेक्षण र नियन्त्रणमा रही आफ्नो कार्य सम्पादन गर्दछन्। महाशाखाहरूमा उप-महानिर्देशकले नेतृत्व गर्दछन् । प्रत्येक महाशाखामा तीन-तीनवटा शाखाहरू रहेका छन् र बाँकी ३ वटा शाखाहरू (कर्मचारी प्रशासन शाखा, आर्थिक प्रशासन शाखा र वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण शाखा) महानिर्देशकको प्रत्यक्ष मातहतमा रहेका छन्।

१.८.१ योजना तथा व्यवस्थापन महाशाखा

- क. विभाग तथा मातहत कार्यालयको योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा अनुगमन, व्यवस्थापन योजना तयारी सम्बन्धी काम गर्ने ।
- ख. प्रचलित ऐन-नियम नीतिको परिधिमा रही राष्ट्रिय निकुञ्ज, आरक्ष, संरक्षण क्षेत्र, प्राणी उद्यान तथा मध्यवर्ती क्षेत्रहरूमा सञ्चालित योजनाको कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन सम्बन्धी काम गर्ने ।
- ग. राष्ट्रिय निकुञ्ज, आरक्ष, संरक्षण क्षेत्र, प्राणी उद्यान तथा मध्यवर्ती क्षेत्रहरूको विकास, विस्तारको लागि सम्भाव्यता अध्ययन लगायत प्रस्तावहरू तयार गर्ने ।
- घ. स्वीकृत व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयनका लागि नीतिगत एवं कानुनी जटिलताको समाधानका लागि आवश्यक कार्य गर्ने ।
- ङ. विभाग र अन्तर्गतका संरक्षित क्षेत्र कार्यालयहरूबाट सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने र त्रैमासिक तथा वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन तयार गर्ने ।
- च. आफ्नो महाशाखा अन्तर्गत सम्बन्धित विषयमा हुने सभा, गोष्ठी तथा सेमिनारमा भाग लिन कर्मचारीलाई खटाउने ।
- छ. कर्मचारीको कार्य विभाजन गरी कामको सुपरीवेक्षण, निर्देशन र नियन्त्रण तथा प्रत्यायोजित अधिकार बमोजिम कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन, प्रोत्साहन तथा पुरस्कार सम्बन्धी काम गर्ने ।
- ज. महाशाखाको भौतिक साधनहरूको स्याहार संभार, मर्मत तथा सुरक्षा गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
- झ. महाशाखा सम्बन्धी तथ्याङ्क तथा सूचनाहरू सङ्कलन, अद्यावधिक तथा वर्गीकरण गरी राख्ने ।

यस महाशाखा अन्तर्गतका शाखाहरूको कार्य विवरण यस प्रकार रहेको छः

१.८.१.१ योजना शाखा

- क. स्वीकृत व्यवस्थापन योजना, राष्ट्रिय नीति, जैविक विविधता संरक्षणका कार्यक्रम अनुसार अनुगमन तथा मूल्यांकन शाखाको अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रतिवेदनसमेतको आधारमा राष्ट्रिय निकुञ्ज, वन्यजन्तु आरक्ष, शिकार आरक्ष, मध्यवर्ती क्षेत्र, प्राणी उद्यान र संरक्षण क्षेत्रको संरक्षण एवं व्यवस्थापनको लागि विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूको योजना तथा कार्यक्रमहरू तयार गरी स्वीकृतिको लागि पेश गर्ने।
- ख. स्वीकृत योजनाहरूको कार्यान्वयनका लागि उपयुक्त प्रक्रिया र विधि तय गर्ने, सो पेश गरी स्वीकृत भएबमोजिम सम्बन्धित निकायहरूमा कार्यक्रम अख्तियारी तथा अन्य मार्गदर्शन पठाउने वा जानकारी गराउने।
- ग. मध्यवर्ती क्षेत्रहरूको वार्षिक कार्यक्रमहरूको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्यांकन गर्ने एवं अद्यावधिक गर्दै जाने।
- घ. संरक्षित क्षेत्रमा प्राप्त हुने राजस्व यकिन गरी सोको आधारमा मध्यवर्ती क्षेत्र कार्यक्रम तयार गरी गराई स्वीकृतिको लागि पेश गर्ने।
- ङ. योजना सम्बन्धी काममा राष्ट्रिय योजना आयोग, वन तथा वातावरण मन्त्रालय र राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग बीचको सम्पर्क बिन्दुको रूपमा काम गर्ने।
- च. तथ्याङ्क सङ्कलन, वर्गीकरण, अद्यावधिक तथा सूचनाहरू सार्वजनिकरण गर्ने।
- छ. स्वीकृत योजना र कार्यक्रम कार्यान्वयन सम्बन्धमा आवश्यक जानकारी लिने।
- ज. विभाग र अन्तर्गत कार्यरत कर्मचारीहरूको लागि आवश्यक पर्ने विभिन्न किसिमका तालिमहरूको व्यवस्था गर्ने।
- झ. योजना तथा कार्यक्रमहरूसँग सम्बन्धित कार्यशाला गोष्ठीहरू आयोजना सञ्चालन गर्ने, भाग लिने।

१.८.१.२ व्यवस्थापन शाखा

- क. राष्ट्रिय निकुञ्ज, आरक्ष, संरक्षण क्षेत्र र मध्यवर्ती क्षेत्रहरूको व्यवस्थापन योजना तयार तथा स्वीकृत गर्न सहयोग पुर्याउने र त्यसको कार्यान्वयन एवं अद्यावधिक गर्दै जाने।
- ख. जैविक विविधता संरक्षणको दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण क्षेत्रहरूको सम्भाव्यता अध्ययन गरी निकुञ्ज, आरक्ष, संरक्षण क्षेत्र र मध्यवर्ती क्षेत्रहरूको विस्तार गर्ने।
- ग. घरपालुवा हात्ती व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने।
- घ. शिकार व्यवस्थापन गर्ने तथा अनुमतिपत्र दिने र शिकार सम्बन्धी अनुगमन गर्ने।
- ङ. संरक्षित क्षेत्रभित्र सेवा सञ्चालन तथा सो को व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने।

- च. मध्यवर्ती क्षेत्रको लागि आवश्यक पर्ने ऐन, नियम, नीति, निर्देशिकामा समयानुकूल परिमार्जन गर्नुपर्ने भएमा अध्ययन गरी संशोधनका लागि पेश गर्ने।
- छ. संरक्षित क्षेत्रभित्र सञ्चालन गरिने सेवाको लागि समयानुकूल राजश्व दरको निर्धारण गरी पेश गर्ने।

१.८.१.३ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखा

- क. विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूबाट सञ्चालित वार्षिक कार्यक्रम, योजना तथा आयोजनाहरूको लक्ष्य हासिल भएको नभएको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने गराउने।
- ख. विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूको मासिक, त्रैमासिक र वार्षिक प्रतिवेदनहरू सङ्कलन र तयार गरी तालुक निकायमा पठाउने र सरोकारवालाहरूलाई जानकारी गराउने।
- ग. नतिजामूलक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन पद्धतिको विकास गर्ने, अनुगमन प्रतिवेदनहरू अद्यावधिक गर्ने गराउने।
- घ. विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयका विकास निर्माण तथा अन्य विषयमा भएका विविध गतिविधिको प्रगति विवरण तयार एवं समीक्षा गर्ने।
- ङ. संरक्षित क्षेत्रभित्र सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन गरी सोको उपलब्धि र प्रभावकारिताको आधारमा आगामी वर्षको कार्यक्रम तयार गर्न योजना शाखालाई सहयोग र समन्वय गर्ने।

१.८.२ अनुसन्धान तथा प्रचारप्रसार महाशाखाको कार्य विवरण

- क. संरक्षित वन्यजन्तुको संरक्षण सम्बन्धी चुनौती, सीमापार संरक्षण, चोरी शिकार तथा अवैध व्यापार नियन्त्रण र आखेटोपहार पहिचान र व्यवस्थापन तथा अध्ययन अनुसन्धान गर्ने।
- ख. संरक्षण सम्बन्धी विद्युतीय तथ्याङ्क तथा सूचनाहरू सङ्कलन, अद्यावधिक तथा वर्गीकरण गरी राख्ने, राख्न लगाउने।
- ग. संरक्षण सम्बन्धी तथ्याङ्क तथा सूचनाहरू सङ्कलन, अद्यावधिक तथा वर्गीकरण गरी राख्ने, राख्न लगाउने।
- घ. आफ्नो महाशाखा अन्तर्गत सम्बन्धित विषयमा हुने सभा, गोष्ठी, सेमिनारमा भाग लिन कर्मचारीलाई खटाउने।
- ङ. कर्मचारीको कार्य विभाजन गरी कामको सुपरीवेक्षण, निर्देशन र नियन्त्रण तथा प्रत्यायोजित अधिकार बमोजिम कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन, प्रोत्साहन पुरस्कार सम्बन्धी काम गर्ने।
- च. महाशाखाको भौतिक साधनहरूको स्याहार संभार, मर्मत तथा सुरक्षा गर्ने व्यवस्था मिलाउने।

यस महाशाखा अन्तर्गतका शाखाहरूको कार्य विवरण यस प्रकार रहेको छः

१.८.२.१ इकोलोजी शाखा

- क. अनुसन्धान नीति तर्जुमा गरी स्वीकृत गराउने र अनुसन्धान अनुमति सम्बन्धी कार्य गर्ने।
- ख. अनुसन्धान कार्यहरूको स्थलगत सुपरीवेक्षण, अनुगमन गर्ने।
- ग. वन्यजन्तुको तथ्याङ्क अद्यावधिक राख्ने, वन्यजन्तुको संरक्षणका नीतिहरू कार्यान्वयन गर्ने।
- घ. वन्यजन्तुको स्थानान्तरण, गणना सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने।
- ङ. प्रजाति संरक्षण तथा भू-परिधि कार्ययोजना सम्बन्धी कार्य गर्ने।
- च. संरक्षण र अनुसन्धान प्रयोजनको लागि वन्यजन्तु स्वदेश तथा विदेशका संघ संस्थाहरूलाई नेपाल सरकारको निर्णयानुसार आदान प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउने।
- छ. संरक्षणसँग सम्बन्धित राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौताहरूको कार्यान्वयन गर्ने।
- ज. सिमसार क्षेत्रहरूको व्यवस्थापनका कार्यहरू र तिनको व्यवस्थापन कार्यमा सम्बद्ध निकायहरूसँग समन्वय र अनुगमन गर्ने।

१.८.२.२ संरक्षण शिक्षा शाखा

- क. जैविक विविधता संरक्षणका लागि जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने सामाग्रीहरू तयार गरी प्रकाशन र प्रसारण गर्ने।
- ख. संरक्षण सम्बन्धित दिवस र समारोहहरू आयोजना गर्ने, सञ्चालन गर्ने साथै विभागको त्रैमासिक संरक्षण समाचार प्रकाशन गरी वितरण गर्ने।
- ग. चलचित्र तथा वृत्तचित्र छायाँङ्कन सम्बन्धी कानून बमोजिम अनुमति प्रदान गर्न आवश्यक सहजीकरण गर्ने।
- घ. संरक्षण शिक्षा सम्बन्धी जैविक विविधता पुस्तकालय व्यवस्थित गर्ने।
- ङ. राष्ट्रिय तथा क्षेत्रीयस्तरका संरक्षण शिक्षा सूचना केन्द्र स्थापना, सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका लागि समन्वय गर्ने।

१.८.२.३ सूचना प्रविधि शाखा

- क. विभागको वेबसाइट सञ्चालन तथा शाखाहरूमा नेटवर्किङ व्यवस्थापन गर्ने।
- ख. विभागका लागि आवश्यक सफ्टवेयर तयार गर्ने, गराउने र शाखाहरूको महत्वपूर्ण तथ्याङ्कहरू व्यवस्थित ढंगले विद्युतीय माध्यमबाट अभिलेख गर्ने।

- ग. विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरूमा सूचना प्रणालीको विकास गर्न आवश्यक सहयोग र समन्वय गर्ने।
- घ. विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूबाट प्राप्त सूचनाको आधारमा सूचना, तथ्याङ्क र कार्यक्रमहरू कम्प्युटरमा प्रवृष्टि गर्ने तथा तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्ने।
- ङ. शाखाहरूमा रहेका कम्प्युटरको सुरक्षा, मर्मत संभार र सञ्चालनका लागि आवश्यक सहयोग र समन्वय गर्ने।
- च. विभागले खरिद गर्ने कम्प्युटर र उपकरणमा गुणस्तरको लागि सुझाव पेश गर्ने।
- छ. विभाग अन्तर्गतका कार्यालयका कर्मचारीका लागि आवश्यक कम्प्युटर तालिम प्रस्ताव एवं सञ्चालन गर्ने।
- ज. डिजिटल हाजिरी मेशिन सञ्चालन गरी मासिक विवरण महानिर्देशक समक्ष नियमित रूपमा पेश गर्ने।
- झ. सूचना प्रविधि सम्बन्धी अन्य कार्य गर्ने।

१.८.३ कर्मचारी प्रशासन शाखा

- क. कर्मचारीहरूको नियुक्ति, सरुवा, बढुवा, स्वदेश तथा विदेशमा तालिम , अध्ययन, अध्ययन भ्रमण आदिमा मनोनयनका साथै दण्ड पुरस्कार र विभागीय कारवाहीको शुरु कारवाही गर्ने।
- ख. विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूको कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धी कार्य गर्ने।
- ग. सार्वजनिक खरिद ऐन र नियमावली बमोजिम सार्वजनिक खरिद योजना तयार गर्ने, कार्यान्वयनको लागि निर्णय गर्ने, खरिद भएको जिन्सी सामानको दाखिला, भौतिक सम्पत्तिको सुरक्षा, मर्मत सम्भार गर्ने, गराउने तथा लिलाम बिक्री सम्बन्धी कार्य गर्ने।
- घ. विभागका शाखा प्रमुख, महाशाखा एवं विभागीय प्रमुखसँग प्रशासनिक विषयहरूमा आवश्यकता अनुरूप राय आदान प्रदान गर्ने।
- ङ. जनगुनासो व्यवस्थापन, अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग तथा राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्रको निर्देशन कार्यान्वयन गर्ने गराउने।

१.८.४ आर्थिक प्रशासन शाखा

- क. विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूको लागि योजना शाखासँग समन्वय गरी बजेट तर्जुमा कार्यमा सहयोग गर्ने र स्वीकृत बजेट नियमानुसार निकासा दिने र खर्चको अभिलेख राख्ने।
- ख. विभाग र अन्तर्गत कार्यालयहरूको राजश्व र धरौटी समेतको केन्द्रीय आर्थिक विवरण तयार गरी तालुक निकायमा पेश गर्ने ।

- ग. सञ्चालित कार्यक्रम-आयोजनाहरूको मासिक र वार्षिक खर्चको फाँटवारी तयार गर्ने। आर्थिक सर्वेक्षण तथा बजेट तर्जुमा कार्यमा अन्य शाखालाई सहयोग गर्ने।
- घ. आर्थिक कारोबारमा माग भए बमोजिम राय पेश गर्ने।
- ङ. आर्थिक कारोबार सम्बन्धी सम्पूर्ण श्रेस्ता दुरुस्त राख्ने, आन्तरिक र अन्तिम लेखापरीक्षण गराउने।
- च. कर्मचारीले पाउने पारिश्रमिक (तलब, भत्ता, खाद्यान्न तथा पोशाक) लगायतका अन्य सुविधाहरू समयमै उपलब्ध गराउने।
- छ. विभाग र अन्तर्गत कार्यालयहरूको वेरुजुको अभिलेख अद्यावधिक गर्ने गराउने।
- ज. लेखापरीक्षणबाट देखिन आएका वेरुजुहरू नियमानुसार फर्स्यौट गर्ने गराउने।

१.८.५ वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण शाखा

- क. वन्यजन्तुको अपराध नियन्त्रणका लागि केन्द्रीयस्तरमा सरोकारवाला निकायहरूसँग समन्वय गर्ने।
- ख. मातहतका कार्यालयहरूमा चोरी शिकार नियन्त्रण इकाई प्रभावकारी रूपमा परिचालन गर्न आवश्यक राय सुझाव दिने।
- ग. वन्यजन्तु चोरी शिकारमा संलग्न व्यक्तिहरूको अभिलेख तयार गर्ने।
- घ. विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूमा वन्यजन्तु सम्बन्धी अपराधका विषयहरूमा अदालती कारबाहीमा रहेका विषयवस्तुसँग आवश्यक पर्ने जवाफ, प्रतिवेदन तयार गर्ने।
- ङ. वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण सम्बन्धमा केन्द्रीयस्तरमा सञ्जाल गठन गर्ने कार्यमा आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराउने।
- च. वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण तथा तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्ने सम्बन्धी कार्यको लागि वन तथा भू-संरक्षण विभाग र SAWEN सँग नियमित समन्वय गर्ने।
- छ. विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूका साथै सुरक्षा निकायका कर्मचारीहरूका लागि वन्यजन्तु अपराध सम्बन्धी विषयहरूमा तालिम, गोष्ठी, अभिमुखीकरण, पुनर्ताजगी आदि कार्यक्रमहरूको आयोजना गर्ने।

१.९ प्रमुख चुनौतीहरू

नेपालको जैविक विविधता संरक्षण र व्यवस्थापनमा यस विभागले अहोरात्र कार्य सम्पादन गर्दै आएका पनि विभिन्न चुनौतिहरूको सामान गर्दै आइरहेको छ। विभागले जैविक विविधता संरक्षण र व्यवस्थापनमा सामना गर्नुपरेका प्रमुख चुनौतिहरू यस प्रकार छन्।

- क. वन्यजन्तु तथा वन पैदावारको चोरी शिकार र अवैध व्यापार ।
- ख. संरक्षित क्षेत्रको सिमानाभित्र र मध्यवर्ती क्षेत्रको सरकारी वन क्षेत्र अतिक्रमण ।
- ग. कमजोर भौतिक संरचना र साधन स्रोतको अपर्याप्तता ।
- घ. अपर्याप्त बजेट ।
- ङ. विद्यमान कानूनको समय सापेक्ष संशोधनमा ढिलाई ।
- च. मानव वन्यजन्तु बीचको सहअस्तित्व ।
- छ. प्राकृतिक स्रोत माथिको बढ्दो मानवीय चाप ।
- ज. संरक्षण र विकासका फरक फरक अवधारणा तथा मान्यता ।
- झ. वातावरणमैत्री पूर्वाधार विकास गर्नुपर्छ भन्ने मान्यता स्थापित हुन नसक्नु ।
- ञ. वन र वन्यजन्तु अपराधको लागि विशिष्टकृत अदालतको अभाव ।
- ट. घाइते, टुहुरा र समस्याग्रस्त वन्यजन्तुको उचित व्यवस्थापन गर्न स्रोत साधनको कमी ।
- ठ. नदीजन्य निर्माण सामग्रीको अवैध प्रयोग तथा नीतिगत द्विविधा ।
- ड. मिचाहा प्रजातिको व्यवस्थापन गर्न कठिनाई ।
- ढ. वन्यजन्तुको बासस्थानको खण्डिकरण, क्षयीकरण, खम्बिनु तथा संरक्षित क्षेत्रबीचमा जैविक मार्ग सहज नहुनु ।
- ण. संरक्षित क्षेत्रका पूर्वाधार जस्तै मुख्य कार्यालय, सेक्टर कार्यालय, रेञ्जपोष्ट तथा पोष्टहरू पूराना र जिर्ण अवस्थामा हुनु ।
- त. भौगोलिक बिकटताका कारणले आशातित संरक्षण गर्न कठिनाई रहेको ।
- थ. मध्यवर्ती क्षेत्र तथा संरक्षण क्षेत्रको व्यवस्थापनमा स्थानीय सरकारसँगको समन्वय ।
- द. अति कठिन भौगोलिक अवस्थामा जोखिमपूर्ण काम गर्नुपर्ने कर्मचारीहरूका लागि आपतकालिन उद्धारको अभाव ।
- ध. अन्तर्राष्ट्रिय महत्वका सिमसार क्षेत्रको व्यवस्थापनमा समन्वयको कमी ।

भाग-२

आ.व. २०८१/८२ मा विनियोजित बजेट, खर्च र प्रगतिको अवस्था

२.१ आ.व. २०८१/८२ को आयोजनागत बजेट विनियोजनको स्थिति

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा आरक्ष आयोजना, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग आयोजना, हात्तिसार आयोजना, जस्ता सालबसाली कार्यक्रम अन्तर्गत वार्षिक स्वीकृत कार्यक्रम यस विभाग तथा मातहतका कार्यालयहरूबाट सञ्चालन हुँदै आएको छ। आ.व. २०८१/८२ को स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम अनुसार राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा आरक्ष आयोजना, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग आयोजना, र हात्तिसार आयोजना, गरी कुल २ अर्ब १३ करोड ६६ लाख रकम विनियोजन भएकोमा आर्थिक वर्षको अन्त्यसम्ममा खुद बजेट २ अर्ब २१ करोड ३५ लाख ७६ हजार रकम रहेको थियो। राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग र मातहतका कार्यालयहरूमा सञ्चालित आयोजना/कार्यक्रमहरूमा विनियोजन भएको बजेटको स्थिति देहाय बमोजिम छ।

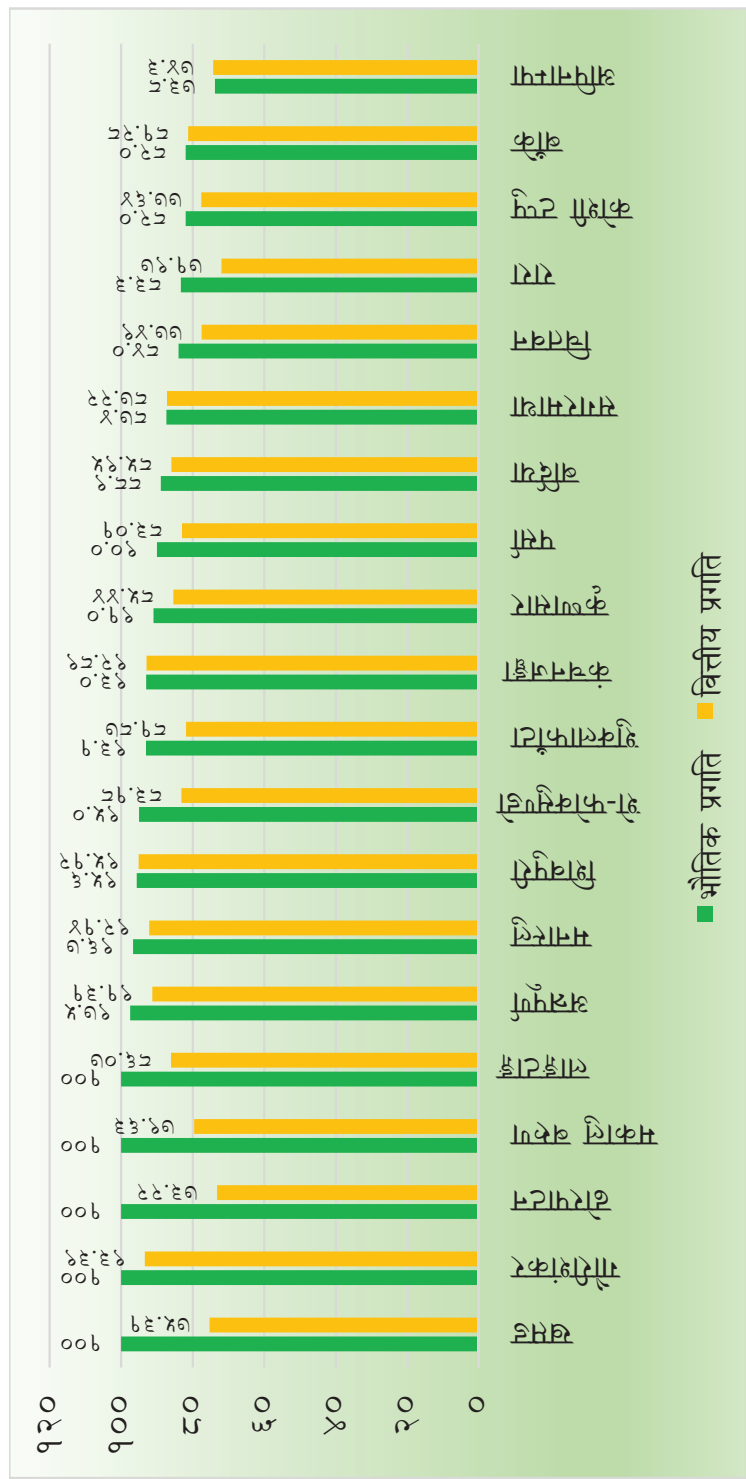
चित्र ३: आयोजनागत विनियोजित बजेट

२.२ आ.व २०८१/८२ को आयोजनागत बजेट र खर्च
तालिका १: २०८१/८२ को आयोजनागत खुद बजेट र खर्च

आयोजना	विनियोजित बजेट (रु. हजारमा)			खर्च (रु. हजारमा)			वित्तीय प्रगति प्रतिशत			भौतिक प्रगति प्रतिशत
	चालु	पूजिगत	जम्मा	चालु	पूजिगत	जम्मा	चालु	पूजिगत	जम्मा	
राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग (३२९०३०११)	२७,६५,२०	९६,६०	२८,६१,८०	२३,३५,८६	६२,९०	२३,९८,७६	८४.४७	६५.११	८३.८२	८५.३५
राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा आरक्ष आयोजना (३२९०३१०१)	१,२१,२२,९१	३३,६६,५०	१,५४,८९,४१	९४,६०,२९	२७,९३,५४	१,२२,५३,८३	८१.३९	८२.६८	७९.०५	८१.२२
हात्तीसारहरु (३२९०३०१३)	२०,८४,२४	१,७९,१५	२२,६३,३९	१७,०३,६८	१,४४,२७	१८,४७,९५	८१.७४	८०.५३	८१.६५	८३.०५
जम्मा	१,६९,७२,३५	३६,४२,२५	२,०६,१४,६०	१,३४,९९,८३	३०,००,७१	१,६४,९०,५४	७९.५४	८२.३९	७९.९९	८३.१२

२.३ राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु आरक्ष आयोजनाको वार्षिक प्रगति

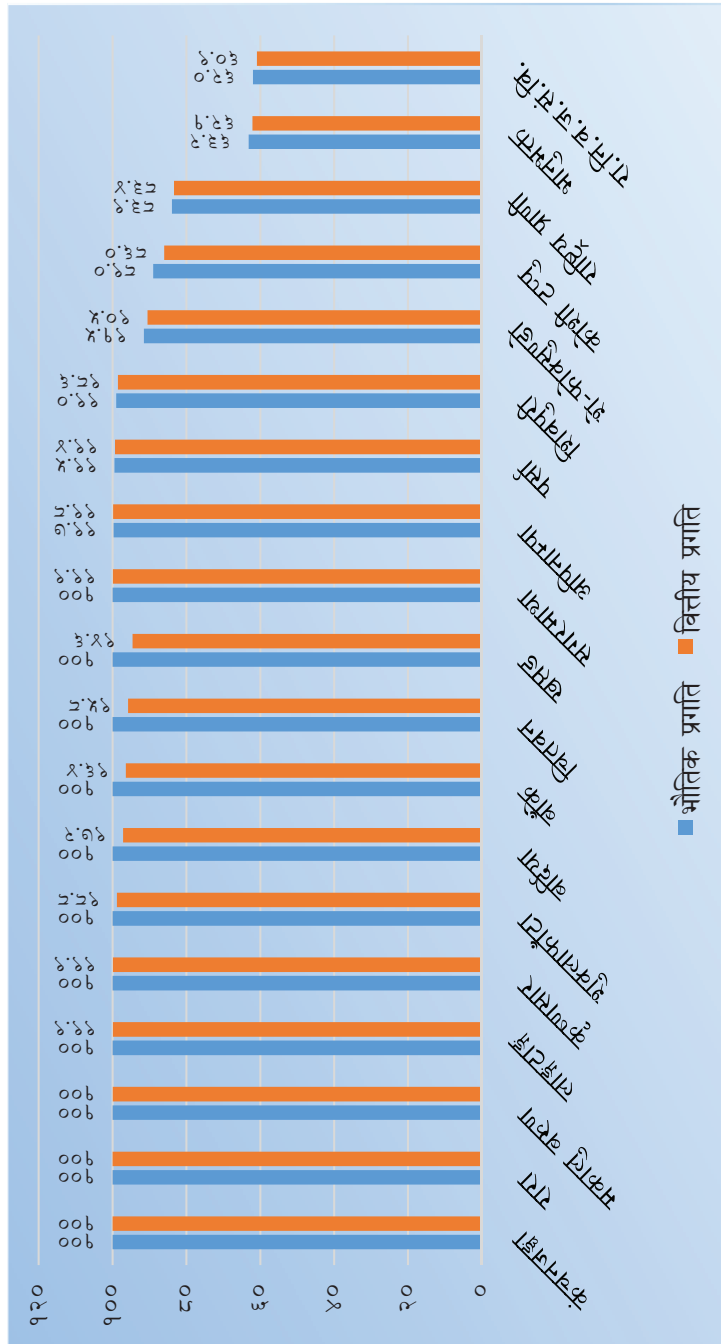
यस आयोजना अन्तर्गत नेपालको विभिन्न क्षेत्रमा रहेका निकुञ्ज, आरक्ष र संरक्षण क्षेत्र कार्यालयहरूको व्यवस्थापन, भौतिक पूर्वाधार विकास, वन्यजन्तुको वासस्थान सुधार र विकास, कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि, विभिन्न दिवस समारोह, समन्वय बैठक, अपराध नियन्त्रण, कर्मचारीको तलब रासन र भत्ता लगायतका कार्यमा गरिने पूँजगत र चालु शिर्षकका सम्पूर्ण खर्चहरू रहन्छन् ।

चित्र ४: राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग आयोजनाको प्रगति

२.४ राष्ट्रिय निकुन्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग आयोजनाको वार्षिक प्रगति

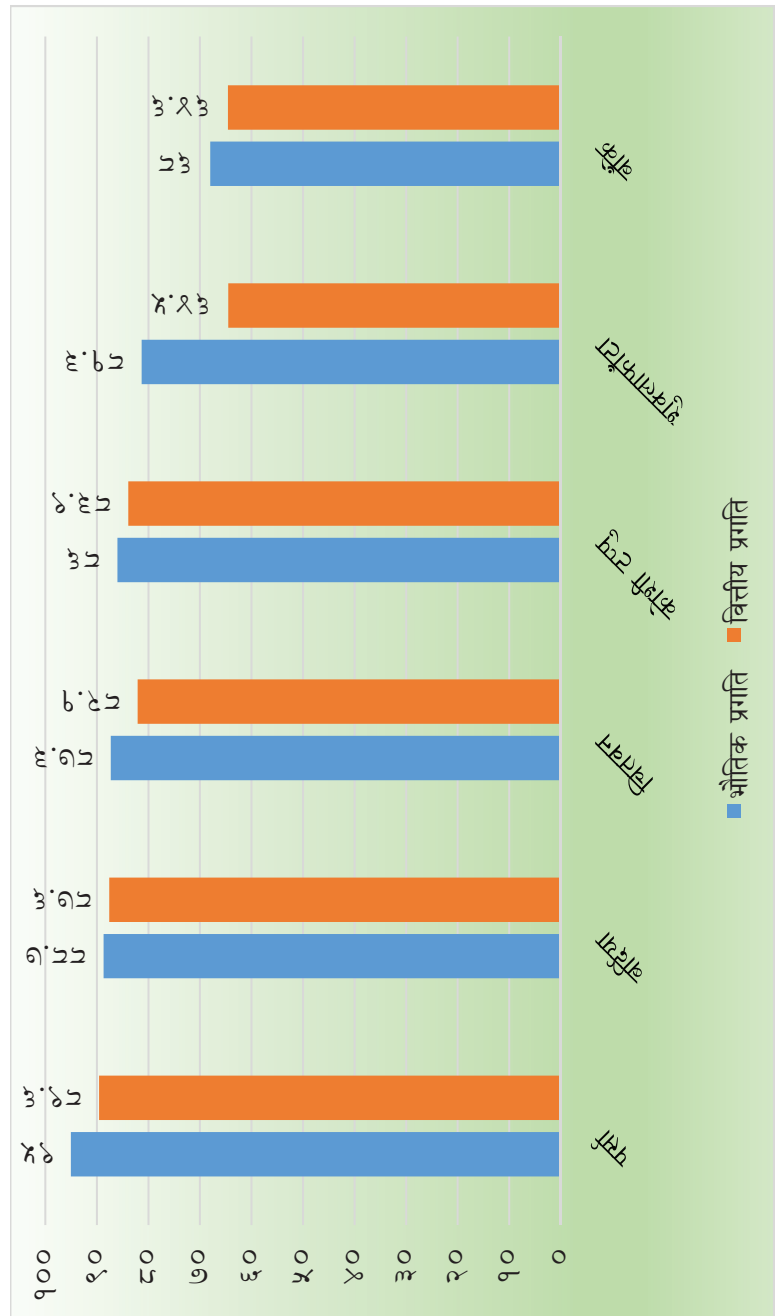
यस आयोजना अन्तर्गत राष्ट्रिय निकुन्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग, राष्ट्रिय प्राणी उद्यान र भानुभक्त प्राणी उद्यानको चालु र पूँजिगत खर्च, नेपालको विभिन्न क्षेत्रमा रहेका निकुञ्ज, आरक्ष र संरक्षण क्षेत्र कार्यालयहरुको मध्यवर्ती क्षेत्रमा भौतिक पूर्वाधार विकास, संरक्षण कार्यक्रम, सिप विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि, संरक्षण शिक्षा र प्रशासनिक खर्च लगायतका कार्यमा गरिने पूँजिगत र चालु शिर्षकका सम्पूर्ण खर्चहरु रहन्छन् ।

चित्र ५: राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग आयोजनाको प्रगति

२.५ हात्तीसार आयोजना को वार्षिक प्रगति

यस आयोजना अन्तर्गत नेपालको तराई क्षेत्रमा रहेका विभिन्न निकुञ्ज, आरक्षमा रहेका हात्तिसारहरूको पुँजिगत र चालु अन्तर्गत रहेका हात्तीसारको मर्मत सुधार र अन्य व्यवस्थापन, हात्तीको आहारा हात्तीको तालिम लगायत हात्तीसारमा रहेका कर्मचारीहरूको तलव रासनको खर्चहरू रहन्छन् ।

चित्र ६: हात्तीसारहरू आयोजनाको प्रगति

२.६: आ.व. २०८१/८२ को नीति तथा कार्यक्रमको प्रगति विवरण

यस कार्यक्रम अन्तर्गत वन्यजन्तुको संरक्षण र मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व व्यवस्थापनको लागि नेपाल सरकारले आ.व. २०८१/८२ को नीति तथा कार्यक्रम तथा बजेट वक्तव्यमा उल्लेख गरेका मुख्य कार्यक्रमहरू रहन्छन्। यस वर्ष संचालित कार्यक्रमहरूको विवरण निम्न तालिका वमोजिम रहेकोछ ।

क्र.स.	साईलस्टोन क्रियाकपाल (नीति तथा कार्यक्रम / बजेट वक्तव्यको बुँदा नं.)	लक्ष्य	बजेट (लाखमा)	खर्च (लाखमा)	खर्च प्रतिशत	भौतिक प्रगति (ईकाई)	कैफियत
१	नीति तथा कार्यक्रमको बुँदा नं. ६२						
१.१	मेपजाली सहित तारवार निर्माण (बजेट वक्तव्यको बुँदा नं. १५१)	१५ कि.मि.	३९८	२८२.८९	७१.०७%	१२.३७ कि.मि.	
१.२	सोलार फेन्स निर्माण (बजेट वक्तव्यको बुँदा नं. १५१)	१२ कि.मि.	१२२	८७.५०६	७१.७२%	८.५ कि.मि.	
१.३	घाँसे मैदान व्यवस्थापन (बजेट बजेट वक्तव्यको बुँदा नं. १५१)	५८० हे.	९४.६	६६.६१	७०.४१%	५८० हे.	
१.४	मिचाहा प्रजाति नियन्त्रण (बजेट बजेट वक्तव्यको बुँदा नं. १५१)	७० हे	१२	११.३२	९४.३७%	७० हे.	
१.५	वन्यजन्तुको लागि पानी पोखरी निर्माण तथा मर्मत गर्ने (बजेट वक्तव्यको बुँदा नं. १५१)	१४ वटा	४२	३९.४६	९३.९७%	१४ वटा	

क्र.स.	माईलस्टोन क्रियाकपाल (नीति तथा कार्यक्रम / बजेट वक्तव्यको बुँदा नं.)	लक्ष्य	बजेट (लाखमा)	खर्च (लाखमा)	खर्च प्रतिशत	भौतिक प्रगति (ईकाई)	कैफियत
२	नीति तथा कार्यक्रमको बुँदा नं. ६.३						
२.१	पर्यटक पदमार्ग निर्माण मर्मत तथा स्तरोन्नती	३८ कि.मि.	१२१	१०८.६६१	८९.८%	४५.३ कि मि	
२.२	होमस्टे प्रवर्द्धन	३ वटा	१५	१४.८७	९९.१५%	३ वटा	

भाग-३

विभाग र अन्तर्गत कार्यालयबाट सम्पादन गरेका

मुख्य क्रियाकलाप तथा गतिविधिहरू

३.१ वन्यजन्तु व्यवस्थापन

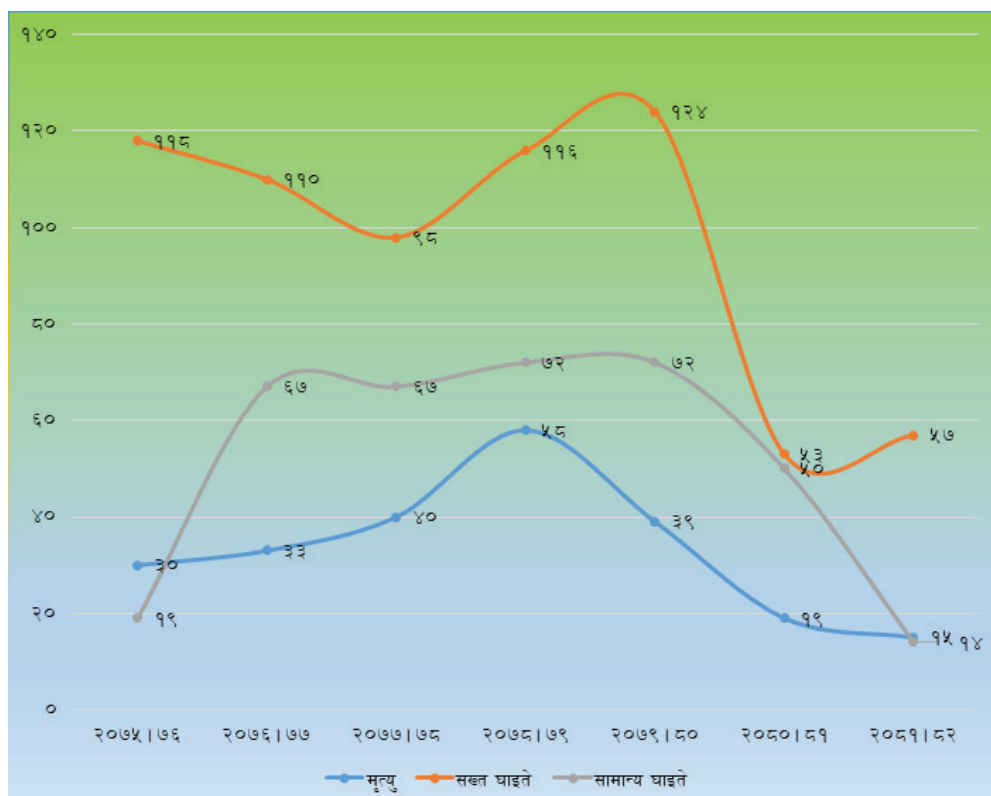
३.१.१ वन्यजन्तु उद्धार र मृत्यु

यदाकदा वन्यजन्तुहरू निकुञ्ज नजिकमा रहेका गाउँ बस्तीमा विविध कारणले गर्दा प्रवेश गर्ने गर्दछन् यस्तो अवस्थामा सम्बन्धित संरक्षित क्षेत्र कार्यालयले सरोकारवालाहरूको सहयोगमा ति वन्यजन्तुहरूको उद्धार गर्ने गरिएको छ । उद्धार गरिएका यस्ता वन्यजन्तुहरूलाई आवश्यक उपचार वा रेखदेख पश्चात उचित वास्थानमा पुनर्स्थापना गर्ने गरिएको छ भने पुनर्स्थापना गर्न नसकिने वन्यजन्तुको हकमा उक्त वन्यजन्तुलाई उचित खोर र आहाराको व्यवस्था गरी हेरचाह गरिदै आइएको छ । यस्ता समस्याग्रस्त वन्यजन्तुहरूको व्यवस्थापन खर्च निकै महङ्गो हुने गरिकोले हालका दिनहरूमा व्यवस्थापकीय चुनौती थप भएको छ । यस आ.व. मा प्रकृतिक, सडक दुर्घटना, कुकुरको आक्रमण र दलदलमा फस्ने लगायत विभिन्न कारणबाट जम्मा ३३९ वाट वन्यजन्तु मृत्युका घटना भएका थिए । जस मध्ये सबै भन्दा धेरै मृत्यु चित्तलको भएको देखिन्छ भने प्राकृतिक बाहेक सडक दुर्घटना र कुकुरको आक्रमणबाट सबै भन्दा धेरै वन्यजन्तुहरूको मृत्यु भएको थियो । आ.व. २०८१/८२ मा विभिन्न संरक्षित क्षेत्रमा उद्धार गरिएका र मृत्यु भएका वन्यजन्तुहरूको विवरण अनुसूची ६ मा दिइएको छ ।

३.१.२ मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व र राहत व्यवस्थापन

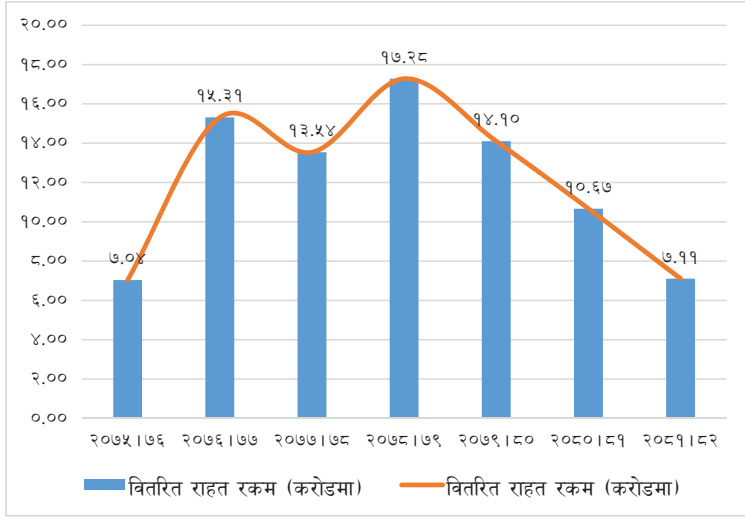
संरक्षित क्षेत्र वरपर बढ्दो जनघनत्व एवं अव्यवस्थित भू-उपयोगका कारण वन्यजन्तुको वासस्थानमा भएको क्षयीकरण एवं संकुचनले गर्दा वन्यजन्तुहरूले आफ्नो वासस्थान छाडी गाउँ बस्तीमा पस्ने गरेका छन्। यसबाट संरक्षित क्षेत्रभित्र तथा यसको वरिपरी बसोवास गर्ने समुदायहरूको वन्यजन्तुबाट मानवीय तथा आर्थिक क्षति हुँदै आएको छ। हात्ती, बाघ, गैँडा, हिउँ चितुवा, हिमाली कालो भालु, काठे भालु, बाँदर लगायतका वन्यजन्तुको आक्रमणबाट मानिसको मृत्यु तथा घाइते बनाउने मानवीय क्षति र वन्यजन्तुबाट बालीनाली, घर, गोठको क्षति हुने गरेको छ। पछिल्ला वर्षहरूमा मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व एक टड्कारो समस्याको रूपमा देखा परेको छ। आ.व. २०८१/८२ मा नेपालभरिका संरक्षित क्षेत्र भित्रका बस्ती र यसको मध्यवर्ती क्षेत्रका बस्तीमा वन्यजन्तुको आक्रमणबाट मृत्यु हुने मानिसको संख्या १५, सामान्य घाइते संख्या १४ र सख्त घाइते हुनेको संख्या ५७, घर/गोठको क्षति ११६, पशुधन क्षति ३७३२, अन्नबालीको क्षति ४६१० र भण्डारण गरेको अन्नको क्षति ५१ रहेको छ भने वन्यजन्तुबाट भएको क्षतिको

कुल ८५९५ वटा घटना दर्ता भएको छ, यो संख्या गत आ व को भन्दा १८२० ले कम हो । वन्यजन्तुबाट भएको घटना र क्षतिको विवरण अनुसूची ७ र ८ मा दिईएको छ।

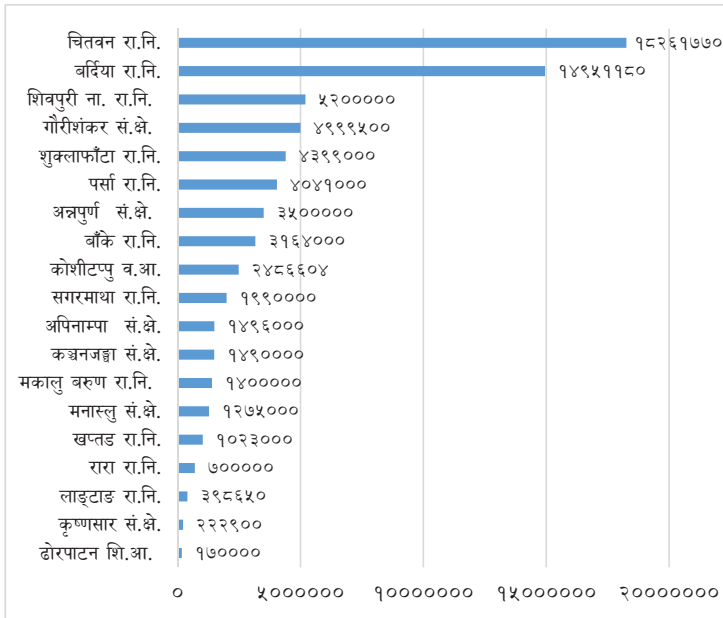

चित्र ७: वन्यजन्तुबाट विगत सात वर्षमा भएको मानिससंग सम्बन्धित घटना संख्या

नेपाल सरकारले “जनावर आतङ्क” लाई विपदको रूपमा परिभाषित गरेको छ । निकुञ्ज आरक्ष लगायत संरक्षित क्षेत्रहरूका नजिकमा रहेका गाउँबस्तीमा मानव र वन्यजन्तुको अन्तर्क्रिया बढीहुने हुँदा वन्यजन्तुबाट हुने क्षतिलाई कम गर्ने कार्यक्रम संचालन लगायत मानव वन्यजन्तु द्वन्द्वलाई न्यूनिकरण गर्न वन्यजन्तुबाट हुने क्षतिको राहत सहयोग निर्देशिका, २०८० (चौथो संशोधन, २०८०) बमोजिम राहत उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिएको छ। यस आ.व.मा संरक्षित क्षेत्रका कार्यालयहरूको जिम्मेवारी क्षेत्रमा वन्यजन्तुबाट भएको जम्मा ८५९५ घटनामा भएको क्षति वापत विभिन्न संरक्षित क्षेत्रका कार्यालयहरूबाट मात्र कूल ७ करोड ११ लाख ६८ हजार ६ सय ४ रुपैयाँ राहत रकम वितरण गरिएको छ। यो रकम गत आ.व. मा वितरित राहत भन्दा ६ करोड ५१ लाख ३३ हजार एक सय २३ रुपैयाँ कम हो । संरक्षित क्षेत्रहरूले विगत सात वर्षमा उपलब्ध गराएको राहत र आ.व. २०२१/२२ मा प्रत्येक संरक्षित क्षेत्रबाट विवरण भएको राहतको विवरण तल चित्रमा दिइएको छ। यस सम्बन्धी विवरण अनुसूची ८ मा दिइएको छ।

चित्र ८: संरक्षित क्षेत्रहरूले विगत सात वर्षमा वितरण गरिएको राहत रकम

चित्र ९: आ.व. २०८१/८२ मा संरक्षित क्षेत्रहरूबाट वितरित राहत रकमको विवरण

३.२ दिवस समारोह

३.२.१ अन्तराष्ट्रिय जैविक विविधता दिवस (मे २२, २०२५) सम्पन्न

“प्रकृति र दिगो विकास: समृद्धिको मुल आधार” नारामा अन्तराष्ट्रिय जैविक विविधता दिवस (International Day For Biodiversity २०२५) राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागको

आयोजनामा वन तथा वातावरण मन्त्रालयका सचिव डा. राजेन्द्र प्रसाद मिश्रको प्रमुख आतिथ्यमा संरक्षणकर्मीहरूबीच अन्तर सम्वाद गरी मनाईयो । कार्यक्रममा वन तथा वातावरण मन्त्रालयका सहसचिवहरू, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग, वन तथा भू-संरक्षण विभाग, वनस्पती विभाग, वातावरण विभागका महानिर्देशक सहित अन्य कर्मचारीहरू, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु आरक्ष निर्देशनालय, संरक्षण साझेदार संस्थाका प्रतिनिधिज्यूहरूको साथै राष्ट्रिय निकुञ्ज विभागका शाखा प्रमुखहरू लगायत कर्मचारीहरूको उपस्थिति रहेको थियो । कार्यक्रमको सहजिकरण राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका महानिर्देशक डा. रामचन्द्र कंडेलले गर्नु भएको थियो ।

३.२.२ विश्व बाघ दिवस (Global Tiger Day, २९ July २०२४)

“मानव बाघ सहअस्तित्व र समृद्धि” नाराका साथ संचालन भएको विश्व बाघ दिवस (Global Tiger Day, २९ July, २०२४) माननीय वन तथा वातावरण मन्त्री श्री ऐन बहादुर शाही ठकुरीबाट मिति २०८१ श्रावण १४ गते वन परिसर, बबरमहलमा रहेको होर्डिङ बोर्ड उद्घाटन गरी शुरु गरिएको थियो । उद्घाटन समारोहमा वन तथा वातावरण मन्त्रालयका सहसचिवहरू, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग, वन तथा भू-संरक्षण विभाग, वनस्पती विभाग, वातावरण विभाग, वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्रका महानिर्देशक, उपमहानिर्देशक लगायतका कर्मचारीहरू,

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु आरक्ष निर्देशनालयका प्रतिनिधिका साथै संरक्षणका साझेदार राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष, डब्लु डब्लु एफ नेपाल, जेड एस एल नेपालका प्रमुख तथा कर्मचारीहरुको उपस्थिति रहेको थियो ।

३.२.३ विश्व सिमसार दिवस- २०२४

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागको आयोजनामा विश्व सिमसार दिवस- २०२५ यस वर्ष मिति २०८१ माघ २० गतेका दिन मनाइएको थियो । यस वर्षको सिमसार दिवसको नारा “हाम्रो साझा भविष्यका लागि सीमसार क्षेत्रको संरक्षण” रहेको थियो । यस अवसरमा यस विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरुमा नदि, ताल-तलैया र पदमार्ग सफाई, चरा अवलोकन जस्ता कार्यक्रम समेत आयोजना गरिएको थियो ।

३.२.४ २९औं वन्यजन्तु सप्ताह २०८१

नेपालमा वन्यजन्तु तथा जैविक विविधता संरक्षणको महत्व र दीगो उपयोग गर्न जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले वि.सं. २०५३ सालदेखि प्रत्येक वर्षको वैशाख १ देखि ७ गतेसम्म विभिन्न कार्यक्रम गर्दै राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरुले वन्यजन्तु सप्ताह मनाउँदै आएको छ ।

वन्यजन्तु सप्ताह वैशाख १ देखि ७ गतेसम्मको बुझौं वन्यजन्तुको आनीबानी: घटाऔं मानवसँगको द्वन्द्व र हानीनोक्सानी भन्ने नाराका साथ विभिन्न कार्यक्रम गरी सम्पन्न गरियो । सप्ताहको पहिलो दिन वन्यजन्तुको महत्वको बारेमा जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यका साथ वन तथा वातावरण मन्त्री माननीय श्री ऐन वहादुर शाही ठकुरीबाट रेडियो सन्देश प्रशारण गरियो । दोस्रो दिन वन्यजन्तु संरक्षण प्रचार प्रसार गर्न वन परिसरमा रहेको होर्डिङ बोर्डमा जंगली हात्तीहरुको समूहले वाटो काट्दै गरेको फोटो र बुझौं वन्यजन्तुको आनीबानी: घटाऔं मानवसँगको द्वन्द्व र हानीनोक्सानी भन्ने नाराका रहेको व्यानर वन तथा वातावरण मन्त्री माननीय श्री ऐन वहादुर शाही ठकुरीबाट अनावरण गर्नुको साथै विभागको टाइगर हलमा जैविक विविधता संरक्षण क्षेत्रमा

कार्यरत संचारकर्मीहरूसंग अन्तर्क्रिया कार्यक्रम सम्पन्न गरियो । तेस्रो देखि पाँचौ दिनसम्म सदर चिडियाखानामा तेह्र विद्यालयको सहभागितामा भित्ते चित्रकला प्रतियोगिता सम्पन्न गरियो । छौटौ दिन शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको सुन्दरीजल क्षेत्रमा चरा अवलोकन कार्यक्रम सम्पन्न गरियो । सप्ताहको अन्तिम सातौँ दिन पूर्व वार्डेन तथा पूर्व महानिर्देशकहरूसंग अन्तर्क्रिया कार्यक्रम सहित Snow Leopard को National Survey Report, Dhole र Elephant Conservation Action Plan सार्वजनिक र यस विभागको संस्थापक महा-निर्देशक र गोहि संरक्षणमा योगदान पुर्याउनु भएका पूर्व वार्डेनलाई सम्मान गरी कार्यक्रम समापन गरियो ।

३.२.५ ११औँ अन्तराष्ट्रिय हिउँ चितुवा दिवस

आज २०८१ साल कार्तिक ७ गते तदनुसार सन् २०२४ अक्टोबर २३ तारिखका दिन ११औँ अन्तराष्ट्रिय हिउँ चितुवा दिवस वन तथा वातावरण मन्त्रालयका माननीय मन्त्री श्री ऐनबहादुर शाहीको प्रमुख अतिथ्यमा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागमा विभिन्न कार्यक्रम गरी मनाइयो । औपचारिक कार्यक्रमको सभापतित्व राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका महानिर्देशक डा. रामचन्द्र कंडेलले गर्नु भएको थियो भने विशेष अतिथिमा वन तथा वातावरण मन्त्रालयका माननीय राज्यमन्त्री रुपा वि.क. हुनुहुन्थ्यो । अतिथिहरूमा वन तथा वातावरण

मन्त्रालयका महाशाखा प्रमुखहरु, वन तथा वातावरण मन्त्रालय अन्तर्गतका विभागीय प्रमुखहरु, संरक्षण साझेदार संस्था राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष, डब्लु डब्लु डब्लु एफ नेपाल, जेड एसएल नेपाल, आयुसिन, विसिएनका प्रमुख तथा प्रतिनिधिहरु, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका शाखा प्रमुख तथा कर्मचारीहरुको उपस्थिति रहेको थियो । कार्यक्रममा वन तथा भू-संरक्षण विभागका महानिर्देशक श्री शिव कुमार वाग्लेले उपस्थित सहभागीहरुलाई स्वागत गर्नु भएको थियो भने कार्यक्रमको संचालन राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका बरिष्ठ ईकोलोजिष्ट श्री हरिभद्र आचार्यले गर्नु भएको थियो । उक्त कार्यक्रममा कञ्चनजङ्घा संरक्षण क्षेत्रमा गरिएको हिमचिचुवा सर्भेक्षण सम्बन्धी प्रस्तुती गरिएको थियो ।

३.२.६ राष्ट्रिय संरक्षण दिवस २०८१ (७ असोज २०८१) सम्पन्न

नेपालको संरक्षण इतिहासमा २०६३ साल आश्विन ७ गते तदनुसार २३ सेप्टेम्बर २००६ का दिन संरक्षण कार्यकै सिलसिलामा तत्कालिन वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयका राज्यमन्त्री श्री गोपाल राई, सचिव डा. दामोदर प्रसाद पराजुली, यस विभागका पुर्व महानिर्देशकहरु डा. तिर्थमान मास्के र श्री नारायण प्रसाद पौडेल समेत २० जना यात्रु र चालक दलका ४ जना गरी कूल २४ जना व्यक्तिहरु ताप्लेजुङ जिल्लाको फक्तालुङ गाउँपालिका वडा नं ६ स्थित फलेडाँडामा हेलिकप्टर दुर्घटनामा परी भएको ठूलो क्षतिको स्मरण गर्दै, संरक्षणमा प्राप्त उपलब्धीहरुमा उहाँहरुको योगदानको उच्च कदर गर्दै २०६४ सालदेखि नेपाल सरकारले हरेक वर्ष आश्विन ७ गते मनाउँदै आएको राष्ट्रिय संरक्षण दिवस वन तथा वातावरण राज्यमन्त्री माननीय श्री रूपा वि.क. प्रमुख आतिथ्यतामा मिति २०८१/०६/०७ गते मनाईयो । औपचारिक कार्यक्रमको सभापतित्व राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका महानिर्देशक डा. सिन्धु प्रसाद ढुंगानाले गर्नु भएको थियो भने अतिथीका रूपमा वन तथा वातावरण मन्त्रालयका सचिव डा. दीपक कुमार खराल सहित वन तथा वातावरण मन्त्रालय अन्तर्गतका विभागीय प्रमुखहरु, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु आरक्ष निर्देशनालय, संरक्षणका साझेदार संस्थाका प्रमुखहरु तथा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु विभागका संस्थापक महानिर्देशक श्री विश्वनाथ उपाध्याय रहनु भएको थियो । उक्त अवसरमा

हिउ चितुवा संरक्षण कार्ययोजना, एक सिंगे गैडा संरक्षण कार्ययोजना र शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको व्यवस्थापन योजनाहरू वितरण गरिएको थियो ।

३.३ तालिम/गोष्ठी/बैठक

३.३.१ वार्षिक प्रगति समीक्षा गोष्ठी

गत आ.व. २०८०/८१ मा संचालित र सम्पन्न कार्यक्रम र बजेट खर्चको प्रगति समीक्षा गोष्ठीमा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागको सभाकक्षमा संचालन गरिएको थियो ।

३.३.२ योजना तर्जुमा गोष्ठी

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग र अन्तरगतका संरक्षित क्षेत्रहरूको आ.व. २०८२/८३ को लागि दुई दिने योजना तर्जुमा गोष्ठी २०८१/११/२४ देखि २५ गतेसम्म कास्कीको पोखरामा संचालन भई सम्पन्न भएको छ ।

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका महानिर्देशक डा. रामचन्द्र कंडेलको अध्यक्षतामा संचालित गोष्ठीमा वन तथा वातावरण मन्त्रालय प्रशासन महाशाखा प्रमुख श्री भुपाल बराल, योजना अनुगमन तथा समन्वय महाशाखा प्रमुख श्री शिव कुमार वाग्लेको आतिथ्यता र संरक्षित क्षेत्र कार्यालयका वरिष्ठ संरक्षण अधिकृतहरू, संरक्षण अधिकृतहरू, संरक्षित क्षेत्रको सुरक्षार्थ तैनाथ नेपाली सेनाका गण एवं गुल्मका गणपति तथा गुल्मपतिहरू, संरक्षण साझेदार संस्था राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष, डब्लु डब्लु एफ नेपाल, जेड एस एल नेपालका प्रतिनिधिहरू र मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समिति तथा संरक्षण क्षेत्र व्यवस्थापन परिषदका अध्यक्षहरूको उपस्थिति थियो । उक्त कार्यक्रममा कार्यक्रमको उद्देश्यमा प्रकाश पार्दै विभागका उप महानिर्देशक एवं योजना तथा अनुगमन महाशाखा प्रमुख श्री वेद कुमार ढकालले विभाग अन्तरगत संचालित ३ वटा व.उ.शीर्षकका कार्यक्रमहरूको चालु आ.व. को २०८१/११/२२ गतेसम्मको समष्टिगत वित्तीय प्रगति र सम्पादन भएका कार्यहरूको जानकारीसहित कार्यक्रमका सबै सहभागीहरूलाई स्वागत मन्तव्य व्यक्त गर्नु भएको थियो । संरक्षित क्षेत्र कार्यालयहरू र २ वटा प्राणी उद्यान कार्यालय र संरक्षण साझेदार संस्थाहरूबाट आगामी आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा संरक्षित क्षेत्रहरू तथा मध्यवर्ती क्षेत्रहरूमामा संचालन गर्न प्रस्ताव गरिएका कार्यक्रमहरूको कार्यालयगत प्रस्तुती भएको थियो । प्रस्तुतीका सम्बन्धमा सहभागीहरूबाट जिज्ञासा, राय सुझावहरू प्रदान भएको थियो । प्रस्तुत भएका कार्यक्रमहरूमा मुख्य गरी वन्यजन्तुको वासस्थान व्यवस्थापन गर्ने, मानव वन्यजन्तु सहअस्तित्व कायम गर्ने, पर्यटकीय र अन्य पूर्वाधारहरू निर्माण तथा मर्मत सुधार गर्ने, मध्यवर्ती क्षेत्रमा जिविकोपार्जन सुधार हुने खालका कार्यक्रमहरू प्रस्ताव गरिएका थिए । दुई दिनसम्म संचालन भएको उक्त योजना तर्जुमा गोष्ठीको सञ्चालन विभागका वरिष्ठ योजना अधिकृत श्री पुरुषोत्तम शर्माले गर्नु भएको थियो । कार्यक्रमको दोस्रो दिन विभागका महानिर्देशक डा. रामचन्द्र कंडेलबाट सबै सहभागीहरूलाई धन्यवाद सहित कार्यक्रम समापन भएको थियो ।

३.३.३ कर्मचारीहरूको लागि लैङ्गिक हिंसा न्यूनिकरण अभिमुखीकरण गोष्ठी

संरक्षित क्षेत्रको लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्ययोजना २०८१ मस्यौदा उपर केन्द्रस्तरको छलफल तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम मिति २०८१/०८/१९ गते काठमाण्डौमा संचालन भई सफलतापूर्वक सम्पन्न भएको थियो ।

३.३.४ वन र वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण सम्बन्धी तालिम/गोष्ठी

अन्यत्र जस्तै नेपालमा पनि वन र वन्यजन्तु अपराध संरक्षण कार्यको लागि चुनौतीको रूपमा रहँदै आएको छ । विभिन्न प्रतिवेदन र तथ्याङ्कहरूले वन्यजन्तु सम्बन्धी अपराधलाई संसारभर हुने गरेका अपराधका किसिमहरू मध्ये चौथो ठुलो अपराधको रूपमा रहेको छ । वन र वन्यजन्तु सम्बन्धी अपराधलाई नियन्त्रण गर्नको लागि यस कार्यमा अहोरात्र खटिने वन सेवाका निजामती कर्मचारी, नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी लागायत, चोरी शिकार नियन्त्रण युवा समूहका

पदाधिकारीहरू समेतलाई वन र वन्यजन्तु सम्बन्धी अपराध नियन्त्रणको लागि क्षमता अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यका साथ राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागको नेतृत्व र संरक्षण साझेदार संस्थाहरूको सहकार्यमा यस आ.व. मा बिभिन्न मितिमा क्षमता अभिवृद्धिका तालिम गोष्ठीहरू संचालन गरिएको थियो ।

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग र राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोषको सहकार्यमा वन तथा संरक्षित क्षेत्र कार्यालयका कर्मचारीहरूलाई क्षमता अभिवृद्धि अन्तर्गत Nepal conservation law enforcement training दोश्रो मोड्युलको तालिम मिति २०८१/०५/१९ देखि २०८१/०६/०४ सम्म लालमाटी, बर्दियामा सञ्चालन भई सफलतापूर्वक सम्पन्न भएको थियो । यसै गरी राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग र विश्व वन्यजन्तु कोषको सहकार्यमा संरक्षित क्षेत्रहरूमा कार्यरत रेञ्जरहरूलाई Capacity Building Training for Rangers विषयक तालिम मिति २०८१/०६/०४ देखि २०८१/०६/१४ सम्म र मिति २०८१/०९/२० देखि २०८१/०९/२५ सम्म लालमाटी, बर्दियामा सञ्चालन भई सफलतापूर्वक सम्पन्न भएको ।

दक्षिण एशियाली मुलुकहरूमा वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रणकोलागि सहकार्यको लागि गठत South Asia Wildlife Enforcement Network (SAWEN) को सचिवालय संगको सहकार्यमा वन तथा संरक्षित क्षेत्रका अनुसन्धान अधिकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धि अन्तर्गत वन्यजन्तु अपराध अनुसन्धान तथा अभियोजन सम्बन्धी तालिम मिति २०८१/०८/२४ देखि २०८१/०८/२९ सम्म सौराहा, चितवनमा सञ्चालन भई सफलतापूर्वक सम्पन्न भएको थियो । सोही अवसर पारेर Chitwan-Parsa Complex का कानून कार्यान्वयन गर्ने निकायहरू बिच Conservation and Human Rights (Upholding Human Rights during Arrest and Detention) विषयक कार्यशाला गोष्ठी मिति २०८१।०८।२८ गते सौराहा, चितवनमा सञ्चालन भई सफलतापूर्वक संचालन गरिएको थियो ।

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग, सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल र विश्व वन्यजन्तु कोषको सहकार्यमा सशस्त्र प्रहरी बलका सुरक्षाकर्मीहरूलाई वन तथा वन्यजन्तुको संरक्षण र अपराध नियन्त्रणका लागि क्षमता अभिवृद्धि तालिम २०८१/१०/२४ गते सिन्धुपाल्चोकको तातोपानीमा, मिति २०८१/१०/२९- २०८१/१०/३० गते नुवाकोटको विदुरमा, मिति २०८१/११/०८ देखि मिति २०८१/११/१० गते सम्म मकवानपुरको हेटौँडामा र मिति २०८१/११/१३ देखि मिति २०८१/११/१४ गते सम्म चितवनको सौराहामा संचालन गरी सम्पन्न भएको थियो। यस आ.व. मा संचालन गरिएका वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण सम्बन्धी विविध तालिम र गोष्ठीबाट अपराध नियन्त्रण कार्यकोलागि फिल्डमा खटिने कर्मचारी र सुरक्षाकर्मीहरूको क्षमता अभिवृद्धि भएको, कार्यशैलीमा चुस्तदुरुस्तता आएको र अन्तरनिकाय समन्वय र सहकार्य बढेको पाइएको छ ।

३.४ ४१औं वार्डेन सेमिनार तथा २३ औं मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरूको भेला

वि.सं. २०३७ सालमा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागको स्थापना पश्चात् २०३८ साल देखि प्रत्येक वर्ष वार्डेन सेमीनार आयोजना गर्न थालिएको हो। निकुञ्ज तथा आरक्षहरूको मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समिति र संरक्षण क्षेत्र व्यवस्थापन परिषद् गठन पश्चात् वि.सं. २०६० देखि संयुक्त रूपमा संरक्षित क्षेत्रका प्रमुखहरूको बैठक तथा मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरू तथा संरक्षण क्षेत्र व्यवस्थापन परिषदका अध्यक्षहरूको भेला, साथै, सम्बन्धित निकुञ्ज आरक्षमा तैनाथ नेपाली सेनाका गण/गुल्मका गणपती/गुल्मपतीहरूको समेत सहभागितामा नियमित रूपमा हुँदै आईएको छ। बिगतमा देशका विभिन्न संरक्षित क्षेत्र प्रणाली भित्रका विभिन्न स्थानहरूमा ४० पटक वार्डेन सेमीनार र २१ पटक अध्यक्षहरूको बैठक सम्पन्न भईसकेका छन् भने यस वर्ष राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागको आयोजनामा यस अर्थिक वर्षको मिति २०८१/११/२६ देखि २७ गतेसम्म ४१औं वार्डेन सेमिनार तथा २३औं मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरूको बैठक कास्कीको पोखरामा संचालन भई सम्पन्न भएको थियो। “संरक्षित क्षेत्रको नीतिगत सुधार: संरक्षण र विकासको दिगो आधार” भन्ने नारा सहित शुरु भएको उक्त कार्यक्रमको उद्घाटन शत्रुमा प्रमुख अतिथि वन तथा वातावरण मन्त्री माननीय श्री ऐन बहादुर शाही ठकुरी, विशेष अतिथि वन तथा वातावरण राज्यमन्त्री माननीय श्री रुपा वि.क., गण्डकी प्रदेश वन तथा वातावरण मन्त्री माननीय श्री भेष बहादुर पौडेल, वन तथा वातावरण मन्त्रालयका सचिव डा. दीपक कुमार खराल, गण्डकी प्रदेश सरकारका प्रमुख सचिव श्री रघुराम विष्ट र अतिथिहरूमा वन तथा वातावरण मन्त्रालयका महाशाखा प्रमुख श्री शिव कुमार वाग्ले, वन तथा भू संरक्षण विभागका महानिर्देशक श्री बद्रीराज ढुंगाना, गण्डकी प्रदेश वन तथा वातावरण मन्त्रालयका सचिव श्री जीवनाथ पौडेल, नेपाली सेना राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा आरक्ष निर्देशनालयका निमित्त निर्देशक, राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोषका सदस्य सचिव डा. नरेश सुवेदी लगायतका अतिथिहरू, विभागका उपमहानिर्देशक, शाखा प्रमुखहरू र संरक्षित क्षेत्र कार्यालयका वरिष्ठ संरक्षण अधिकृत, संरक्षण अधिकृत लगायतका कर्मचारीहरू, संरक्षित क्षेत्रको सुरक्षार्थ तैनाथ नेपाली सेनाका गण एवं गुल्मका गणपति तथा गुल्मपतिहरू, संरक्षण साझेदार संस्था राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष,

डब्लु डब्लु एफ नेपाल, जेडएसएल नेपालका प्रतिनिधिहरू र मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समिति, संरक्षण क्षेत्र व्यवस्थापन परिषदका अध्यक्षहरूको उपस्थिति रहेको थियो । उक्त कार्यक्रमबाट १८ बुँदे संकल्प प्रस्ताव पारित भएको थियो । (अनुसूची ९)

३.५ वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण सम्बन्धी गतिविधि

वन्यजन्तु सम्बन्धी अपराध नियन्त्रण कार्यको लागि फिल्डस्तरमा निकुञ्ज/आरक्ष रहेका जिल्लामा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु आरक्षको प्रमुख संयोजक र सम्बन्धित डिभिजन वन कार्यालयका अधिकृत प्रतिनिधि, जिल्ला प्रशासन कार्यालयका अधिकृत प्रतिनिधि, जिल्ला प्रहरी कार्यालयका अधिकृत प्रतिनिधि, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा आरक्षको सुरक्षार्थ खटिएको नेपाली सेनाको गण/गुल्मका प्रमुख सदस्य रहेको एक इकाई हुने व्यवस्था गरेको छ भने उक्त एकाईमा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा आरक्ष नरहेको अवस्थामा सम्बन्धित डिभिजनल वन अधिकृत इकाई संयोजक रहने व्यवस्था रहेको छ। आ.व. २०७९/८० सम्ममा ३६ जिल्लामा ३४ (काठमाडौं, भक्तपुर र ललितपुर जिल्लाको एउटा इकाई) वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण इकाई गठन भई कार्य सञ्चालन भईरहेको थियो। मिति २०८०/१/२१ मा वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण आदेश २०८० भएपछि सबै जिल्लाहरू (७७ वटै) मा जिल्ला स्तरीय WCCB रहने व्यवस्था बमोजिम हाल सबै जिल्ला मा वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण इकाई गठन रहेको छ। साथै आदेश अनुसार प्रदेश WCCB सबै प्रदेशमा रहने व्यवस्था रहेको छ। आ.व. २०८०/८१ मा गण्डकी, मधेस, कोशी, र कर्णाली प्रदेशमा प्रदेशस्तरीय WCCB को गठन भएकोमा यस आ.व. २०८१/८२ मा बाँकी ३ प्रदेशहरूमा प्रदेशस्तरीय WCCB को गठन भएको छ। यसै आ.व. मा केन्द्रीय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण एकाई (WCCB Center) को २२औं र २३ औं बैठक सम्पन्न भएको छ।

३.५.१ केन्द्रीयस्तरको वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण एकाईको २२ औं र २३ औं बैठक

केन्द्रीय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण एकाई (WCCB Center) को बैठक राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका महानिर्देशक एवं संयोजक डा. सिन्धु प्रसाद ढुंगानाको संयोजकत्वमा एकाईको २२ औं बैठक मिति २०८१/०५/०५ र सो एकाईको २३औं बैठक मिति २०८१/१२/१५ गते राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका महानिर्देशक एवं संयोजक डा. रामचन्द्र कंडेलको संयोजकत्वमा आयोजना गरिएको थियो। उक्त बैठकबाट वन्यजन्तुबाट हुने क्षतिको व्यवस्थापनको लागि विमा कार्यक्रम, वन्यजन्तु सम्बन्धी विद्युतीय अपराधमा का सम्बन्धमा साथै वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रणका लागि नीतिगत सुधार र संस्थागत सुधार, मानव वन्यजन्तु द्वन्द पश्चात प्रतिशोधका कारण हुने वन्यजन्तुको मृत्यु र अखेटोपहारको अवैध व्यपार नियन्त्र लगायतका विषयमा छलफल र निर्णय भएको थियो।

३.५.२ वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण सम्बन्धी नेपाल र भारतको संयुक्त बैठक

केन्द्रीय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण एकाइ नेपाल र वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण एकाइ भारत बिच मिति २०८१/०५/०६ गते धुलिखेलमा जैविक विविधता संरक्षण तथा वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण सम्बन्धी बैठक सम्पन्न भएको थियो । सो बैठकमा जैविक विविधता संरक्षण र सिमापार वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रणको सम्बन्धमा छलफल भएको थियो ।

मिति २०८२/०२/०१ मा शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज र भारतको पिलिभित टाइगर रिजर्भ कार्यालयसंग मिति सिमावर्ती समन्वय बैठक सम्पन्न भएको थियो साथै मिति २०८२/०२/२१ दार्चुलाको खलङ्गामा अपिनम्पा संरक्षण क्षेत्र कार्यालयको आयोजना र शुक्लाफाँट संरक्षण कार्यक्रमको आर्थिक सहयोगमा सिमावर्ती भारतको सिमावर्ती पिथोरागढ वन डिभिजन कार्यालयका अधिकारीहरूको सहभागितामा स्थानिय स्तरको संरक्षण र वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण सम्बन्धी बैठक सम्पन्न भएको थियो । यस बाहेक मधेश प्रदेश स्तरीय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण कार्यशाला गोष्ठी मिति २०८२/०१/२५ देखि २०८२/०१/२६ गते जनकपुरधाममा सफलतापूर्वक सम्पन्न भएको थियो । यस आ.व. मा संरक्षित क्षेत्रका कार्यालयहरूबाट नियमित रूपमा जिल्ला स्तरीय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण इकाईको बैठक र अन्य समन्वय बैठकहरू आयोजना गरिएको थियो ।

३.५.३ वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण प्रदेश एकाई गठन

“वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण आदेश, २०८०” मा वन्यजन्तु तथा वनजन्य अपराध नियन्त्रण गर्न प्रदेश स्तरमा प्रदेश वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण एकाई (PWCCB) रहने प्रावधान अनुसार मिति मिति २०८१/०४/१८ गते कर्णाली प्रदेशमा, मिति २०८१/०८/१४ गते सुदूरपश्चिम प्रदेशमा मिति २०८१/०९/२९ गते लुम्बिनी प्रदेशमा र २०८१/१२/२६ गते बागमती प्रदेशमा प्रदेशस्तरीय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण एकाई गठन भई पहिलो बैठक सम्पन्न गरिएको छ ।

३.६ मुद्दा अनुसन्धान तथा तहकिकात

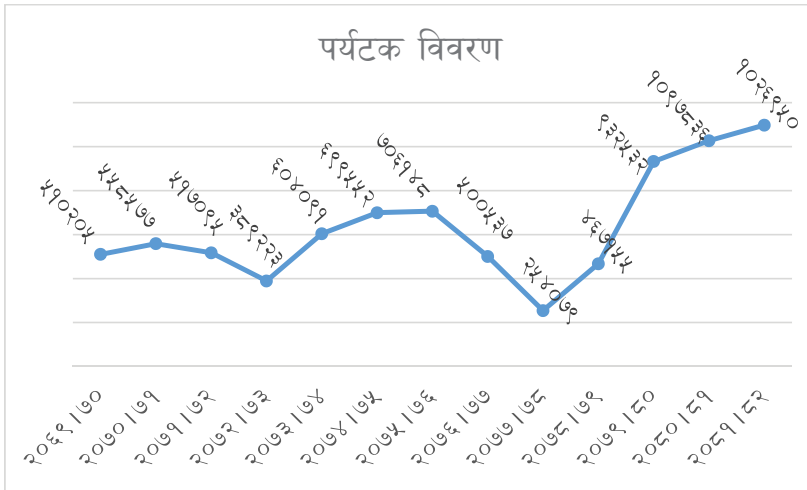
आ.व. २०८१/८२ मा विभिन्न संरक्षित क्षेत्र कार्यालयहरूमा तथा सम्बन्धित जिल्लाका अदालतमा वन सम्बन्धी ३४ र वन्यजन्तु सम्बन्धी ५५ गरी जम्मा ८४ वटा नयाँ मुद्दा दायर गरिएको छ । गत आ.व. देखिका बाँकी र यस आ.व. मा फैसला भएका मुद्दाहरूको विस्तृत विवरण अनुसूची-१० मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

भाग-४

अन्य विवरण/विविध

४.१ पर्यटक आगमन विवरण

गत वर्षहरूमा जस्तै यस आ.व. २०८१/८२ मा पनि राष्ट्रिय निकुञ्ज, आरक्ष र संरक्षण क्षेत्रहरू नेपाल घुम्न आउने पर्यटकहरूको प्रमुख गन्तव्यको रूपमा रहेको छ । नेपाल प्रवेश गर्ने कुल विदेशी पर्यटकहरू मध्ये करिब ६० प्रतिशतले नेपालका संरक्षित क्षेत्रहरू घुम्ने गरेको तथ्याङ्कहरूबाट देखिने गरेको सन्दर्भमा यस आ.व. मा स्वदेशी र विदेशी गरी कुल १० लाख ९७ हजार ८ सय ३६ जना पर्यटकले देश भरका संरक्षित क्षेत्रहरूको भ्रमण गरेको पाइएको छ । जस मध्ये सार्क मुलुक र अन्य विदेशी समेतको संख्या ५ लाख ११ हजार ७ सय ६२ जना विदेशी पर्यटक र नेपाली नागरिकहरूको संख्या ५ लाख ८६ हजार ७४ जना रहेको छ । संरक्षित क्षेत्रहरूमा आ. व. २०८१/८२ को मासिक पर्यटक आगमन विवरण अनुसूची ११ र विगत १३ वर्षमा पर्यटक आगमनको विवरण अनुसूची १२ मा दिइएको छ ।

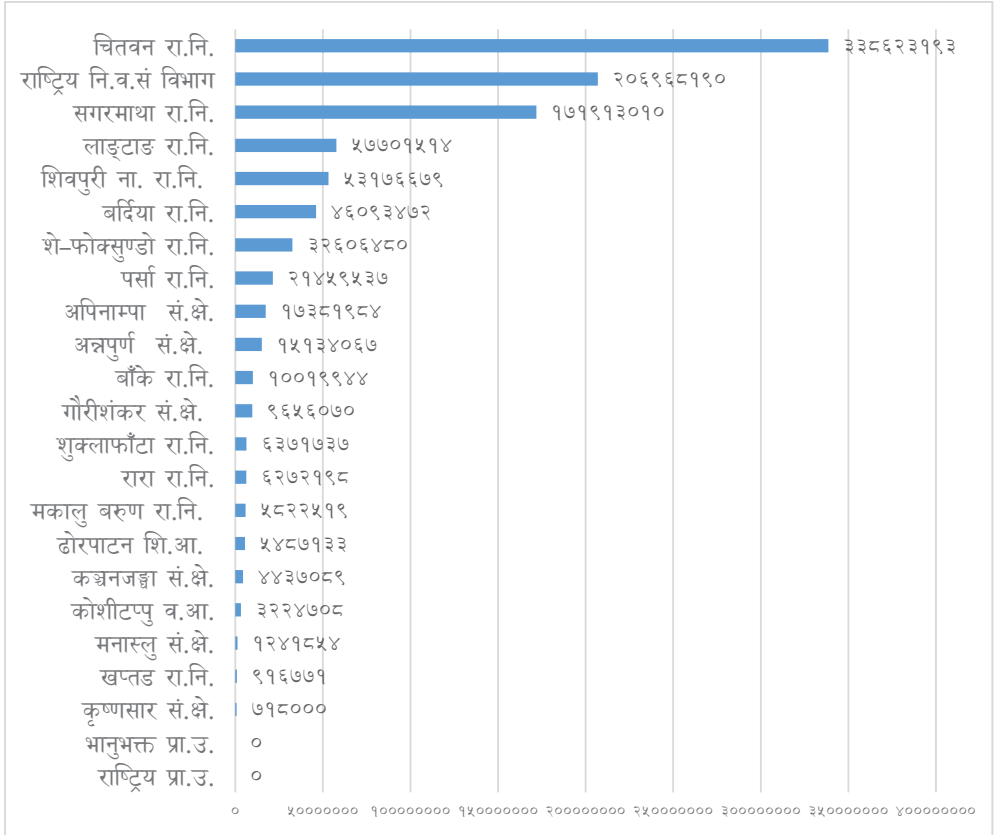

चित्र १०: आ.व. २०६९/७० देखि २०८१/८२ सम्मको पर्यटक आगमन प्रवृत्ति

४.२ आ.व. २०८१/८२ मा कार्यालयगत राजश्व विवरण

वन पैदावार विक्रि वितरण, गैर काष्ठ वन पैदावार(गिटी,वालुवा,ढुंगा), जडिबुटी, पर्यापर्यटन, दण्ड सजाय, सरकारी सम्पत्तीको वहालबाट प्राप्त आय, बरुजु, मुल्य अभिवृद्धी कर लगायतका विभिन्न शिर्षकहरूमा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूबाट जम्मा रु १,००,५२,१६,२२५।— राजश्व संकलन भएको थियो । राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु

संरक्षण विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरुबाट विगत देखि हाल सम्मको संकलित राजश्व विवरण अनुसूची १३ मा दिइएको छ ।

चित्र ११: आ.व. २०८१/८२ मा संकलित राजश्व विवरण (रकम रु.)

४.३ संरक्षित क्षेत्रमा साहसिक पर्यटकीय गतिविधी तथा चलचित्र/वृत्तचित्र छाँयाङ्कनको विवरण

नेपालका संरक्षित क्षेत्रभित्र डकुमेन्ट्री/वृत्तचित्र छायाङ्कन गर्न चाहने व्यक्ति वा संस्थाले प्रचलित ऐन, नियमको अधिनमा रही तोकिएको प्रक्रियाहरू पुरा गरेपछि लाग्ने दस्तुर बुझाई अनुमति प्राप्त गर्नु पर्नेछ। आ.व. २०८१/८२ मा संरक्षित क्षेत्रभित्र नेपाली, सार्क मुलुक र विदेशी गरी जम्मा १२३ पटक व्यक्ति/संस्थाले साहसिक पर्यटकीय गतिविधि तथा चलचित्र/वृत्तचित्र छाँयाङ्कन अनुमति लिएका थिए । यस आ.व.मा संरक्षित क्षेत्रभित्र साहसिक पर्यटकिय गतिविधी तथा छाँयाङ्कन अनुमतिको विवरण अनुसूची१४ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

४.४ वन्यजन्तु शिकार अनुमति सम्बन्धी विवरण

नेपाल सरकारले २०४४ सालमा वन्यजन्तुको दिगो संरक्षण र व्यवस्थापन गरी शिकारलाई व्यवस्थित गर्न ढोरपाटन शिकार आरक्षको स्थापना गरेको छ। १,३२५ वर्ग कि.मी. क्षेत्रफल रहेको ढोरपाटन शिकार आरक्ष नेपालको एक मात्र शिकार गर्न पाइने संरक्षित क्षेत्र हो। यो आरक्षले रुकुम पूर्व, बागलुङ्ग र म्याग्दी जिल्लाको आंशिक भागलाई ओगटेको छ। यसको छ। हाल यो आरक्ष पेशेवार विदेशी शिकारीहरूका लागि Trophy Hunting गर्न एक प्रमुख गन्तव्यको रूपमा परिचित रहेको छ। शिकार व्यवस्थापनको प्रयोजनको लागि विभाजन गरिएका सुनदह, सेड, दोगडी, बासें, फागुने, सुर्तिबाङ्ग र धुस्तुङ्ग गरी जम्मा ७ वटा ब्लकहरू मध्ये यस आर्थिक वर्षमा सुर्तिबाङ्ग बाहेकको ब्लकहरूमा शिकार गरिएको थियो । राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागबाट शिकारको लागि लिखित अनुमति लिएका शिकारीहरूले यस वर्षमा २३ वटा नाउर र १५ वटा झारल शिकार भएको थियो यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण अनुसूची १५ मा दिईएको छ।

४.५ संरक्षित क्षेत्रमा भौतिक पूर्वाधार निर्माणका लागि वातावरणीय अध्ययन सहमति विवरण

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ तथा संरक्षित क्षेत्रमा पूर्वाधार निर्माणको लागि जग्गा उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यविधि, २०६५ को परिधि भित्र रही विभागबाट आ.व. २०८१/८२ सम्ममा संरक्षित क्षेत्रभित्र भौतिक पूर्वाधार (जलविद्युत, विद्युत प्रसारण लाईन, सडक, सिचाईलगायत) निर्माणको लागि दिइएको ३८ वटा वातावरणीय अध्ययन सहमति सम्बन्धी विवरण अनुसूची १६ मा दिईएको छ।

४.६ संरक्षित क्षेत्रमा भएका अध्ययन अनुसन्धानको विवरण

संरक्षित क्षेत्र अनुसन्धान कार्यविधि, २०६९ को परिधि भित्र रही विभागबाट आ.व. २०८१/८२ मा राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय विभिन्न विश्वविद्यालयहरूमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरू, अन्य अनुसन्धानकर्ता र संघ संस्थाहरूलाई गरी २४४ वटा अध्ययन अनुसन्धान अनुमति दिइएको छ। यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण अनुसूची १७ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

४.७ आ.व. २०८१/८२ सम्मको कार्यालयगत बेरुजुको विवरण

यस विभाग र विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरू मा विगत आ.व. देखि हाल सम्म असुल गर्नु पर्ने, नियमित गर्नु पर्ने, पेशकी लगायतका अन्य बेरुजुको विवरण अनुसूची १८ मा दिइएको छ । हरेक आ.व.मा सकेसम्म शुन्य बेरुजु राख्ने र भएका बेरुजुलाई फर्स्यौट गर्ने तर्फ तदारुकताका साथ काम भइरहेको छ ।

कार्यक्रमका केही फोटोहरु

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा आरक्ष आयोजना

घाँसेमैदान व्यवस्थापन, बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज

काठे पुल मर्मत, रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज

घाँसेमैदान व्यवस्थापन, कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र

सारस संरक्षण सम्बन्धी नेपाल-भारत सिमसार बैठक, लुम्बिनी

सेदुवा देखि मकालु वेस क्याम्प जाने पर्यटकीय पदमार्ग मर्मत

समुदायमा आधारित चोरी शिकार नियन्त्रण एकाइका सदस्यहरूको गस्ती

मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व व्यवस्थापनको लागि फेन्स निर्माण, चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज

घाँसेमैदान व्यवस्थापन, चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग कार्यक्रम अन्तर्गत संचालित क्रियाकलापहरू

अधुरो भवन निर्माण, भानुभक्त प्राणी उद्यान, तनहुँ

चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जमा संचालित सरोकारवालासँगको समन्वय बैठक

हात्तीसार कार्यक्रम अन्तर्गत संचालित क्रियाकलापहरू

हात्तीसारको सेड घरको लागि फलामे बार निर्माण, पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज

अम्लेखगंज हात्तीसारमा गोलघर मर्मत, पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज

भाटा हात्तीसारमा आउटडोर सोलार ल्याम्प जडान, पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज

हात्ती तालिम, खोरसोर, चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज

भाग-५ अनुसूचीहरू

अनुसूची १ : संरक्षित क्षेत्रको विवरण

क्र.सं.	संरक्षित क्षेत्र	मुख्य क्षेत्र		मध्यवर्ती क्षेत्र		विश्व सम्पदा सूचीमा सूचीकृत वर्ष (सन्)
		घोषित वर्ष (सन्)	क्षेत्रफल(वर्ग कि.मि.)	घोषित वर्ष	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)	
१	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९७३	९५२.६३	१९९६	७२९.३७	१९८४
२	लामटाङ्ग राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९७६	१७१०	१९९८	४२०	
३	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९७६	११४८	२००२	२७५	१९७९
४	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९७६	१०६	२००६	१९८	
५	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९७६	९६८	१९९६	५०७	
६	शे(फोक्सुण्डो) राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९८४	३५५५	१९९८	१३४९	
७	खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९८४	२२५	२००६	२१६	
८	मकालु वरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९९१	१५००	१९९९	८३०	
९	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२००२	१५९	२०१६	११८.६१	
१०	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०१०	५५०	२०१०	३४३	
११	शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०१७	३०५	२०१७	२४३।५	
१२	पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०१७	६२७.३९	२०१७	२८५.३	
१३	छायाँनाथ राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०२५				मिति २०८२।०५।१३ को मन्त्रीपरिषदको निर्णय वमोजिम घोषणा भएको
१४	कोशीटप्प वन्यजन्तु आरक्ष	१९७६	१७५	२००४	१७३	

क्र.सं.	संरक्षित क्षेत्र	मुख्य क्षेत्र		मध्यवर्ती क्षेत्र		विद्य संसुतु सूचीतु सूचीकृत वरुष (सनु)
		घोषित वरुष (सनु)	क्षेत्रफल(वरुग कि.सि.)	घोषित वरुष	क्षेत्रफल (वरुग कि.सि.)	
१ॡ	ढोरतुतन शिकर आरक्ष	१९ॡॡ	१ॡॡॡ			
१ॢ	अनुतुतुतु संरक्षण क्षेत्र	१९९ॡ	ॡॢॡ९			
१ॣ	कअनुतुतुतु संरक्षण क्षेत्र	१९९ॡ	ॡॡॡॡ			
१।	तनुसुतु संरक्षण क्षेत्र	१९९ॡ	१ॢॢॢ			
१॥	कृषुतुसर संरक्षण क्षेत्र	ॡॡॡॡ	१ॢ१ॡॡ			
ॡॡ	गुरीशंकुर संरक्षण क्षेत्र	ॡॡ१ॡ	ॡ१ॡ९			
ॡ१	अतुतुतुतु संरक्षण क्षेत्र	ॡॡ१ॡ	१९ॡॢ			
ॡॡ	ररषुतु तुररणी उघरन	ॡॡ१ॡ	ॡ.ॡॡ			
ॡॢ	तुतुतुतु तुररणी उघरन	ॡॡ१ॡ	ॡ.ॡॡ			
	कुल तुतुतु					

अनुसूची २ : रामस्मार साईटमा सूचीकृत नेपालका रामस्मार साईटहरु

क्र सं	नाम	क्षेत्रफल (हे)	सूचिकृत मिति (सन्)	व्यवस्थापकीय निकाय
१	कोशीटप्पु	१७५००	१९८७।१२।१७	कोशीटप्पु वन्यजन्तु आरक्ष कार्यालय, कुसाहा, सप्तरी
२	बीस हजारी तथा आसपासका तालहरु	३२००	२००३।०८।१३	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
३	घोडाघोडी ताल क्षेत्र	२५६३	२००३।०८।१३	डिभिजन वन कार्यालय कैलाली
४	जगदिशपुर जलाशय	२२५	२००३।०८।१३	डिभिजन वन कार्यालय कपिलवस्तु
५	रारा ताल	१५८३	२००७।९।२३	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
६	फोक्सुण्डो ताल	४९४	२००७।९।२३	शे फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
७	गोसाईकुण्ड तथा आसपासका तालहरु	१०३०	२००७।९।२३	लाइटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
८	गोक्यो तथा आसपासका तालहरु	७७७०	२००७।९।२३	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
९	माईपोखरी	९०	२००८।१०।२८	डिभिजन वन कार्यालय इलाम
१०	पोखरा उपत्यकाका तालहरु	२६१०६	२०१६।०२।०२	डिभिजन वन कार्यालय कास्की र पोखरा महानगरपालिका
	जम्मा क्षेत्रफल	६०५६१		

अनुसूची ३ : जैविक विविधता तथा वातावरण संरक्षणसम्बन्धी नेपाल पक्ष रहेका अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि र सम्झौताहरूको विवरण

क्र.सं.	सन्धि / महासन्धि	सदस्य भएको वर्ष	सन्धि / सम्झौताको उद्देश्य
१	CITES (Convention on International Trade In Endangered Species of Wild Fauna and Flora)	1975	राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा दुर्लभ वन्यजन्तु तथा वनस्पतिको चोरी शिकार तथा अवैध व्यापार नियन्त्रण गर्ने ।
२	IUCN (International Union for Conservation of Nature)	1975	दुर्लभ तथा सङ्कटापन्न प्रजातिको अस्तित्व र अवस्था आँकलन गरी सोही अनुसार संरक्षणका कार्यक्रम बनाई लागू गर्ने ।
३	UNESCO/WHC (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization/World Heritage Site)	1978	महत्वपूर्ण एवं विशेष प्रकृतिका क्षेत्रहरूलाई विश्व सम्पदा सूचीमा समावेश गरी ती क्षेत्रहरू Universal Outstanding Value (UOV) संरक्षण र व्यवस्थापन गर्ने । सन् १९७९ मा सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज र सन् १९८४ मा चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज विश्व सम्पदा सूचीमा सूचीकृत भएका छन् ।
४	Ramsar Convention	1987	विभिन्न महत्वका सिमसार क्षेत्रहरूको संरक्षण, व्यवस्थापन तथा बुद्धिमत्पूर्ण उपयोग कार्यमा टेवा पुर्याउने ।
५	CBD (Convention on Biological Diversity)	1992	जैविक विविधताको संरक्षण, यसका अवयवहरूको दिगो उपयोग तथा यसबाट प्राप्त हुने लाभहरूको समन्यायिक बाँडफाँड गर्ने ।
६	GTF (Global Tiger Forum)	1994	दुर्लभ वन्यजन्तु पाटे बाघको संरक्षण, संरक्षणमुखी कार्यक्रमहरूबाट स्थानीयवासीको जीवनस्तरमा सुधार गर्ने ।
७	APAP (Asia Protected Areas Partnership)	2014	एसिया क्षेत्रमा भएका संरक्षित क्षेत्रहरूसँग समन्वय, Best Practices बारेमा अनुभव आदान प्रदान गर्ने ।
८	SAWEN (South Asia Wildlife Enforcement Network)	2016	दक्षिण एसियाका आठ वटा देशमा हुने वन्यजन्तुको अपराध नियन्त्रण गर्नमा समन्वय र क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।

अनुसूची ४: वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण सम्बन्धी सांगठनिक संरचना

(क) राष्ट्रिय बाघ संरक्षण समिति, नेपाल

क्र.सं.	पदाधिकारी	पद
१	प्रधानमन्त्री	अध्यक्ष
२	मन्त्री, गृह मन्त्रालय	सदस्य
३	मन्त्री, अर्थ मन्त्रालय	सदस्य
४	मन्त्री, वन तथा वातावरण मन्त्रालय	सदस्य
५	मन्त्री, रक्षा मन्त्रालय	सदस्य
६	मन्त्री, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय	सदस्य
७	नेपाल सरकारका मुख्य सचिव	सदस्य
८	समितिले छनौट गरेका राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रका बाघ तथा बाघको पारिस्थिकीय प्रणालीसम्बन्धी प्रतिष्ठित विशेषज्ञहरु, २ जना	सदस्य
९	समितिले छनौट गरेका राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रबाट नेपालमा बाघ संरक्षणसम्बन्धमा सहयोग गर्ने निकायका उच्चस्तरका प्रतिनिधि, १ जना	सदस्य
१०	सचिव, वन तथा वातावरण मन्त्रालय	सदस्य सचिव

** (ख) राष्ट्रिय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण समन्वय समितिको साङ्गठनिक संरचना

१	मन्त्री, वन तथा वातावरण मन्त्रालय	अध्यक्ष
२	प्रधान सेनापति, नेपाली सेना	सदस्य
३	सचिव, प्रधामन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	सदस्य
४	सचिव, अर्थ मन्त्रालय	सदस्य
५	सचिव, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय	सदस्य
६	सचिव, गृह मन्त्रालय	सदस्य
७	सचिव, रक्षा मन्त्रालय	सदस्य
८	सचिव, वन तथा वातावरण मन्त्रालय	सदस्य
९	सचिव, संघिय मामिला तथा सामान्य शासन मन्त्रालय	सदस्य
१०	नायव महान्यायाधिवक्ता, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय	सदस्य
११	महानिरीक्षक, नेपाल प्रहरी	सदस्य
१२	महानिरीक्षक, सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल	सदस्य
१३	मुख्य अनुसन्धान निर्देशक, राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग	सदस्य
१४	महानिर्देशक, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग	सदस्य-सचिव

** (ग) केन्द्रीय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण एकाइको साङ्गठनिक संरचना

१	महानिर्देशक, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग	संयोजक
२	महाशाखा प्रमुख गृह मन्त्रालय, (सुरक्षा तथा समन्वय महाशाखा)	सदस्य
३	सह-न्यायाधिवक्ता, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय	सदस्य
४	महानिर्देशक, वन तथा भू-संरक्षण विभाग	सदस्य
५	महानिर्देशक, भन्सार विभाग	सदस्य
६	महानिर्देशक, कारागार व्यवस्थापन विभाग	सदस्य
७	महानिर्देशक, नागरिक उड्डयन प्राधिकरण	सदस्य
८	महानिर्देशक, हुलाक सेवा विभाग	सदस्य

९	सहायक रथी, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु आरक्ष निर्देशनालय, नेपाली सेना	सदस्य
१०	प्रहरी नायव महानिरीक्षक, केन्द्रीय अनुसन्धान व्यूरो, नेपाल प्रहरी	सदस्य
११	सशस्त्र प्रहरी नायव महानिरीक्षक, सशस्त्र प्रहरी वल नेपाल	सदस्य
१२	अनुसन्धान निर्देशक, राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग	सदस्य
१३	कार्यकारी निर्देशक, राष्ट्रिय विधि विज्ञान प्रयोगशाला	सदस्य
१४	उप-महानिर्देशक, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग	सदस्य सचिव

**** (घ) प्रदेश वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण एकाई**

१	प्रदेश सचिव, वन क्षेत्र हेर्ने सम्बन्धित प्रदेश मन्त्रालय	संयोजक
२	प्रदेश सचिव, मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषद्को कार्यालय	सदस्य
३	प्रदेश सचिव, आर्थिक मामिला सम्बन्धी मन्त्रालय	सदस्य
४	प्रदेश सचिव, आन्तरिक मामिला सम्बन्धी मन्त्रालय	सदस्य
५	प्रदेश वन निर्देशक, सम्बन्धित प्रदेश	सदस्य
६	सहायक रथी, नेपाली सेना	सदस्य
७	प्रहरी नायव महानिरीक्षक, प्रदेश प्रहरी कार्यालय, नेपाल प्रहरी	सदस्य
८	सशस्त्र प्रहरी नायव महानिरीक्षक, सशस्त्र प्रहरी वल सम्बन्धित प्रदेशस्थित बावहनी	सदस्य
९	सहायक रथी, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु आरक्ष निर्देशनालय, नेपाली सेना	
१०	अनुसन्धान निर्देशक, राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग, प्रदेश कार्यालय	सदस्य
११	उपन्यायाधिवक्ता, मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय	सदस्य
१२	महाशाखा प्रमुख (प्राविधिक), प्रदेश वनसम्बन्धी कार्यालय	सदस्य-सचिव

**** (ङ) जिल्ला वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण एकाई**

१	वरिष्ठ संरक्षण अधिकृत वा डिभिजन वन अधिकृत, राष्ट्रिय निकुञ्ज चय वन्यजन्तु आरक्ष कार्यालय वा डिभिजन वन कार्यालय	संयोजक
२	सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी वा निजले तोकेको अधिकृत प्रतिनिधि, जिल्ला प्रशासन कार्यालय	सदस्य
३	जिल्ला न्यायाधिवक्ता, जिल्ला सरकारी वकील कार्यालय	सदस्य
४	गणपति/गुल्मपति, नेपाली सेना	सदस्य
५	प्रमुख, जिल्ला प्रहरी कार्यालय	सदस्य
६	प्रमुख, सशस्त्र प्रहरी वल, जिल्ला स्थित गण/गुल्म	सदस्य
७	प्रमुख, राष्ट्रिय अनुसन्धान जिल्ला कार्यालय	सदस्य
८	प्रमुख, जिल्ला हलाक कार्यालय	सदस्य
९	प्रमुख, कारागार कार्यालय	सदस्य
१०	सम्बन्धित स्थानीय तहको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वा निजले तोकेको अधिकृत प्रतिनिधि	सदस्य
११	अधिकृत (प्राविधिक), सम्बन्धित जिल्लाभित्रका निकुञ्ज/आरक्ष/डिभिजन वन कार्यालय	सदस्य-सचिव

**** वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण आदेश, २०८० बमोजिम गठित**

अनुसूची ५ : आ.व. २०८१/०८२ मा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूको बजेट र खर्चको विवरण

(रकम रु. हजारमा)

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग आयोजना

क्र. सं.	कार्यालय	शुरु बजेट	थप बजेट	जम्मा बजेट	बजेट		खर्च प्रगती		जम्मा खर्च	खर्च %
					चा्लु बजेट	पुँजीगत बजेट	चा्लु बजेट	पुँजीगत बजेट		
१	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	१९८४३०	५०००	२०३४३०	१६७४१५	३१०१५	१३६३४५	२१२८९	१५७६३३	७७
२	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	१३९८८९	०	१३९८८९	१०४४२९	३५४६०	८५४४५	२६६८९	११२२३४	८०
३	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	१९६८७७	२०००	१९८८७७	१४७३१२	४९५६५	१२७४०३	४३६४५	१७१०४८	८६
४	शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	७९००५	१०००	८०००५	५९४८५	१९५२०	५४८५०	१६०९७	७०९४७	८९
५	पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज	१०९८९७	०	१०९८९७	७२३४७	३७५५०	५८११०	३०८६६	८८९७६	८१
६	कोशी टप्पु वन्यजन्तु आरक्ष कार्यालय	७११४२	०	७११४२	४९६७२	२१४७०	४१८०९	१५२६७	५७०७६	८०
७	शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	८९७७१	५०००	९४७७१	७१६११	१८१६०	७०६१०	१७८३४	८८४४४	९३
८	लाडटाड राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	८३६७५	०	८३६७५	६२०८५	२१५९०	४६८७७	१९९८०	६६८५६	८०
९	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	६४४४९	१०००	६५४४९	५३३९९	११०५०	३१०८९	१०४०९	४१४९९	६३
१०	मकालु बरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज	७३२२३	५००	७३७२३	६३९९८	९२२५	४९१२६	९१८८	५८३१४	७९
११	राा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	५६८१८	५००	५७३१८	४१२६८	१५५५०	३७७०१	९६२५	४७३२७	८३

क्र. सं.	कार्यालय	शुरु बजेट	थप बजेट	जम्मा बजेट	बजेट		खर्च प्रगती		जम्मा खर्च	खर्च %
					चालु बजेट	पूँजीगत बजेट	चालु बजेट	पूँजीगत बजेट		
१२	शे. फोक्सुडो राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	६४९८६	०	६४९८६	४९८३६	१५१५०	४१३०७	१२२४९	५३५५६	८२
१३	खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज	६६८८७	०	६६८८७	५५७४७	१११४०	४२९०३	९६३७	५२५३९	७९
१४	ढोरपाटन शिकार आरक्षण कार्यालय	७२३९९	०	७२३९९	५४१९९	१८२००	३७७५४	१५२५४	५३००९	७३
१५	अपिनाम्पा संरक्षण क्षेत्र कार्यालय	५९१३३	०	५९१३३	५०२८३	८८५०	३५१३२	८८००	४३९३२	७४
१६	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र कार्यालय	२६४०३	०	२६४०३	१७२८३	९१२०	१४८६५	८१२०	२२९८५	८७
१७	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र सम्पर्क कार्यालय	१०५३८	३०००	१३५३८	९९८३	५५५	११६२८	५१७	१२१४४	९०
१८	मनास्लू संरक्षण क्षेत्र सम्पर्क कार्यालय	७१०८	०	७१०८	६२८८	८२०	५४३५	७१५	६१५०	८७
१९	गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र सम्पर्क कार्यालय	७७६४	३०००	१०७६४	७००४	७६०	९१७५	७४०	९९१५	९२
२०	कञ्चनजथा संरक्षण क्षेत्र	१०५४७	०	१०५४७	८६४७	१९००	८३६४	१४३४	९७९८	९३
२१	राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग	६०००	-२१०००	३९०००	६००००	०	०	०	०	०
२२	राष्ट्रिय प्राणी उद्यान	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२३	भानुभक्त प्राणी उद्यान	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	कुल जम्मा	१५४८९४१	०	१५४८९४१	१२१२२९१	३३६६५०	९४६०२९	२७८३५४	१२२४३८३	१६४९

क्र. सं.	कार्यालय	शुरु बजेट	थप बजेट	जम्मा बजेट	बजेट		खर्च प्रगती		जम्मा खर्च	खर्च %
					चालु बजेट	पुँजीगत बजेट	चालु बजेट	पुँजीगत बजेट		
राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग आयोजना										
१	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	१९८४३०	५०००	६८६६४	६८६६४	०	६५७४४	०	६५७४४.३१	९५.७४
२	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	१३९८८९	०	८९२	८९२	०	८६०	०	८६०.१५	९६.४२
३	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	१९६८७७	२०००	१३११०	१३११०	०	१२७२०	०	१२७२०.२८	९७.०२
४	शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	७९००५	१०००	३०००	३०००	०	४४७१	०	४४७१.४९	१४९.०४
५	पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज	१०९८९७	०	३८००	३८००	०	३७९४	०	३७९३.७२	९९.८३
६	कोशी टप्पु वन्यजन्तु आरक्ष कार्यालय	७११४२	०	१०००	१०००	०	८६०	०	८५९.८५	८५.९८
७	शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	८९७७१	५०००	११८९२	११८९२	०	११७२२	०	११७२१.५९	९८.५६
८	लाइटहाट राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	८३६७५	०	१०७२५	१०७२५	०	१०७१५	०	१०७१४.६२	९९.९०
९	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	६४४४९	१०००	३०४४०	३०४४०	०	३०४१६	०	३०४१६.३१	९९.९२
१०	मकालु बरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज	७३२२३	५००	१०००	१०००	०	१०००	०	९९९.६७	९९.९६
११	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	५६८१८	५००	११००	११००	०	११००	०	१०९९.५	९९.९५
१२	शे. फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	६४९८६	०	७०२०	७०२०	०	६३५५	०	६३५५.०७	९०.५२
१३	खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज	६६८८७	०	९००	९००	०	८५१	०	८५१.४७	९४.६०

क्र. सं.	कार्यालय	शुरु बजेट	थप बजेट	जम्मा बजेट	बजेट		खर्च प्रगती		जम्मा खर्च	खर्च %
					चालु बजेट	पूँजीगत बजेट	चालु बजेट	पूँजीगत बजेट		
१४	ढोरपाटन शिकार आरक्षण कार्यालय	७२३९९	०	०	०	०	०	०	०	०
१५	अपिनाम्पा संरक्षण क्षेत्र कार्यालय	५९१३३	०	९०४८	९०४८	०	९०३४	०	९०३३.६७	९९.८४
१६	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र कार्यालय	२६४०३	०	९४०	९४०	०	९४०	०	९३९.७४	९९.९७
१७	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र सम्पर्क कार्यालय	१०५३८	३०००	०	०	०	०	०	०	०
१८	मनास्लू संरक्षण क्षेत्र सम्पर्क कार्यालय	७१०८	०	०	०	०	०	०	०	०
१९	गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र सम्पर्क कार्यालय	७७६४	३०००	०	०	०	०	०	०	०
२०	कन्चनजंघा संरक्षण क्षेत्र	१०५४७	०	८८०	८८०	०	८८०	०	८७९.९८	९९.९९
२१	राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग	६००००	-२१०००	८९९४१	८५६८१	४२६०	५३१८५	१५९७	५४७८१.६७	६०.९०
२२	राष्ट्रिय प्राणी उद्यान	०	०	१८०६५	१६९६५	११००	१४०४६	१०१४	१५०६०.३६	८३.३६
२३	भानुभक्त प्राणी उद्यान	०	०	१३७६३	९४६३	४३००	४८९४	३६७९	८५७२.७९	६२.२८
	कुल जम्मा	१५४८९४१	०	२८६१८०	२७६५२०	९६६०	२३३५८६	६२९०	२३९८७६	१८१४
हात्तीसारहरू आयोजना										
१	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	१९८४३०	५०००	१००४४१	९७०९१	३३५०	७९५००.८६	२९८३.८८	८२४८४.७३	८२.१२

क्र. सं.	कार्यालय	शुरु बजेट	थप बजेट	जम्मा बजेट	बजेट		खर्च प्रगती		जम्मा खर्च	खर्च %
					चालु बजेट	पूँजीगत बजेट	चालु बजेट	पूँजीगत बजेट		
२	बॉके राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	१३९८८९	०	२४८२१	२२७०१	२१२०	१३८७७.६७	१३१२.४	१४१९०.०७	६१.१९
३	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	१९६८७७	२०००	२५८४३	२४४६८	१३७५	२१४४४.५२	११७६.१४	२२६२०.६६	८७.५३
४	शुक्लाफाटा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	७९००५	१०००	२२३६७	२०३४७	२०२०	१६५४२.७	९२६.४१	१७४६९.११	७८.१०
५	पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज	१०९८९७	०	२७००३	२१२८३	५७२०	१८७६०.८३	५४२९.९३	२४१९०.७६	८९.५८
६	कोशी टप्पु वन्यजन्तु आरक्ष कार्यालय	७११४२	०	२५८६४	२२५३४	३३३०	२०२४१.०२	२५९८.२१	२२८३९.२१	८८.३०
७	शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	८९७७१	५०००	०	०	०	०	०	०	०
८	लाइटाइ राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	८३६७५	०	०	०	०	०	०	०	०
९	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	६४४४९	१०००	०	०	०	०	०	०	०
१०	मकालु बरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज	७३२२३	५००	०	०	०	०	०	०	०
११	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	५६८१८	५००	०	०	०	०	०	०	०
१२	शे. फोकसुङो राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	६४९८६	०	०	०	०	०	०	०	०
१३	खसड राष्ट्रिय निकुञ्ज	६६८८७	०	०	०	०	०	०	०	०
१४	ढोरपाटन शिकार आरक्षण कार्यालय	७२३९९	०	०	०	०	०	०	०	०
१५	अपिनाम्पा संरक्षण क्षेत्र कार्यालय	५९१३३	०	०	०	०	०	०	०	०

क्र. सं.	कार्यालय	शुरु बजेट	थप बजेट	जम्मा बजेट	बजेट		खर्च प्रगती		जम्मा खर्च	खर्च %
					चालु बजेट	पूँजीगत बजेट	चालु बजेट	पूँजीगत बजेट		
१६	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र कार्यालय	२६४०३	०	०	०	०	०	०	०	०
१७	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र सम्पर्क कार्यालय	१०५३८	३०००	०	०	०	०	०	०	०
१८	मनास्लु संरक्षण क्षेत्र सम्पर्क कार्यालय	७१०८	०	०	०	०	०	०	०	०
१९	गौरशिकर संरक्षण क्षेत्र सम्पर्क कार्यालय	७७६४	३०००	०	०	०	०	०	०	०
२०	कन्चनजंघा संरक्षण क्षेत्र	१०५४७	०	०	०	०	०	०	०	०
२१	राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग	६००००	-२१०००	०	०	०	०	०	०	०
२२	राष्ट्रिय प्राणी उद्यान	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२३	भानुभक्त प्राणी उद्यान	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	कुल जम्मा	१५४८९४१	०	२२६३३९	२०८४२४	१७९१५	१७०३६८	१४४२७	१८४७९५	४८७

कार्यालय		कुल बजेट	कुल खर्च
१	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	३६७५३५	३०५८६२
२	बर्क राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	१६५६०२	१२८२८४
३	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	२३५८३०	२०६३८९
४	शुक्लाफांटा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	१०४३७२	९२८८८

५	पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज		१४०७००	११६९६१
६	कोशी टप्पु वन्यजन्तु आरक्ष कार्यालय		९८००६	८०७७५
७	शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय		१०१६६३	१००१६६
८	लाइटहाइ राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय		९४४००	७७५७१
९	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय		९४८८९	७१९१५
१०	मकालु बरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज		७४२२३	५९३१३
११	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय		५७९१८	४८४२६
१२	शे. फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय		७२००६	५९९११
१३	खसड राष्ट्रिय निकुञ्ज		६७७८७	५३३९१
१४	ढोरपाटन शिकार आरक्षण कार्यालय		७२३९९	५३००९
१५	अपिनाम्पा सँरक्षण क्षेत्र कार्यालय		६८१८१	५२९६६
१६	कृष्णसार सँरक्षण क्षेत्र कार्यालय		२७३४३	२३९२५
१७	अन्नपूर्ण सँरक्षण क्षेत्र सम्पर्क कार्यालय		१०५३८	१२१४४
१८	मनास्लू सँरक्षण क्षेत्र सम्पर्क कार्यालय		७१०८	६१५०
१९	गौरिशंकर सँरक्षण क्षेत्र सम्पर्क कार्यालय		७७६४	९९१५
२०	कन्चनजंघा सँरक्षण क्षेत्र		११४२७	१०६७८
२१	राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु सँरक्षण विभाग		१४९९४१	५४७८२
२२	राष्ट्रिय प्राणी उद्यान		१८०६५	१५०६०
२३	भानुभक्त प्राणी उद्यान		१३७६३	८५७३
	कुल जम्मा		२०६१४६०	१६४९०५४

अनुसूची ६ : वन्यजन्तुको क्षतिको विवरण

सि.नं.	वन्यजन्तुको नाम	प्रकृतिक (उमेर पुगेर, बिरामी भएर, बाघको जुधेर आक्रमणबाट आदि)	सडक दुर्घटना	विधुतीय करेन्ट। धराप	पासोमा परी	चोरी शिकारी	बाढीले बगाएर	दलदलमा परी मेरेको	नहरमा डुबेर	तारजालीमा परेर	कुकुरको आक्रमण	कारण नखुलेको	अध्ययन अनुसन्धान	बिष राखेर	शिकार	अन्य	जम्मा
१	गैडा	१९	३	१	०	०	२	३	०	०	०	०	०	०	०	१	२९
२	चितुवा	२	१	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	२	७
३	हात्ती	८	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	१	११
४	पट्टेबाघ	३	५	०	०	०	०	०	०	०	०	१		०	०	१	१०
५	चरी बाघ	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	२
६	चितल	३१	०	३१	०	०	०	११	०	४	३९	६	०	०	२	४	१२८
७	जरायो	३	२	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	६
८	रतुवा	७	०	५	०	०	०	२	०	०	१	०	०	०	०	०	१५
९	घडियाल पोही	२	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२
१०	निलगाई	४	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	४
११	अजिगर	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	२
१२	स्याल	३	०	१	०	०	०	०	०	१	०	१	०	०	०	०	६
१३	भालु	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१
१४	अर्ना	०	०	४	०	०	०	०	०	०	०	०		१	०	०	५
१५	बँदल	९	०	४	३	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	१७
१६	बाँदर	७	०	९	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	१९
१७	लंगुर	०	०	२	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	३
१८	दुम्सी	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१

सि.नं.	व्ययजन्यको नाम	प्राकृतिक (उमेर पुगेर, विरामी भएर, बाघको आक्रमणबाट आदि)	सडक दुर्घटना	विधुतीय करेट। धराप	पासोमा चोरी शिकारी	बाढिले बगाएर	दलदलमा परी मरेको	नहरमा डुबेर	तारजालीमा परेर	कुकुरको आक्रमण	कारण नखुलेको	अध्ययन अनुसन्धान	बिप राखेर	शिकार	अन्य	जम्मा
१९	सुन गोहोरो	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	१
२०	निर विरालो	३	३	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	७
२१	जंगली वन विरालो	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२
२२	हिउँ चितुवा	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१
२३	कस्तुरी भृग	१	०	०	२	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	३
२४	व्याँसो	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१
२५	थार	३	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	३
२६	गिट्टि	१	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२	४
२७	चौका	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१
२८	कृष्णसार	२१	०	०	०	०	०	०	०	११	०	०	०	०	०	३२
२९	मलसँप्री	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३०	कोइरालो। उड्ने लोखर्के	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१
३१	घोरल	१	०	०	५	०	०	०	०	४	०	०	०	०	०	१०
३२	भौरीगाई	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१
३३	डफि	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१
३४	भैसे गोहोरो	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१
३५	अन्य	२	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२
	जम्मा	१३७	८	६४	११	२	१७	१	५	५८	९	१	१	२	१३	३३९

अनुसूची ७ : बढी क्षति गर्ने वन्यजन्तुको विवरण

	हात्ती	गैंडा	बाघ	भालु	चितुवा	हिउँ चितुवा	धुबै चितुवा	बुबाँसो	जंगली कुकुर	जंगली बँदेल	अर्ना	मगर गोही	अजिगर	निलगाई	गौरी गाई	बाँदर	जम्मा
चितवन रा.नि.	११४	२८९	३८	४	१४०	-	-	-	-	१०२	-	-	२	३३	-	७२२	१४४४
बर्दिया रा.नि.	२६७	४४	२५२	०	१०६३	०	०	०	०	४७०	०	१०	१२	१५	०	९	२१४२
लाइटड रा.नि.	०	०	०	३	२	०	०	०	०	१०	०	०	०	०	०	२७	४२
रारा रा.नि.	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१२१	१२२
बाँके रा.नि.	८	०	२५	०	९२	०	०	०	०	११८	०	०	०	३	०	१	२४७
सगरमाथा रा.नि.	०	०	०	०	१५	१	०	२००	०	०	०	०	०	०	०	०	२१६
शे-फोक्सुण्डो रा.नि.	०	०	०	१	०	२१५	०	२४८	०	०	०	०	०	०	०	०	४६४
शिवपुरी ना. रा.नि.	०	०	०	१	४६	०	०	०	०	२१०२	०	०	०	०	०	०	२१४९
मकालु वरुण रा.नि.	०	०	०	१५	५८	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	७४
खप्तड रा.नि.	०	०	०	१६	५४	०	०	०	०	१०	०	०	०	०	०	०	८०
शुक्लाफाँटा रा.नि.	२३४	३	३	०	१४२	०	०	०	०	२९	०	३	२	१	०	०	४१७
पर्सा रा.नि.	५८	०	२६	०	६८	०	०	०	०	६३	०	०	१	६	०	८	२३०
कोशीटप्पु व.आ.	३२	०	०	०	०	०	०	०	०	३०९	३०९	२	०	०	०	०	३४३
ढोरपाटन शि.आ.	०	०	०	०	१०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१०
कृष्णसार सं.क्षे.	०	०	०	०	१६	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	१७
अपिनाम्पा सं.क्षे.	०	०	०	१५	११७	०	०	०	०	१३	०	०	०	०	०	३३	१७८

	हात्ती	गैडा	बाघ	भालु	चितुवा	हिउँ चितुवा	धर्वासे चितुवा	ब्बासो	जंगली कुकुर	जंगली बंदिल	अर्ना	मगर गोही	अजिगर	निलगाई	गौरी गाई	बाँदर	जम्मा
कञ्चनजङ्घा सं.क्षे.	०	०	०	५४	१४	५३	११	०	०	७१	०	०	०	०	०	२	२०५
मनास्लु सं.क्षे.	०	०	०	१८	०	१७	०	५०	०	०	०	०	०	०	०	०	८५
गौरीशंकर सं.क्षे.	०	०	०	०	४००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	४०	४४०
अन्नपूर्ण सं.क्षे.	०	०	०	२	२०	१४६	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१६८
राष्ट्रिय प्रा.उ.	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
भानुभक्त प्रा.उ.	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

अनुसूची ८ : संरक्षित क्षेत्रमा वन्यजन्तुबाट भएको क्षतिको विवरण आ.व. २०८१/८२

	सामान्य घाइते		सख्त घाइते		मानिस मृत्यु		पशुधनको क्षति		भण्डारण गरेको अन्नको क्षति		घराण्डोको क्षति		अन्न बालीको क्षति		जम्मा क्षति परिमाण	जम्मा क्षति राहत रकम रु.
	क्षतिको परिमाण	वितरित राहत रकम रु.	क्षतिको परिमाण	वितरित राहत रकम रु.	क्षतिको परिमाण	वितरित राहत रकम रु.	क्षतिको परिमाण	वितरित राहत रकम रु.	क्षतिको परिमाण	वितरित राहत रकम रु.	क्षतिको परिमाण	वितरित राहत रकम रु.	क्षतिको परिमाण	वितरित राहत रकम रु.		
चितवन रानि.	९	९३८५२	३२	२९७४६१८	१०	१००००००	१७९	१७३२२००	१३	८३०००	२३	२१८०००	४५६	३९६०१००	७२२	१८२६१७७०
बर्दिया रानि.	२	१८८००	४	१८१०००	२	२००००००	१३३९	८५१३२८०	२९	२२५५००	७१	६७४५००	७०३	३३३८१००	२१५०	१४९५११८०
लाइटइ रानि.	०	०	०	०	०	०	२	४८०००	०	०	०	०	४०	३५०६५०	४२	३९८६५०
रारा रानि.	०	०	०	०	०	०	१	३९०००	०	०	०	०	१२१	६६१०००	१२२	७०००००
बाँके रानि.	०	०	५	५०९५८५	१	१०००००	११६	१०५७७००	१	३५००	०	०	१२४	६१२५००	२४७	३९६४०००
सगरमाथा रानि.	०	०	०	०	०	०	२१६	१९९०००	०	०	०	०	०	०	२१६	१९९०००
शे-फोक्सुङ्गे रानि.	०	०	१	०	०	०	४६४	०	०	०	०	०	०	०	४६४	०
शिवपुरी ना. रानि.	०	०	०	०	०	०	४६	१२७०००	०	०	०	०	२२५०	५०७३०००	२२९६	५२०००००
मकालु बरुण रानि.	०	०	१	८५०००	०	०	६०	१२८८०००	०	०	०	०	१३	२७०००	७४	१४०००००
खप्तड रानि.	०	०	२	९८०००	०	०	६८	८८८०००	०	०	०	०	१०	३२५००	८०	१०२३०००
शुक्लाफाँटा रानि.	०	०	२	१०८६१५	१	१००००००	१४२	१३३४९००	१	१००००	७	१११४००	२५९	१७९५५००	४१२	४३९९०००
पर्सा रानि.	१	२००००	२	१७६०००	१	१००००००	१२७	१३२४५००	०	०	११	११००००	१७९	१४०८५००	३२१	४०४१०००
कोशीटप्पु बा.आ.	१	२००००	६	८८९८०४	०	०	२	२२५००	७	६२५००	४	५७०००	३२५	१४३४८००	३४४	२४८६६०४
दोरपाटन शि.आ.	०	०	०	०	०	०	१०	१७००००	०	०	०	०	०	०	१०	१७००००
कृष्णसार सं.क्षे.	०	०	०	०	०	०	१६	२१२९००	०	०	०	०	१	१००००	१७	२२२९००

	सामान्य घाइते		सबत घाइते		मानिस मृत्यु		पशुधनको क्षति		भण्डारण गरेको अन्नको क्षति		घरागोठको क्षति		अन्न बालीको क्षति		जम्मा क्षति परिमाण	जम्मा वितरित राहत रकम रु.
	क्षतिको परिमाण	वितरित राहत रकम रु.	क्षतिको परिमाण	वितरित राहत रकम रु.	क्षतिको परिमाण	वितरित राहत रकम रु.	क्षतिको परिमाण	वितरित राहत रकम रु.	क्षतिको परिमाण	वितरित राहत रकम रु.	क्षतिको परिमाण	वितरित राहत रकम रु.	क्षतिको परिमाण	वितरित राहत रकम रु.		
अभिनाम्पा सं.क्षे.	०	०	१	६४४५२	०	०	११६	१३५८०००	०	०	०	०	६१	२४४५००	१७८	१४९६०००
कञ्चनजङ्घा सं.क्षे.	०	०	०	०	०	०	१७७	१३०६०००	०	०	०	०	२८	१८४०००	२०५	१४९००००
मनास्लु सं.क्षे.	०	०	०	०	०	०	८५	१२७५०००	०	०	०	०	०	०	८५	१२७५०००
गौरीशंकर सं.क्षे.	०	०	०	०	०	०	४००	४७८३०००	०	०	०	०	४०	२१६५००	४४०	४९९९५००
अन्नपुर्ण सं.क्षे.	१	१६३७२	१	२०००००	०	०	१६६	३२८३६२८	०	०	०	०	०	०	१६८	३५०००००
राष्ट्रिय प्रा.उ.																
भानुभक्त प्रा.उ.																
	१४	१६९०२४	५७	५२८७१७४	१५	१४१०००००	३७३२	३०७५३६०८	५१	३८४५००	११६	११७०९००	४६१०	१८५४८६५०	८५९५	७११६८६०४

अनुसूची ९ : ४१औं वार्डेन सेमिनार एवम् २३औं मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरुको बैठकको पारित गरेका संकल्पहरु

१. शे-फोकसुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्जको मुगु जिल्लातिरको मुगुम कार्बोरोङ्ग गाउँ पालिका (डोल्फु सेक्टरको क्षेत्र) लाई समेटेर छुट्टै छायाँनाथ राष्ट्रिय निकुञ्जको स्थापनाका लागि पहल गर्ने ।
२. समस्याग्रस्त वन्यजन्तु व्यवस्थापन गर्न वन्यजन्तु लठ्याउने, उद्धार गर्ने, उपचार गर्ने क्षमता विकास गरी कम्तिमा तराईका हरेक संरक्षित क्षेत्रमा तालिम प्राप्त जनशक्ति सहित स्रोत साधन तन्दुरुस्त (stand by) राख्न आवश्यक व्यवस्था गर्ने ।
३. वन्यजन्तु उद्धार केन्द्र, वन्यजन्तु अस्पताल, नेपाल सरकारले स्थापना गरेका र विभिन्न प्रदेशमा छरिएर रहेका स्थानीयस्तरका चिडियाखानालाई व्यवस्थितरूपमा सञ्चालनका लागि कानुनी दायरामा ल्याउन मापदण्ड तर्जुमा गर्ने ।
४. हरेक संरक्षित क्षेत्र कार्यालयले आफ्नो क्षेत्रभित्रको सार्वजनिक, सरकारी र गुठी जग्गासहित समग्र नक्सा सम्बन्धित जिल्लाको नापी कार्यालयसँगको समन्वयमा अद्यावधिक गरी विभागमा जानकारी गराउने व्यवस्था मिलाउने ।
५. संरक्षित क्षेत्रभित्र ऐन/नियम बमोजिम स्वीकृत भएका विकास आयोजनामा परेका कटान गर्नुपर्ने रुख/पोलको छपान तथा मूल्याङ्कन सम्बन्धी विस्तृत लगत शुरुमा नै एकिन विवरण पेश गर्न लगाई रुख हटाउने प्रक्रिया सहजीकरणका लागि वातावरणीय अध्ययन प्रक्रियामा नै सम्बन्धित संरक्षित क्षेत्र कार्यालय प्रमुखबाट लगत प्रमाणित गर्ने गरी नीतिगत सुधार (वातावरण संरक्षण नियमावलीको अनुसूचीमा समावेश) का लागि पहल गर्ने ।
६. संरक्षण क्षेत्र र मध्यवर्ती क्षेत्रका सार्वजनिक र पर्ति जग्गामा विपन्न वर्ग लक्षित सामुदायिक कृषिवन (फलफूल, स्याउ, कफी, जडीबुटी, चिया, माछा, आदि) प्रणाली अपनाई आयआर्जन अभिवृद्धि गर्न कानुनी व्यवस्था गर्ने ।
७. संरक्षित क्षेत्रमा हुने सामान्य प्रकृतिका वनजन्य अपराधको कानुनी उपचारका लागि ठाडो कारवाहीको व्यवस्था मार्फत मुद्दाको चाप कम गर्न राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन/नियम संशोधन गर्दा समावेश गर्ने ।
८. संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व (Corporate Social Responsibility) अन्तर्गत निजी/संघसस्थाबाट प्राप्त हुन सक्ने सहयोग/बजेट विभागको सहमतिमा मध्यवर्ती क्षेत्र/संरक्षण क्षेत्र परिषद् मार्फत वन्यजन्तु संरक्षण, बासस्थान व्यवस्थापन, जनचेतना अभिवृद्धि, पर्यटन प्रवर्द्धन एवम् विपन्न वर्गको जीविकोपार्जनका लागि परिचालनको व्यवस्था गर्ने ।

९. सगरमाथा, कञ्चनजङ्घा लगायतका संरक्षित क्षेत्रमा हेलिकप्टर, ड्रोन जस्ता हवाई उड्ययन सञ्चालन गर्दा वन्यजन्तुको विचरण एवम् जैविक विविधतामा पर्नसक्ने असरको बारेमा सम्बन्धित विषय विज्ञहरुबाट अध्ययन अनुसन्धान गर्ने ।
१०. मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन परिषद्को संस्थागत व्यवस्था सहित मध्यवर्ती क्षेत्र नियमावली तर्जुमा गरि स्वीकृत गर्न पहल गर्ने ।
११. संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारबीच समन्वयका लागि समयानुकूल नीतिगत व्यवस्था गर्दै मध्यवर्ती क्षेत्र र संरक्षण क्षेत्रमा मानव-वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनीकरण, दिगो विकास र जैविक विविधता संरक्षणलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न सहकार्य, समन्वय र सह-अस्तित्वलाई प्रवर्द्धन गर्ने गरी नीतिगत सुधार गर्ने ।
१२. प्रकृति संरक्षण शिक्षालयलाई थप प्रभावकारी बनाउन सम्बन्धित विषय विज्ञहरुको संलग्नतामा पाठ्यक्रम परिमार्जन गरी यसलाई साझा तालिम केन्द्रको रूपमा विकास गर्ने ।
१३. निकुञ्ज/आरक्षको पोष्टहरुलाई सेवा, सुविधा, पूर्वाधार, सञ्चार, पहुँच जस्ता सूचकको आधारमा वर्गीकरण गरी सबै पोष्टहरुलाई समान सुविधायुक्त बनाउन पहल गर्ने ।
१४. मानव-वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनीकरणका लागि वन्यजन्तुको बासस्थान सुधार, जनचेतना अभिवृद्धिका साथसाथै गस्ती/पट्रोल गर्ने बाटो, सुविधा प्राप्त बाटो, राजमार्ग/सहायक मार्गको दायौँबायाँको झाडी सफाई जस्ता रोकथामका उपायहरुमा जोड दिने ।
१५. निकुञ्ज/आरक्षमा एकीकृत गस्ती अपरेसनलाई प्रभावकारी बनाउन निकुञ्ज आरक्षका गेमस्काउट कर्मचारीको करार दरवन्दी पूर्ति गरी संस्थामा लामो समयसम्म टिकाई राख्न करार सम्बन्धी नीतिगत व्यवस्थाका लागि पहल गर्ने ।
१६. निकुञ्ज/आरक्षभित्र सञ्चार नेटवर्कको व्यवस्था गर्न निश्चित सूचकहरु बनाएर दूरसञ्चार सेवा प्रदान गर्ने निकायलाई अनुरोध गर्ने ।
१७. संरक्षित क्षेत्रका नियमित कार्यक्रमको बजेट घट्टै गइरहेको, तर मानव-वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनीकरणको चुनौति बढ्दै गएको र संरक्षित क्षेत्रले पर्याप्यटन एवम् वातावरणीय सेवामा पुर्याएको योगदान समेतलाई मध्यनजर गरी संरक्षित क्षेत्रका कार्यक्रमका लागि आवश्यक न्यूनतम बजेटको व्यवस्था गर्न वन तथा वातावरण मन्त्रालय मार्फत नेपाल सरकारलाई अनुरोध गर्ने ।
१८. ४०औँ वार्डेन सेमिनार एवम् २२औँ मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरुको बैठकले गरेका संकल्पहरुमध्ये सम्पन्न गर्न बाँकी प्रस्ताव पूरा गर्न निरन्तर प्रयास गर्ने ।

[Handwritten signature]
२०८१/११/२८

अनुसूची १० : २०८१/८२ को मुद्दा विवरण

	वन सम्बन्धी						वन्यजन्तु सम्बन्धी						कैफियत		
	पुरानो बाँके मुद्दा संख्या	यस आ.व. को मुद्दा संख्या	जम्मा मुद्दा संख्या	फैसला भएको मुद्दा संख्या	फैसला गर्न बाँकी मुद्दा संख्या	पुरानो बाँके मुद्दा संख्या	यस आ.व. को मुद्दा संख्या	जम्मा मुद्दा संख्या	फैसला भएको मुद्दा संख्या	फैसला गर्न बाँकी मुद्दा संख्या	पुरानो बाँके मुद्दा संख्या	यस आ.व. को मुद्दा संख्या		जम्मा मुद्दा संख्या	फैसला भएको मुद्दा संख्या
चितवन रा.नि.	१०	२	१२	५	७	१७	११	२८	९	१९					
बर्दिया रा.नि.	७	३	१०	७	३	२३	१५	३८	२८	१०					
लाइटाड रा.नि.	०	२	२	२	०	०	३	३	३	०					
रारा रा.नि.	२	०	२	०	२	४	२	६	०	६					
बाँके रा.नि.	०	१	१	०	१	९	७	१६	९	७					
सगरमाथा रा.नि.	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०					
शे-फोक्सुण्डो रा.नि.	१३	०	१३	०	१३	१	१	२	०	२					
शिवपुरी ना. रा.नि.	३	२	५	२	३	३	२	५	२	३					
मकालु बरुण रा.नि.	०	०	०	०	०	१	०	१	०	१					जिल्ला अदालतमा दायर भएको
खप्तड रा.नि.	१	०	१	०	१	१	०	१	०	१					
शुक्लाफाँटा रा.नि.	३	८	११	३	८	०	५	५	४	१					
पर्सा रा.नि.	३९	०	३९	७	३२	९	४	१३	७	६					

	वन सम्बन्धी						वन्यजन्तु सम्बन्धी						कैफियत
	पुरानो बाँकी मुद्दा संख्या	यस आ.व. को मुद्दा संख्या	जम्मा मुद्दा संख्या	फैसला भएको मुद्दा संख्या	फैसला गर्न बाँकी मुद्दा संख्या	पुरानो बाँकी मुद्दा संख्या	पुरानो बाँकी मुद्दा संख्या	यस आ.व. को मुद्दा संख्या	जम्मा मुद्दा संख्या	फैसला भएको मुद्दा संख्या	फैसला गर्न बाँकी मुद्दा संख्या		
कोशीटप्पु व.आ.	२	०	२	२	०	६	१	१	१	०	०		
ढोरपाटन शि.आ.	०	०	०	०	०	२	०	२	२	०	०		
कृष्णसार सं.क्षे.	०	१	१	०	१	०	०	०	०	०	०		
अपिनाम्पा सं.क्षे.	३	१	४	०	४	२	०	२	०	२	२		
कञ्चनजङ्घा सं.क्षे.	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०		
मनास्लु सं.क्षे.	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०		
गौरीशंकर सं.क्षे.	१	४	५	१	४	०	२	२	२	२	०		
अन्नपूर्ण सं.क्षे.	६	१०	१६	१३	३	०	२	२	२	२	०		
राष्ट्रिय प्रा.उ.													
भानुभक्त प्रा.उ.													
जम्मा	९०	३४	१२४	४२	८२	७८	५५	१३५	७७	५८	५८		

अनुसूची ११ : आ.व. २०८१/०८२ मा संरक्षित क्षेत्रमा प्रवेश गर्ने पर्यटकको विवरण

कार्यालय	पर्यटक	साउन	भदौ	असोज	कात्तिक	मंसिर	पुस	माघ	फागुन	चैत्र	बैशाख	जेठ	असार	कूल जम्मा
चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली	६३९३	२९४४	६४१२	१५०७९	१२७६४	१५०७२	१३४८८	११७७६	११६४५	१०७८१	९१५१	४३८३	११९८८८
	सार्क	३०७	७६७	१९४९	२७९८	१५४७	४४३६	१४६४	२८३६	३६९९	३७६३	६८८२	२१९१	३२६३९
	अन्य विदेशी	३२०९	७४५०	९१२१	१४१५३	१००६१	५९४८	६२६१	९०५६	१४०६७	१००४७	५२६०	२७९६	९७४२९
बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली	२४८	४१२	१३०९	३२२६	१९६०	२०३९	१३१७	१९८१	२९५८	१७४०	१३७५	४४५	१९०१०
	सार्क	१०	१७	५९	१७८	१००	२६१	१०१	१४५	२२३	११७	१५२	१७७	१५४०
	अन्य विदेशी	३६	५७	५७६	१४४८	९१९	३१९	२५४	७८०	१५५८	९९४	५२५	५१	७५१७
लामटाङ्ग राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली	३९८०	६३४८	२१७६	४३४४	१४८७	६४२	५११	१०९१	१९६७	१९५४	६६४३	६६९	३१८१२
	सार्क	५	१४	१०३	१०८	५०	४९	१९	२६	८०	१०७	३७	१९	६१७
	अन्य विदेशी	१५६	३१३	१७२२	२२५१	९८६	३६७	३०६	६९०	२१२४	१९४५	५६३	१४०	११५६३
राग राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली	१०६	२९१	१००१	१६००	५४२	२१८५	५५०	११०४	२५१०	३६०४	२८१६	२७८५	१९०९४
	सार्क	०	०	९	२	५	०	१५	०	३	११	८	२४	७७
	अन्य विदेशी	०	९	४०	२५	५९	७	१०	५	२०	३३	१९	४९	२७६
बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली	१९	६९	२५	६०	८५	३७	३५	२८	४९	३०	३३	११३	५८३
	सार्क	०	०	३	२	४	११	०	५	०	५	०	०	३०
	अन्य विदेशी	०	०	०	४	०	२	१	०	०	०	०	०	७

कार्यालय	पर्यटक	साउन	भदौ	असोज	कात्तिक	मंसिर	पुस	माघ	फागुन	चैत्र	बैशाख	जेठ	असार	कूल जम्मा
सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली	२७	१३२	९६१	१५४८	५८५	२१५	६५	३१२	१८१५	१७४३	५००	१३८	८०४१
	सार्क	२०	०	९१२	७७७	२३३	१७०	४	२३२	१२४५	२०२४	६२०	१२९	६३६६
	अन्य विदेशी	३३	१६७	७८२७	१२०७२	२८२४	११८९	६०२	१६६०	७९८३	८२८४	१६९३	२३७	४४५७१
शे फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली	९२	२४९	१८३	७९९	४९९	४००	३४२	०	५००	८१८	३००	३४८	४५३०
	सार्क	०	११	३	१	५	३	०	०	०	५	२	७	३७
	अन्य विदेशी	१०	१३२	११८	३४	२९	३१	१३	५	३	६९	५	९३	५४२
शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली	२७२४७	३१७२४	२३५८७	१७६६३	२३५९४	२१२४७	२०१११	२२४६३	२९६०६	२९९२२	३८९२२	४८६७३	३३४७६३
	सार्क	९०	१६८	१२७	८०	१६३	१५४	१४८	८०	१७०	१००	१३७	२५८	१६७५
	अन्य विदेशी	४३७	४५६	१२५६	१२६९	१२३०	६१४	५८४	८७०	११३०	९७२	८१३	५७५	१०२०६
मकालु बरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली	५	१६	१९१	२२९	०	०	०	१	१५३	१३०	४७	२३	७९५
	सार्क	०	०	६	३४	०	०	०	०	२८	५४	१३	१३	१४८
	अन्य विदेशी	०	१३	२६८	५३६	०	०	०	४	१८७	२८०	७३	१३४	१४९५
खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली	२१	६८	१२१	४६०	१४०	३०	७८	११७	३४०	३१४	८२३	१९३	२७०५
	सार्क	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	१५	०	१६
	अन्य विदेशी	०	२	०	६	३	०	२	४	२	३	२	०	२४

कार्यालय	पर्यटक	साउन	भदौ	असोज	कात्तिक	मंसिर	पुस	माघ	फागुन	चैत्र	बैशाख	जेठ	असार	कूल जम्मा
शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली	०	०	०	२८२	३६८	४२४	२५१	२९५	४६१	७११	३९२	८७	३२७१
	सार्क	०	०	०	१३	१०	७	१५	११	३४	५८	२८	२३	१९९
	अन्य विदेशी	०	०	०	२१	११	१	५	५४	२५	३१	३	१	१५२
पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली	०	०	१६	३२	५७	५४	८७	३५	६६	३१	२०	९४	४९२
	सार्क	०	०	२	०	०	४५	९	७	०	६	५	०	७४
	अन्य विदेशी	०	०	०	१	२	३	२	०	०	५	१	०	१४
कोशीटप्पु वन्यजन्तु आरक्ष	नेपाली	१९४	६८५	४२०	१०७५	१०६६	१४५७	१०८८	९५५	९७२	१२२६	७२२	१३५३	११२१३
	सार्क	१	१	२	५	९	१	५	५	२९	१३	८	८	८७
	अन्य विदेशी	६	०	३	१२	२२	५६	२६	२५	५८	५४	१२	२८	३०२
ढोरपाटन शिकार आरक्ष	नेपाली	११८१	२९५७	१९६७	२३३१	१८८७	१५९२	१२१६	१३८५	२१७५	३१२९	१९८०	१६६७	२३४६७
	सार्क	०	०	०	०	०	०	०	०	४	०	७	१	१२
	अन्य विदेशी	०	८	२१	२७	१६	१०	१४	१५	६०	३६	६	०	२१३
कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	नेपाली	३०९	२६९	३६२	७१३	५०७	२६२	३३३	३६३	४५७	३४९	३६०	२८३	४५६७
	सार्क	०	०	०	०	३	५	०	०	१	०	१	०	१०
	अन्य विदेशी	२	३	५	८	३	२	३	३०	२५	१९	३	४	१०७

कार्यालय	पर्यटक	साउन	भदौ	असोज	कात्तिक	मंसिर	पुस	माघ	फागुन	चैत्र	बैशाख	जेठ	असार	कूल जम्मा
अपिनाम्पा संरक्षण क्षेत्र	नेपाली	०	०	३	१	२०	४	०	०	०	७५	९०	७	२००
	सार्क	०	०	०	०	०	१	०	०	०	४	३	०	८
	अन्य विदेशी	०	०	७	५	२	२	०	०	०	०	४	१	२१
कञ्चनजङ्घा संरक्षण क्षेत्र	नेपाली	०	०	०	०	६	०	०	०	२५	९	०	०	४०
	सार्क	०	०	३	३१	०	०	०	१	१८	४	०	०	५७
	अन्य विदेशी	०	१२	२५८	५४९	३५	०	०	११	१७३	१९१	१५	२	१२४६
मनास्लु संरक्षण क्षेत्र	नेपाली	०	२	२	०	०	०	०	०	४	२	१	०	११
	सार्क	२	१३	२६	४८	६	५	१	८	४९	७३	२२	०	२५३
	अन्य विदेशी	३६	५८५	२४१२	३३०३	३८८	८६	४३	७१४	२५४०	१९२३	१८६	३२	१२२४८
गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र	नेपाली	०	६	१५४	६१२	८९	३२	३०	६०	११७	१२४	११७	२५१	१५९२
	सार्क	०	१	६	७	१	०	०	०	४	२०	०	७	४६
	अन्य विदेशी	४	५१	४२१	४३६	९०	६४	२८	९९	३००	२१५	३१	८६	१८२५
अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र	नेपाली	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	सार्क	३१४९	७३६९	११९८५	११६७८	६२९९	९२१७	४२३४	१०२२१	२४२६५	२५२२५	२६८३८	१७३०६	१५७७६६
	अन्य विदेशी	२५६१	५९१०	१८७४७	२१६३२	७७१२	४८१६	४८००	९२४९	२०७१२	१६६२८	५११७	२४४३	१२०३२७
कूल जम्मा		४९८९६	६९७०१	९६८८७	१२३६०८	७८४८३	७३५७४	५८४७१	७८८१४	१३६६४०	११३४०५	८८३४७	१०९७८३६	

अनुसूची १२ : संरक्षित क्षेत्रहरूमा बिगत १३ वर्षको पर्यटक विवरण

सि.नं.	संरक्षित क्षेत्र	२०६९/७०	२०७०/७१	२०७१/७२	२०७२/७३	२०७३/७४	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
१	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	१५३७४९	१७३४२५	१७८२५७	८७३९१	१३९१२५	१५२६७१	१८७१०९	१८२४३५	९८९२८	१९०५४८	२९२३९२	३०६८३७	२४९९५६
२	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	१२१७४	१३२०७	१३५४८	१०६३८	१७९५९	२०२८४	२४५५८	१५२६०	८०७७	१६७८१	२३५११	२६१३१	२८०६७
३	लामटाङ्ग राष्ट्रिय निकुञ्ज	१३३७०	१२५५२	१२२६५	५०१६	८२५४	१०६१९	१७६९१	१७४४५	४५७२	१७३९२	२७५६१	३२५९७	४३९९२
४	राप्ता राष्ट्रिय निकुञ्ज	१६५	१८१	१४३	१३२	२०१	३१७	१२०८०	८८३१	१०२४०	११५५०	१०८९९	१७२९७	१९४४७
५	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	०	०	०	०	४	१	१६०	९२	४४२	२७८	२७१	४७९	६२०
६	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	३६५५०	३५१५७	३४४१२	२७७९४	४५११२	५६३०३	५८०३०	३२६३६	४१०९	२६४९२	४७६९०	५८२२२	५८९७८
७	शे फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज	६२०	४१७	३८३	४३१	५३५	५१४	२०८९	१६६८	१७७६	४३७९	३७८२	४२९०	५१०९
८	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	१६५९०४	१८०४६४	१३८०८४	१४३३५२	२०५७४७	२२८७४३	१६८८१७	१०९२९७	९५४२०	१६१०३२	३०१२७८	३९२८८२	३४६६४४
९	मकालु वरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज	१५२३	१०८३	१२७०	८२८	१५३७	१२५२	२३५८	१७६६	४४०	८३८	१६१०	६३४	२४३८
१०	खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९	४७	२	२१	२६	२१	३७२०	७४६	१६८८	२२०९	२८९१	३४३२	२७४५
११	शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज	४७१	९८४	८२४	१९२०	२६४०	४७१४	६०६९	१७७५	२९६५	२७२९	३५२८	४००५	३६२२
१२	पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९२	३७९	२६३	२३५	४१७	५०५	३९४	३९२	१५२	७७७	८९०	८०६	५८०
१३	कोशीटापु बन्धुजन्तु आरक्ष	४४४६	७३४९	८७१९	९२४७	११२५२	२१७९९	१८७७३	१११०१	९८१८	८८५२	१२०२९	१२५५६	११६०२
१४	ढोरपाटन शिकार आरक्ष	८८	८९	०	९१	१६३	११९	४२३	३२०	५७०२	९९१९	७०४५	१५५७३	२३६९२

ସି.ନं.	ସंରक्षିତ କ୍ଷେତ୍ର	୨୦୧୧/୧୦	୨୦୧୦/୦୯	୨୦୦୯/୦୮	୨୦୦୮/୦୭	୨୦୦୭/୦୬	୨୦୦୬/୦୫	୨୦୦୫/୦୪	୨୦୦୪/୦୩	୨୦୦୩/୦୨	୨୦୦୨/୦୧	୨୦୦୧/୦୦	୨୦୦୦/୯୯	୧୯୯୯/୯୮	୧୯୯୮/୯୭	୧୯୯୭/୯୬	୧୯୯୬/୯୫	୧୯୯୫/୯୪	୧୯୯୪/୯୩	୧୯୯୩/୯୨	୧୯୯୨/୯୧	୧୯୯୧/୯୦	୧୯୯୦/୮୯	୧୯୮୯/୮୮		
୧୫	କୃଷ୍ଣସାର ସଂରକ୍ଷଣ କ୍ଷେତ୍ର	୫୪	୦	୬୦୨୮	୧୪୦୫୦	୧୭୬୧୭	୧୮୨୪୫	୧୫୨୨୭	୫୩୦୯	୪୫୨୭	୫୦୮୭	୫୪୨୭	୫୦୪୭	୫୫୬୯	୫୫୬୩	୫୫୬୩	୫୫୬୩	୫୫୬୩	୫୫୬୩	୫୫୬୩	୫୫୬୩	୫୫୬୩	୫୫୬୩	୫୫୬୩	୫୫୬୩	୫୫୬୩
୧୬	ଅମିନାମ୍ବା ସଂରକ୍ଷଣ କ୍ଷେତ୍ର	୦	୦	୩	୨୯	୧୯	୩୬	୩୮	୩୮	୩୮	୩୮	୩୮	୩୮	୩୮	୩୮	୩୮	୩୮	୩୮	୩୮	୩୮	୩୮	୩୮	୩୮	୩୮	୩୮	୩୮
୧୭	କଞ୍ଚନଜଞ୍ଜା ସଂରକ୍ଷଣ କ୍ଷେତ୍ର	୬୦୬	୦	୦	୫୦୨	୪୭୯	୮୨୧	୮୦୬	୬୦୬	୮୩୩	୮୩୩	୮୩୩	୮୩୩	୮୩୩	୮୩୩	୮୩୩	୮୩୩	୮୩୩	୮୩୩	୮୩୩	୮୩୩	୮୩୩	୮୩୩	୮୩୩	୮୩୩	୮୩୩
୧୮	ମନାସ୍ତୁ ସଂରକ୍ଷଣ କ୍ଷେତ୍ର	୪୨୬୮	୫୩୩୧	୫୬୫୮	୨୨୮୭	୫୭୫	୭୨୦୦	୭୬୫୫	୫୩୮୮	୨୨୮୭	୫୬୫୮	୫୬୫୮	୫୬୫୮	୫୬୫୮	୫୬୫୮	୫୬୫୮	୫୬୫୮	୫୬୫୮	୫୬୫୮	୫୬୫୮	୫୬୫୮	୫୬୫୮	୫୬୫୮	୫୬୫୮	୫୬୫୮	୫୬୫୮
୧୯	ଗୌରୀଶିବର ସଂରକ୍ଷଣ କ୍ଷେତ୍ର	୧୧୧୩	୨୧୧୪	୨୮୧୪	୧୮୪୦	୨୭୭୦	୨୬୬୮	୨୬୬୮	୨୬୬୮	୨୬୬୮	୨୬୬୮	୨୬୬୮	୨୬୬୮	୨୬୬୮	୨୬୬୮	୨୬୬୮	୨୬୬୮	୨୬୬୮	୨୬୬୮	୨୬୬୮	୨୬୬୮	୨୬୬୮	୨୬୬୮	୨୬୬୮	୨୬୬୮	୨୬୬୮
୨୦	ଅନ୍ତର୍ଗୁ ସଂରକ୍ଷଣ କ୍ଷେତ୍ର	୧୧୩୨୧୩	୧୨୪୧୧୮	୧୧୪୧୧୮	୮୮୪୧୧୮	୧୪୪୧୧୮	୧୪୪୧୧୮	୧୪୪୧୧୮	୧୪୪୧୧୮	୧୪୪୧୧୮	୧୪୪୧୧୮	୧୪୪୧୧୮	୧୪୪୧୧୮	୧୪୪୧୧୮	୧୪୪୧୧୮	୧୪୪୧୧୮	୧୪୪୧୧୮	୧୪୪୧୧୮	୧୪୪୧୧୮	୧୪୪୧୧୮	୧୪୪୧୧୮	୧୪୪୧୧୮	୧୪୪୧୧୮	୧୪୪୧୧୮	୧୪୪୧୧୮	
	କୂଳା ଜମ୍ମା	୫୧୦୨୦୫	୫୫୮୫୭୭	୫୧୭୦୧୫	୩୮୧୨୨୩	୬୦୪୦୧୧	୬୧୧୫୫୨	୭୦୬୧୪୮	୭୦୬୧୪୮	୭୦୬୧୪୮	୭୦୬୧୪୮	୭୦୬୧୪୮	୭୦୬୧୪୮	୭୦୬୧୪୮	୭୦୬୧୪୮	୭୦୬୧୪୮	୭୦୬୧୪୮	୭୦୬୧୪୮	୭୦୬୧୪୮	୭୦୬୧୪୮	୭୦୬୧୪୮	୭୦୬୧୪୮	୭୦୬୧୪୮	୭୦୬୧୪୮	୭୦୬୧୪୮	୭୦୬୧୪୮

अनुसूची १३ : आ.व. २०६९/७० देखि २०८१/०८२ सम्मको कार्यालयगत राजश्व विवरण

क्र.सं.	कार्यालय	राजश्व विवरण (रु. हजारमा)															
		२०६९/७०	२०७०/७१	२०७१/७२	२०७२/७३	२०७३/७४	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२			
१	चितवन रा.नि.	२१०५१६	२४६९१३	२४६५२९	११६८५४	२०१५०९	२०४४७३	२०७४७६	२०७६८७	२०७६८७	२०७६८७	२०७६८७	२०७६८७	२०७६८७	२०७६८७	२०७६८७	२०७६८७
२	बर्दिया रा.नि.	३०६७९	२९९३३	२०५११	२४६१७	३१८०२	२९८०६	३३५२८	२४९२४	१३६११	१५००५	४५९३३	४०८५३	४६९३५	४०८५३	४०८५३	४०८५३
३	लाइट्टाड रा.नि.	३९१६१	४३७५०	४१८०४	१६२११	३३१५२	४५६०९	४४१७०	२६१३३	१९३९	२६०५	३६२४८	५४३१९	५७७०१	५४३१९	५४३१९	५७७०१
४	राया रा.नि.	९५१	३९१	५३५	१४०९	१५९१	२०९३	३६७९	३४५८	२९५०	२३९१६	३३३३६	४८३३४	६२७२	४८३३६	४८३३६	६२७२
५	बाँके रा.नि.	६९०९	१७४६९	४४८९	१७१९८	६४७४	५९०४	१०४५०	२४८२	६५०८	८२९७	१०१४५	६०८४	१००	६०८४	६०८४	१००
६	सप्तमथा रा.नि.	९११४६	९२७५४	८९०२६	६७१९५	११६५५४	१७२६२९	१६१०६६	८६१०९	१२१२६	२९४८८	१४३४७८	१४३४७८	१४३४७८	१४३४७८	१४३४७८	१४३४७८
७	शे-फोक्सुडो रा.नि.	२२४४	२५२७७	३२५३४	१२९३८	१९४७४	२३२५४	५७१९२	४३२१	३६४७	१४१२३	१९१२०	३०९४०	३२६०६	३०९४०	३०९४०	३२६०६
८	शिवपुरी ना. रा.नि.	७८२८	१०३७५	१६७३९	१६१५९	२३५०३	२४३६४	३३१११	२३५५४	१४०३७	३३११	४८९१५	६०९२२	५३१७६	६०९२२	६०९२२	५३१७६
९	मकालु बरुण रा.नि.	३८२१	४२५२	३८७७	३१९६	४३२१	५१७७	७४७७	५२०३	२२६४	६०२३८	३६२७	६३४७	५८२२	६३४७	६३४७	५८२२
१०	खप्तड रा.नि.	४०१	३८७	४०४	४३१	५५०	२५४	९६१	४३६	५३९	१५३८७	६४७	८५५	९१६	८५५	८५५	९१६
११	शुक्लाफाँटा रा.नि.	४३९५	३५३४	६७७०	९४१८	२४५६७	६६३३२	८६२३२	१००३५	२९९३०	२९३३२	८८०२	१३२७८	६३७१	८८०२	८८०२	६३७१
१२	पर्सा रा.नि.	१५०५७	२०२०	५८३५	४९६२	६३६६	७९९८	१०९७०	१०७९०	९९५७	९२१	३५६४६	१६२३०	२१४५९	३५६४६	३५६४६	२१४५९
१३	कोशीटण्डु व.आ.	१७६०	२१२२	२९३४	२१८१	३१७५	४०११	५०८३	३८६३	२६४८	४११०	३४५३	३९५१	३२२७	३४५३	३४५३	३९५१
१४	ढोरपाटन शि.आ.	४३२	४२७	३७१	३६९	६९५	८४४	९५३	६६९	८१३	२२२०	१९६२	४३४९	५४८७	४३४९	४३४९	५४८७
१५	कृष्णसार सं.शे.	४४	५३	९६	७०	७१	१२०	५९६	६१९	४८३	२५००४	६२२	७१८	५२३	४८३	५२३	७१८
१६	अपिनाम्ना सं.शे.	७८२८	१०२३८	८६४७	१७३४५	२०३९०	२४४१४	१३७७३	१०७१३	१०२६९	५५६	२०२००	२२९४५	१७३८२	२०२००	२२९४५	१७३८२

क्र.सं.	कार्यालय	राजस्व विवरण (रु. हजारमा)												
		२०६९/७०	२०७०/७१	२०७१/७२	२०७२/७३	२०७३/७४	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
१७	कञ्चनजङ्घा सं.क्षे.	११०९	१६४२	१०३९	१५०	१०७	१५९६	१५०३	११६९	८६	६३६	१५०६	३१४८	४४३७.१
१८	मानास्लु सं.क्षे.							२०	०	०	१८	१५०६	५७२	१२४१.९
१९	गौरीशंकर सं.क्षे.							१५८	०	०	०	४१३३	२४८१७	९६५६.१
२०	अन्नपूर्ण सं.क्षे.							१०२४	३०	३२०	२८०	१८००	१६२२५	१५१३४.१
२१	राष्ट्रिय प्रा.उ.							६५	२९	०	१४	०	०	०.०
२२	भानुभक्त प्रा.उ.							८०	९२७	४३	६६	०	०	०.०
२३	रा.नि. तथा व.सं. विभाग	४७०५८	४७३१२	५६५७१	३९४९९	५७४३२	४३२८९	७४२२९	२५५७९	३५३४	३२२१४	६५४३३	७१००५	२०६९६८.२
	कुल जम्मा	४७१३३९	५३०८४९	५३८७११	३५०२०२	५५१७३३	७०५८९४	७६५३६६	४४८७३०	१५०७३४	३५३३०८	७४४००८	८७८५९.५९	१००५२१६.२२

अनुसूची १४ : साहसिक गतिविधि विवरण

सि.नं.	कम्पनीको नाम ठेगाना	कामको प्रयोजन	निकुञ्ज/संरक्षित क्षेत्रको नाम	कैफियत
१	युनिभर्सल टुर एण्ड ट्राभल्स प्रा.लि	ड्रोन भिडियो छायाँकन	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
२	नेपाल एड्थ वन्डर्स मिडिया प्रा.लि काठमाण्डौं	ड्रोन भिडियो छायाँकन	लाडटाड राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
३	एरिक सहर्जन , ललितपुर महानगर पा. ललितपुर	ड्रोन भिडियो छायाँकन	लाडटाड राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
४	स्टक फोटोग्राफी नेपाल, ल.म.न.पा १९, ललितपुर	ड्रोन भिडियो छायाँकन	शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
५	एन.एफ.पी प्रोडक्सन प्रा.लि, ल.म.न.पा २० ललितपुर	ड्रोन भिडियो छायाँकन	शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज	अन्य विदेशी नागरिक
६	सल्ट रुट एक्सकर्पन प्रा.लि, काठमाण्डौं	ड्रोन भिडियो छायाँकन	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
७	जे.पि.टी क्रियशन प्रा.लि, काठमाण्डौं	ड्रोन भिडियो छायाँकन	शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
८	अविशोक गुरुङ	ड्रोन भिडियो छायाँकन	शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
९	निरोज सेर्बाई	ड्रोन भिडियो छायाँकन	शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
१०	ठाग बहादुर गुरुङ, संखुवासभा	माउन्टेन बाईकिङ	शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
११	मिडिलवे फिल्मस् प्रा.लि, ललितपुर	ड्रोन भिडियो छायाँकन	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
१२		ड्रोन भिडियो छायाँकन	शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
१३	फिल्म क्रिउ नेपाल प्रा.लि, काठमाडौं	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
१४	एक्स हिमालय टुर्स एण्ड ट्राभल्स प्रा.लि, काठमाण्डौं	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
१५	फोर्टिन पिकस एक्सपिडिक्सन प्रा.लि, काठमाण्डौं	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
१६	किल्कम्यान प्रोडक्सन प्रा.लि, काठमाण्डौं	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
१७	उमेश चण्ठी	भिडियो छायाँकन	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक

सि.नं.	कम्पनीको नाम ठेगाना	कामको प्रयोजन	निकुञ्ज/संरक्षित क्षेत्रको नाम	कैफियत
१८	शशाङ्क रिजाल	भिडियो छायाँकन	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
१९	ए.एम एस म्यूजिक एण्ड इन्टरटेनमेन्ट प्रा.लि, काठमाण्डौ	भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
२०	अलयाईनिष्ट क्लाइमर एक्सपिडिक्सन प्रा.लि, काठमाण्डौ	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
२१	फत्त बहादुर खत्री	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
२२	आईसफल एडभेन्चर्स प्रा.लि, काठमाण्डौ	भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	अन्य विदेशी नागरिक
२३	आईसल्याण्ड ट्रेकिङ एण्ड एक्सपिडिक्सन प्रा.लि, काठमाण्डौ	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	अन्य विदेशी नागरिक
२४	द सम्मिट फर्बर्स प्रा.लि , काठमाण्डौ	ड्रोन भिडियो छायाँकन	मकलुवरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
२५	एसियन हाईकिङ्ग टिम प्रा.लि	माउन्टेन बाईकिङ	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	अन्य विदेशी नागरिक
२६	आईसफल प्रोडक्सन प्रा.लि काठमाण्डौ	ड्रोन भिडियो छायाँकन	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
२७	हिमालयन इनिशियटीभ चुडवा शेर्पा	फोटो भिडियो	सबै संरक्षित क्षेत्र	नेपाली नागरिक
२८	निरोज सेढाई	ड्रोन भिडियो छायाँकन	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
२९	युनिभर्सल टुर एण्ड ट्राभल्स प्रा.लि	ड्रोन भिडियो छायाँकन	शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
३०	फिल्म क्रिउ नेपाल प्रा.लि, काठमाण्डौ	ड्रोन भिडियो छायाँकन	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	अन्य विदेशी नागरिक
३१	मार्वी ट्रेक इन्डस्ट्रिज	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
३२	एट के एक्सपेडिक्सन प्रा.लि	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
३३	हिमाली क्रियसन प्रा.लि	ड्रोन भिडियो छायाँकन	लाङटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
३४	नेपाल ट्रान्स हिमालयन एक्सप्लोरर कम्पनी	माउन्टेन बाईकिङ	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	अन्य विदेशी नागरिक

सि.नं.	कम्पनीको नाम ठेगाना	कामको प्रयोजन	निकुञ्ज/संरक्षित क्षेत्रको नाम	कैफियत
३५	सगरमाथा पोलुसन कन्ट्रोल कमिटी	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
३६	थामसेर्कु ट्रेकिङ प्रा.लि, काठमाण्डौ	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	अन्य विदेशी नागरिक
३७	द नेक्स्ट लेभल प्रोडक्सन प्रा.लि,	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
३८	अमन श्रेष्ठ	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
३९	गुञ्जन सिलवाल	ड्रोन भिडियो छायाँकन	लाङटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
४०	एडभेन्चर मेरो एभरेष्ट ट्रालभ एण्ड ट्रेक प्रा.लि	माउन्टेन बाईकिङ	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	अन्य विदेशी नागरिक
४१	द स्मल वर्ल्ड एडभेन्चर प्रा.लि , काठमाण्डौ	ट्रेल रेस दौड	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	अन्य विदेशी नागरिक
४२	एभरेष्ट स्काई डाईभ प्रा.ली	स्काई डाईभिङ्ग (Sky diving)	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	अन्य विदेशी नागरिक
४३	एसियन हाईकिङ्ग प्रा.लि	माउन्टेन बाईकिङ	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	सार्क मुलुकका नागरिक
४४	अनन्या फिल्मस् प्रा.लि	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
४५	मष्टा मल्टिमिडिया हब प्रा.लि	ड्रोन भिडियो छायाँकन	राया राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
४६	अन्नपूर्ण ट्रेक एण्ड एक्पेडिक्सन प्रा.लि	अन्य खेलहरु (फुटबल, भलिबल आदि)	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	अन्य विदेशी नागरिक
४७	विशालराज खनाल	ड्रोन भिडियो छायाँकन	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
४८	Kriukov Oleksandr	माउन्टेन बाईकिङ	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	अन्य विदेशी नागरिक
४९	हिमाली क्रिएशन प्रा.लि	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
५०	ईनोभेट टेक प्रा.लि	ड्रोन भिडियो छायाँकन	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
५१	एयरलिफ्ट टेक्नोलोजी प्रा.लि	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक

सि.नं.	कम्पनीको नाम ठेगाना	कामको प्रयोजन	निकुञ्ज/संरक्षित क्षेत्रको नाम	कैफियत
५२	फोर्टिन पिक्स एक्सपिडिक्सन प्रा.लि	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
५३	धिरेंद्र कुमार यादव	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
५४	फोर्टिन पिक्स एक्सपिडिक्सन प्रा.लि	भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	अन्य विदेशी नागरिक
५५	विलकम्यान प्रोडकसन	भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	सार्क मुलुकका नागरिक
५६	Chhango-The Canyoning Company pvt.Ltd	अन्य खेलहरु (फुटबल, भलिबल आदि)	शिवपुरी नागाजुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
५७	जयन्ति क्रियशन प्रा.लि	ड्रोन भिडियो छायाँकन	पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
५८	जयन्ति क्रियशन प्रा.लि	ड्रोन भिडियो छायाँकन	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
५९	अनुज भण्डारी	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
६०	खुम्बु क्लाइम्बिङ सेन्टर	अन्य खेलहरु (फुटबल, भलिबल आदि)	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	अन्य विदेशी नागरिक
६१			सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	अन्य विदेशी नागरिक
६२	श्री पिकचर फ्रेम प्रा.लि, काठमाण्डौ	भिडियो छायाँकन	गरा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
६३	श्री अभ्यास डिजिटल प्रा.लि, काठमाण्डौ	ड्रोन भिडियो छायाँकन	ढोरपाटन शिकार आरक्ष	नेपाली नागरिक
६४	सल्ट रट एक्सकर्पन प्रा.लि, काठमाण्डौ	ड्रोन भिडियो छायाँकन	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
६५	सल्ट रट एक्सकर्पन प्रा.लि, काठमाण्डौ	ड्रोन भिडियो छायाँकन	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	अन्य विदेशी नागरिक
६६	रविन कुमार बखेल	भिडियो छायाँकन	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
६७	आईसफल प्रोडक्सन प्रा.लि, काठमाण्डौ	भिडियो छायाँकन	लामटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज	सार्क मुलुकका नागरिक
६८	शिरो फिल्मस प्रा.लि, काठमाण्डौ	भिडियो छायाँकन	शिवपुरी नागाजुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक

सि.नं.	कम्पनीको नाम ठेगाना	कामको प्रयोजन	निकुञ्ज/संरक्षित क्षेत्रको नाम	कैफियत
६९	Geo sat Solution, Pvt. Ltd	ड्रोन भिडियो छायाँकन	कञ्चनजंघा संरक्षण क्षेत्र	नेपाली नागरिक
७०	एसियन हाईकिङ्ग टिम प्रा.लि	माउन्टेन वाईकिङ	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	सार्क मुलुकका नागरिक
७१	EPRIME MOVIES प्रा.लि	भिडियो छायाँकन	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
७२	कल्चर ट्रेक्स एण्ड एक्सपिडिक्सन प्रा.लि	भिडियो छायाँकन	लामटाड राष्ट्रिय निकुञ्ज	अन्य विदेशी नागरिक
७३	ड्राईभर ईन्क प्रा.लि	ड्रोन भिडियो छायाँकन	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
७४	शान्ता नेपाली प्रोडक्सन प्रा.लि	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
७५	स्काई डाईभ नेपाल प्रा.लि	स्काई डाईभिङ्ग (Sky diving)	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	अन्य विदेशी नागरिक
७६	Wilderness Outdoors Pvt. Ltd.	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	अन्य विदेशी नागरिक
७७	वृषभ सिध्दी इन्टरटेनमेन्ट प्रा.लि,	भिडियो छायाँकन	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
७८	सेभेन समिट ट्रेक्स प्रा.लि	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
७९	Sherpa Extreme Pvt.Ltd	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	अन्य विदेशी नागरिक
८०	ईभेन्ट नेपाल प्रा.लि	भिडियो छायाँकन	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
८१	Sherpa Extreme Pvt.Ltd	ड्रोन भिडियो छायाँकन	कञ्चनजंघा संरक्षण क्षेत्र	नेपाली नागरिक
८२	राईज मिडिया नेटवर्क प्रा.लि	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
८३	ड्रिम्स डायरी इन्टरटेनमेन्ट प्रा.लि	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
८४	मेघा एडभेन्चर इन्टरनेशनल प्रा.लि	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
८५	ट्याग नेपाल ट्रेक्स एण्ड एक्सपिडिक्सन प्रा.लि	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	अन्य विदेशी नागरिक

सि.नं.	कम्पनीको नाम ठेगाना	कामको प्रयोजन	निकुञ्ज/संरक्षित क्षेत्रको नाम	कैफियत
८६	देवराज राई	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
८७	राजेश ढुंगाना (फोटोग्राफी)			नेपाली नागरिक
८८	ABC himalayan Trekking and Tours Pvt.Ltd काठमाडौं	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	विदेशी नागरिक
८९	एईट के एक्सपिडिक्सन प्रा.लि, दावा शेर्पा	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
९०	स्यामसन फिल्म प्रोडक्सन प्रा.लि, गौरभ भण्डारी	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
९१	Glacier Himalayan Pvt. Ltd	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
९२	तेन्जी शेर्पा	ड्रोन भिडियो छायाँकन	मकालु वरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
९३	दावा फिन्जो शेर्पा	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
९४	सेभेन समिट ट्रेक्स प्रा.लि	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
९५	अंगोली शेर्पा	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
९६	हिमालय एक्सपिडिक्सन प्रा.लि	अन्य खेलहरू (फुटबल, भलिबल आदि)	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	विदेशी नागरिक
९७	Iceland Trekking and Expedition Pvt Ltd	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	अन्य विदेशी नागरिक
९८	Iceland Trekking and Expedition Pvt Ltd	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	अन्य विदेशी नागरिक
९९	पायोनियर एडभेन्चर प्रा.लि	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
१००	सल्ट रुट एक्सकर्प्शन प्रा.लि, काठमाण्डौं	ड्रोन भिडियो छायाँकन	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	अन्य विदेशी नागरिक
१०१	मल्टिमेट प्रा.लि	ड्रोन भिडियो छायाँकन	डोरपाटन शिकार आरक्ष	सार्क मुलुकका नागरिक
१०२	सेभेन समिट ट्रेक्स प्रा.लि	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	अन्य विदेशी नागरिक
१०३	एईट के एक्सपिडिक्सन प्रा.लि	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक

सि.नं.	कम्पनीको नाम ठेगाना	कामको प्रयोजन	निकुञ्ज/संरक्षित क्षेत्रको नाम	कैफियत
१०४	किताब चरो नेपाल	भिडियो छायाँकन	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
१०५	wilderness outdoors pvt.ltd	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	अन्य विदेशी नागरिक
१०६	The Himalayan Researce Expedition Pvt Ltd	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	अन्य विदेशी नागरिक
१०७	Himalayan Guides Nepal Treks and Expedition Pvt.Ltd	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	अन्य विदेशी नागरिक
१०८	फिल्म क्रिउ नेपाल प्रा.लि। काठमाडौँ	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	अन्य विदेशी नागरिक
१०९	द सम्मिट फर्बर्स प्रा.लि, काठमाण्डौँ	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
११०	फोर्टिन पिकस एक्सपिडिक्सन प्रा.लि	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	अन्य विदेशी नागरिक
१११	लसता महर्जन	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
११२	छिरिङ शेर्पा	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
११३	एन.एफ.पी प्रोडक्सन प्रा.लि, ल.म.न.पा २० ललितपुर	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	अन्य विदेशी नागरिक
११४	फ्रेन्डस् एडभेन्चर टिम प्रा.लि	माउन्टेन बाईकिङ	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	अन्य विदेशी नागरिक
११५	किशोर शेरचन	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
११६	एडभेन्चर पिनाकल टुर एण्ड एक्विपिक्सन प्रा.लि	भिडियो छायाँकन	मकालु वरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
११७	नवरस घिमिरे	भिडियो छायाँकन	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
११८	फिनिकस सौल्युसन प्रा.लि, काठमाडौँ	ड्रोन भिडियो छायाँकन	शिवपुरी नागाजुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
११९	मिला प्रोडक्सन प्रा.लि काठमाडौँ	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	विदेशी नागरिक
१२०	जल तथा मौसम विज्ञान विभाग, निराकार थापा	ड्रोन भिडियो छायाँकन	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक
१२१	नेपाल टेलिभिजन कोहलपुर शाखा	ड्रोन भिडियो छायाँकन	कोशीटप्पु बन्यजन्तु आरक्ष	नेपाली नागरिक

सि.नं.	कम्पनीको नाम ठेगाना	कामको प्रयोजन	निकुञ्ज/संरक्षित क्षेत्रको नाम	कैफियत
१२२	युनेस्को ललितपुर तथा रा नि विभाग	ड्रोन भिडियो छायाँकन	कञ्चनजंघा संरक्षण क्षेत्र	नेपाली नागरिक
१२३	कल कर्णाली एडभेन्चर ट्रेक्स एण्ड एक्सपिडिक्सन प्रा. लि सिर्जना बली	ड्रोन भिडियो छायाँकन	ढोरपाटन शिकार आरक्ष	नेपाली नागरिक
१२४	नेपाल एड्थ वन्डर्स मिडिया प्रा.लि काठमाण्डौ	ड्रोन भिडियो छायाँकन	शो-फोकसुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज	नेपाली नागरिक

अनुसूची १५: आ व २०६१।६२ को लागि ढोरपाटन शिकार आरक्षमा भाएको शिकार विवरण

क्र.सं.	ब्लकको नाम	नाउरको कोटा		जम्मा	झारलको कोटा		जम्मा
		पहिलो सिजन	दोस्रो सिजन		पहिलो सिजन	दोस्रो सिजन	
१	सुन्दह	१	१	२	२	१	३
२	सेङ	२	२	४	१	०	१
३	दोगडी	३	४	७	०	१	१
४	घुस्तुङ	३	२	५	४	४	८
५	फागुने	१	१	२	१	१	१
६	बाँसे	२	१	३	०	०	०
	जम्मा	१२	११	२३	८	७	१५

अनुसूची १६: वातावरणीय अध्ययन सहमती विवरण

सि.नं.	कामको प्रकृति	आयोजनाको नाम	क्षमता (से. वा.) / के.भी.	जिल्ला / न.पा./गा.पा.	हाइड्रोपावर/कार्यालयको नाम	निकुञ्ज/संरक्षित क्षेत्रको नाम
१	जग्गा भोगाधिकार/रुखहरु हटाउने सम्बन्धी सम्झौता पत्र	अपर मादी -० ज वि आ	४३	कास्की जि मादी गा.पा.	अन्नपूर्ण पावर कम्पनी	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र कार्यालय
२	जग्गा भोगाधिकार/रुखहरु हटाउने सम्बन्धी सम्झौता पत्र	माथिल्लो मदी खोला ज वि आ	७	कास्की जि	युनाइटेड इदि मदी एण्ड आर बि हाइड्रोपावर लि	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र कार्यालय
३	जग्गा भोगाधिकार/रुखहरु हटाउने सम्बन्धी सम्झौता पत्र	चिनो खोला ज वि आ	७.९	मनाङ्ग जि	बुटवल पावर कम्पनी	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र कार्यालय
४	जग्गा भोगाधिकार/रुखहरु हटाउने सम्बन्धी सम्झौता पत्र	माथिल्लो मोदी ए ज वि आ	४२	कास्की जि अन्नपूर्ण गापा	नेपाल बिद्युत प्राधिकरण	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र कार्यालय
५	जग्गा भोगाधिकार/रुखहरु हटाउने सम्बन्धी सम्झौता पत्र	माथिल्लो मोदी ज वि आ	१८.२	कास्की जि अन्नपूर्ण गा.पा. १०	मोदी जवि कम्पनी लि	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र कार्यालय
६	जग्गा भोगाधिकार/रुखहरु हटाउने सम्बन्धी सम्झौता पत्र	सुपर घलेमदी ज वि आ	९.१४	म्याग्दी जि	सुपर घलेमदी हाइड्रोपावर	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र कार्यालय
७	जग्गा भोगाधिकार/रुखहरु हटाउने सम्बन्धी सम्झौता पत्र	दोधरा चाँदनी एकीकृत जाँच चौकी/सुब्बा बन्दरगाह		कन्चनपुर जि	नेपाल इन्टरमोडल यातायात विकास समिति	शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
८	जग्गा भोगाधिकार/रुखहरु हटाउने सम्बन्धी सम्झौता पत्र	न्यादी जविआ १३२ केभी		लमजुङ्ग जि मर्स्याङ्गदी गापा	न्यादी हाइड्रोपावर लि	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र कार्यालय
९	जग्गा भोगाधिकार/रुखहरु हटाउने सम्बन्धी सम्झौता पत्र	सांगु खोला जविआ	२०	विगु गापा दोलखा	हिम पर्वत हाइड्रोपावर	गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र कार्यालय

सि.नं.	कामको प्रकृति	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे. वा.) / के.भी.	जिल्ला / न.पा / गा.पा.	हाइड्रोपावर / कार्यालयको नाम	निकुञ्ज / संरक्षित क्षेत्रको नाम
१०	(IEE) प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण अध्ययन सहमति	हिमा खोला जविआ	१०.८	मुगु जि	विद्युत विकास विभाग	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
११	(FS) सम्भाव्यता अध्ययन सहमति	नयाँ बुटवल लमही कोहलपुर नयाँ अत्तरिया आयोजना (छिन्चु-दोदोधरा ४०० केभी प्र ला)	४०० केभी	सुर्खेत जि, कैलाली जि	नेपाल विद्युत प्राधिकरण	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
१२	(IEE) प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण अध्ययन सहमति	नयाँ बुटवल लमही कोहलपुर नयाँ अत्तरिया आयोजना (छिन्चु-दोदोधरा ४०० केभी प्र ला)		बाँके जि	नेपाल विद्युत प्राधिकरण	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
१३	(FS) सम्भाव्यता अध्ययन सहमति / वातावरणीय अध्ययन सहमति	ओखरपौवा-तिनपिन्ले २२० केभी विद्युत प्रसारण लाइन		ताकेश्वर नपा का जि	नेपाल विद्युत प्राधिकरण	शिवपुरी नार्गजुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
१४	(FS) सम्भाव्यता अध्ययन सहमति / वातावरणीय अध्ययन सहमति	करुवा सेती ज वि आ को १३२ केभी डबल सर्किट वि प्र ला	१३२	कास्की जि	इयामोलोङ्मा हाइड्रोपावर डेभलपमेन्ट कम्पनी	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र कार्यालय
१५	(FS) सम्भाव्यता अध्ययन सहमति / वातावरणीय अध्ययन सहमति	मनाङ्ग मर्स्याङ्दी ज वि आ	२२०	लमजुङ्ग जि मर्स्याङ्दी गापा	मनाङ्ग मर्स्याङ्दी हाइड्रोपावर	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र कार्यालय

सि.नं.	कामको प्रकृति	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे. वा.)/के.भी.	जिल्ला/न.पा./गा.पा.	हाइड्रोपावर/कार्यालयको नाम	निकुञ्ज/संरक्षित क्षेत्रको नाम
१६	(FS)सम्भाव्यता अध्ययन सहमति/ वातावरणीय अध्ययन सहमति	भोटेकोशी-१ ज वि आ १३२ केभी	१३२	सिन्धुपाल्चोक जि	इलेक्ट्रो पावर कम्पनी लि	गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र कार्यालय
१७	(FS)सम्भाव्यता अध्ययन सहमति/ वातावरणीय अध्ययन सहमति	माथिल्लो मर्दी खोला ज वि आ को ३३ केभी प्रसारण लाइन	३३ केभी	कास्की जि	युनाइटेड इवि मर्दी एण्ड आर वि हाइड्रोपावर लि	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र कार्यालय
१८	(IEE)प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण अध्ययन सहमति	वेनी जोमसोम कोरला सडक योजना (कागोबेनी- घमी सडक खण्ड स्तरोन्नती) (चेनेज ३४४+६७५ देखि ३९४+६७५ सम्म)	५० किमि	सुस्ताङ्ग जि	कालिगण्डकी कोरिडोरेबेनी जोमसोम कोरला सडक योजना	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र कार्यालय
१९	(EIA)वातावरणीय अध्ययन सहमति	डुम्रे बेशीसहर चामे सडक खण्ड (बेशीसहर-चामे सडक)	६१ किमि	मनाङ्ग जि	भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालय	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र कार्यालय
२०	(IEE)प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण अध्ययन सहमति	हेल्दी च्वाइस एग्रो इण्डस्ट्रिज		नवलपरासी गैडाकोट	हेल्दी च्वाइस एग्रो इण्डस्ट्रिज	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
२१	स्थापना तथा संचालन सहमति	हेल्दी च्वाइस एग्रो इण्डस्ट्रिज		नवलपरासी गैडाकोट	हेल्दी च्वाइस एग्रो इण्डस्ट्रिज	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
२२	स्थापना तथा संचालन सहमति	ओम समिल तथा फर्निचर उद्योग		चितवन	ओम समिल तथा फर्निचर उद्योग	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय

सि.नं.	कामको प्रकृति	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे. वा.)/के.भी.	जिल्ला/न.पा./गा.पा.	हाइड्रोपावर/कार्यालयको नाम	निकुञ्ज/संरक्षित क्षेत्रको नाम
२३	स्थापना तथा संचालन सहमति	जडिवुटी उद्योग		रसुवा जि	नौकुण्ड बहुउद्देश्यीय कृषि तथा जडिवुटी उद्योग	लामटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
२४	स्थापना तथा संचालन सहमति	कृष्ण घरेलु फर्निचर तथा सःमिल उद्योग		पर्सा जि ठोरी गापा ३	बालकृष्ण उपाध्याय पौडेल	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
२५	BES संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन सहमति	बुद्धमूर्ति निर्माण		टोखा नपा काठमाडौं	टोखा नपा	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
२६	स्थापना तथा संचालन सहमति	राधिका फर्निचर उद्योग		कन्चनपुर जि दोधरा चाँदनी नपा १	प्रमानन्द भट्ट	शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
२७	(IEE)प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण अध्ययन सहमति	कंडेल पोल्ट्री एण्ड एग्रो रिसर्च फार्म		चि जि माडी नपा	ऋषिराम कंडेल	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
२८	(EIA)वातावरणीय अध्ययन सहमति	खिम्ती ठोसे सिवालय जलाशययुक्त ज वि आ		दोलखा जि	विद्युत विकास विभाग	गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र कार्यालय
२९	स्थापना तथा संचालन सहमति	युल्चे भुमे सामुदायिक फर्निचर उद्योग		रसुवा जि नौकुण्ड गापा	युल्चे भुमे सामुदायिक फर्निचर उद्योग	लामटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
३०	BES संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन सहमति	इचंगानारायण खोनेपानी आयोजना		नागार्जुन नपा	नागार्जुन न.पा काठमाण्डौ	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
३१	BES संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन सहमति	भोटेकोशी कभर्ड हल निर्माण		सिन्धुपाल्चोक	भोटेकोशी गापा सिन्धुपाल्चोक	गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र कार्यालय

सि.नं.	कामको प्रकृति	आयोजनाको नाम	क्षमता (मे. वा.)/के.भी.	जिल्ला/न.पा/गा.पा.	हाइड्रोपावर/कार्यालयको नाम	निकुञ्ज/संरक्षित क्षेत्रको नाम
३२	(IEE)प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण अध्ययन सहमति	साइनो ब्रोइलर हाइस प्रा लि		चितवन	साइनो ब्रोइलर हाउस	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
३३	वातावरणीय अध्ययन सहमति	ताल्चा रारा सडक स्तरोन्नती	५९०७ मि	रारा	कर्णाली प्रदेश भौतिक मन्त्राल	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
३४	(FS)सम्भाव्यता अध्ययन सहमति	हाई अल्टीच्युड गल्फकोट निर्माण		रारा	छायानाथ रारा नपा	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
३५	वातावरणीय अध्ययन सहमति	रामतडी गुम् पर्यटक पदमार्ग निर्माण	१३०२ मि	खत्याड गा पा मुगु	खत्याड गापा मुगु	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
३६	स्थापना तथा संचालन सहमति	मुकेश काष्ठ उद्योग		नौगाड गापा वडा न २ दार्चुला	केशव सिंह ठगुन्ना	अपिनाम्पा संरक्षण क्षेत्र कार्यालय
३७	BES संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन सहमति	उद्योग ग्राम	१.४६ हे	दार्चुला जि	अपिहिमाल गापा दार्चुला	अपिनाम्पा संरक्षण क्षेत्र कार्यालय
३८	(IEE)प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण अध्ययन सहमति	क्लासिक भ्यू रिसोर्ट			क्लासिक भ्यू रिसोर्ट	शिवपुरी नागजुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय

अनुसूची १७ : अध्ययन अनुसन्धान विवरण

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
1	Shyam Kumar Pun	Society of Human & Biodiversity Conservation	Executive Director	Institutional	Other	Chitwan NP	Conservation of Indian Softshell Turtle in Chitwan National Park
2	Prashant Baral	ICIMOD	Visiting Scientist & Cryosphere Analyst	Institutional	Other	Lamtang NP	Cryosphere Research at Langtang National Park in November 2024
3	Dr. Balram Awasthi	Siddhanath Science Campus, Mahendranagar, Kanchanpur	Lecturer	Personal	Other	Shuklaphanta NP	Conflict to Co-existence: Empower Local Communities to Reduce Human-Elephant Conflict in Far-West, Nepal
4	Susma Thapa	Agriculture and Forestry University, Rampur, Chitwan	Student	Personal	Bachelor Degree	Chitwan NP	Detection and Antibiotic Resistance of Escherichia Coli from Captive Asian Elephant of Chitwan National Park
5	Asmita Phuyal	Balkumari College, Narayangadh, Chitwan	Student	Personal	Bachelor Degree	Chitwan NP	Assessing Wildlife Attack on Humans (Registered Cases in Chitwan National Park between 2015 and 2023)
6	Nabina Gurung	Balkumari College, Narayangadh, Chitwan	Student	Personal	Bachelor Degree	Chitwan NP	Documentation on Status and Impact of Invasive Alien Plant Species on Regeneration

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
7	Sandip Regmi	Xishuangbanna Tropical Botanical Garden, Chinese Academy of Sciences	Student	Personal	PhD	She Phoksundo NP Dhorpatan HR Annapurna CA	Occupancy, Temporal Activity and Dietary Patterns of Large Carnivores across Mountainous Protected Areas of Nepal
8	Sujan Adhikari	Agriculture and Forestry University, Chitwan	Student	Personal	Bachelor Degree	Chitwan NP	Assessment of Parasitic Prevalence and Potential Health Impacts in Captive Ghariyal Hatching at Chitwan, Nepal
9	Dawa Chhiring Sherpa	Kathmandu University, Dhulikhel, Kavre	Research Assistant	Institutional	Other	Gaurishankar CA	Field Research Plan Tramba Glacier of Rolwaling Region in Nepal
10	Til Bikram Chongbang	Central Department of Botany, Kiritipur, Kathmandu	Student	Personal	PhD	Rara NP Shey Phoksundo NP	Lichen Flora of West Nepal: Diversity and Ecology
11	Rajesh Tamang	MoTFE, Koshi	Research Officer	Personal	PhD	Rara NP Makalu Barun NP She Phoksundo NP Annapurna CA Kanchanjunga CA	Systematic Revision of the Subfamily Bambusoideae (Poaceae) in Nepal

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
12	Khagendra Sangam	The East Foundation	Team Leader	Institutional	other	Makalu Barun NP	Barun Biomeridian Research Project: Measuring Life and Information Sustainable Community Adaptation to a Changing World
13	Purnaman Shrestha	Himali Josh, Baluwatar, Kathmandu	Program Coordinator	Institutional	Other	She Phoksundo NP	Assessment of Human Wildlife Conflicts and Its Mitigation Practices in Mugum Karmarong Rural Municipality of Mugu District
14	Basanta Sharma	Division of Biology, Kankas State University, USA	Student	Personal	PhD	Chitwan, Bardiya, Rara, Khaptad, She Phoksundo, Lamtang, Shuklaphanta NP, Koshitappu WR, Dhorpatan HR, Annapurna, Kanchanjunggha, Apinampa CA	Tracing Roots of Himalayan Bats : Discovery, Description and Conservation in Nepal
15	Naresh Kushi	Inland Norway University of Applied Science, Norway	Student	Personal	PhD	Gaurishankar CA	A Non-Invasive Assessment of Density, Diet and Distribution of Himalayan Wolves in Nepal

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
16	Shiris Acharya	Swedish University of Agricultural Science, Umea, Sweden	Student	Personal	Master Degree	Chitwan NP	Diet Analysis of Sloth Bear at Chitwan National Park
17	Prabin Giri	Wildlife Research and Education Network		Personal	Other	Shuklaphanta NP	Niche Overlap and Awareness Initiatives for the Conservation of Smooth-Coated Otters and Fishing Cat in the Lowland Region of Far-Western Nepal
18	Dr. Hari Prasad Sharma	Nepal Zoological Society, Kripipur, Kathmandu	General Secretary	Institutional	Other	Rara NP Khaptad NP She Phoksundo NP Dhorpatan HR	Assess Red Panda Distribution, Occupancy and Conservation Threats in Proposed Karnali Conservation Landscape
19	Dayaram Pandey	DNPWC	Ranger	Personal	Other	Chitwan, Bardiya, Banke, Parsa, Shuklaphanta NP Kositappu WR	Wildlife Vehicle Collision across Protected Areas in Nepal : Insights from Secondary Data

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
20	Sagar Ghimire	Himalayan College of Agricultural Science and Technology, Krittipur	Student	Personal	Bachelor Degree	Shuklaphanta NP Krishnagar CA	Prevalence of Gastrointestinal Parasites in Blackbuck of Blackbuck Conservation Area and Shuklaphanta National Park
21	Roshan Nepali	Amrit Science Campus, Thamel, Kathmandu	Student	Personal	Bachelor Degree	Shivapuri Nagarjun NP	Identifying Noise Disturbance by Road on Birds Community at Pasang Lhamu Highway
22	Rejina Neupane	Agriculture and Forestry University	Student	Personal	Master Degree	Chitwan NP	Abundance and Diversity of Phytoplankton and Zooplankton of Bishajari Lake
23	Subrat Adhikari	University of Waterloo, Canada	Student	Personal	Master Degree	Chitwan NP	Understanding the Dynamics of Human Tiger Conflict in Chitwan National Park, Nepal
24	Girija Ghimire	Central Department of Botany, TU, Krittipur	Student	Personal	Master Degree	Annapurna CA	Ecological Sampling, Vegetation and Floristic Study in Different Location of Annapurna Conservation Area of Manang District
25	Dr. Hari Prasad Sharma	Central Department of Zoology, TU, Kathmandu	Assistant Professor	Institutional	Other	Bardiya NP Banke NP Dhorpatan HR	Inventory of Vertebrate Fauna in Lumbini Province, Nepal: Establishing the Foundation for a Conservation Strategy on Human Wildlife Coexistence

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
26	Manisha Pudasaini	Kathmandu University School of Arts, Department of Development Studies	Student	Personal	Master Degree	Annapurna CA	Women's Participation in Hospitality Roles in Mountain Tourism: Challenges and Government's Role in Upper Mustang
27	Sandip Thapaliya	Chitwan Engineering Campus, Rampur, Chitwan	Student	Personal	Bachelor Degree	Chitwan NP	Chitwan Wildlife Rescue, Rehab and Breeding Center
28	Suyog Chalise	Pulchok Engineering Campus	Student	Personal	Bachelor Degree	Bardiya NP	A Study on Need of Wildlife Crossing Structure in Bardiya National Park
29	Ravi Mohan Tiwari	Kathmandu Institute of Applied Science, Kathmandu	Scientific Researcher	Institutional	Other	Makalu Barun NP	The Effect of Climate Change on the Above and Belowground Growth of Abies spectabilis in Sub Alpine Region of Isuwa Valley, Nepal
30	Dipak Banjade	Nepal Mountain Academy	Student	Personal	PhD	Annapurna CA	Himalayan Snow Avalanches Amplified by Climate Change and the Stability of the Tilicho Moraine Dam
31	Sagar Baidha	Pulchok Engineering Campus	Student	Personal	Bachelor Degree	Chitwan NP	Design and Analysis of Elevated Railway/Overpass across BCF Section of East West Electric Railway

SN	Researcher	Institution	Designation	Nature of Research	Research Level	Study Site	Research Title
32	Dilip Poudel	Agriculture and Forestry University	Intern	Personal	Other	Bardiya NP	Prevalence of Gastrointestinal Parasites in Deer Species at Bardiya National Park, Nepal
33	Dr. Teiji Watanabe	Hokkaido University, Faculty of Environmental Earth Science	Student	Personal	PhD	Sagarmatha NP Khaptad NP	Transformation of Mountain Society by Trekking Tourism Development: A Case Study in Sagarmatha and Khaptad National Park
34	Ashish Dhami	Biodiversity Research and Conservation Society	Researcher	Personal	Other	Annapurna CA	Ecological Study and Conservation Approaches of the Threatened Medicinal Plant: Yellow Himalayan Fritillary (<i>Fritillaria cirrhosa</i>) in the Trans Himalayan Region of Nepal
35	Kohki Yoshida	Shinshu University, Japan	Professor	Institutional	PhD	Annapurna CA	Paleo Environmental Reconstruction and Tectonic Upliftment of Southern Tibetan Plateau based on the Change of Paleosol Types and River Terrace Sediments, Thank Khola Area, Mustang, Nepal
36	Srijana Khanal	Lanzhou University	Student	Personal	PhD	Shivapuri Nagarjun NP	Synergies and Trade-offs for Biodiversity, Carbon and Livelihood

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
37	Sanjan Bahadur Thapa	Small Mammals Conservation and Research Foundation (SMCRF)	Executive Director	Institutional	Other	Bardiya NP	Assessment of Restored Ecosystems in Bardiya National Park and Its Buffer Zone
38	Dr. Tulsi Ram Subedi	Bird Conservation Nepal		Personal	Other	Annapurna CA	Monitoring East West Migration of Endangered Stepe Eagle and Other Raptors in Thoolakharka, Kaski, Nepal: Abundance, Timing and Age Class Determination
39	Sabin Adhikari	Wildlife Conservation and Research Endeavour Nepal, Lalitpur	Research Fellow	Institutional	Other	Chitwan NP Parsa NP Bardiya NP Shuklaphanta NP Koshitappu WR	Status Survey of Tortoise and Freshwater Turtles in the Lowlands and Lower Siwalik Regions of Nepal
40	Ganga Shah	Central Department of Zoology, TU, Kathmandu	Student	Personal	PhD	Shuklaphanta NP	Occupancy of Large Carnivore, Their Interaction with Herbivores and Human Carnivore Conflict in Shuklaphanta National Park, Nepal
41	Bachan Prasai	Central Department of Zoology, TU, Kathmandu	Student	Personal	Master Degree	Rara NP	Multi Species Occupancy Modelling of Mammals in Rara National Park

SN	Researcher	Institution	Designation	Nature of Research	Research Level	Study Site	Research Title
42	Bal Bikram Khatri	Central Department of Physics, TU, Kirtipur	Student	Personal	PhD	Annapurna CA	Radiometric Assessment in the Region of Shaligram, Kaligandaki River, Nepal
43	Shobha Pandey	Central Department of Zoology, TU, Kathmandu	Student	Personal	Master Degree	Shivapuri Nagarjun NP	Human-Asiatic Black Bear Conflict in Shivapuri Nagarjun National Park, Nepal
44	Puja Poudel	Central Department of Environmental Science, TU	Student	Personal	Master Degree	All PAS	Status of Wildlife Crime of Nepal
45	Hojer Dolma Budha	Nepal Mountain Academy	Student	Personal	Bachelor Degree	Sagarmatha NP	Tourist Lodge Development and Change in Sagarmatha National Park, Nepal
46	Lakshaman Prasad Poudel & Pawan Rai	Biodiversity Conservation Society Nepal	Researcher	Institutional	Other	Annapurna CA	Study of Vegetation and Anthropogenic Pressure in Pipar, Annapurna Conservation Area, Nepal
47	Lakshmi Joshi Shrestha	Amrit Campus	Assistant Professor	Personal	Other	Gaurishankar CA	Conservation Status of Forests and Sacred Groves in Kalinchowk Area of Dolakha District Central Nepal
48	Ajay Bhandari	Institute of Forestry Campus, Pokhara	Student	Personal	Master Degree	Bardiya NP	Habitat Suitability Analysis of Hog Deer

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
49	Bhanubhakta Kandel	TU, Kritipur, Kathmandu	Student	Personal	M Phil	Shivapuri Nagarjun NP	Conflict Resolution in National Park-Community Conflict: A Case Study of Shivapuri Nagarjun National Park
50	Dilendra Singh Manyal	Central Department of Environmental Science, TU	Student	Personal	Master Degree	Gaurishankar CA	Seasonal Distribution Shifts of River Macro-invertebrate Communities under Climate Change in the Tsho Rolpa Lake Region
51	Ashish Bashyal	Biodiversity Conservation Nepal, Rupandehi	Conservation Scientist	Institutional	Other	Banke NP	Assessment of Convention Status of Critically Endangered Ghariyal (<i>Gavialis gangeticus</i>) in the West Rapti River
52	Sutirtha Lahiri Tej Bahadur Thapa Sushma Reddy Hem Sagar Baral	University of Minnesota, USA	Student	Personal	PhD	Chitwan NP Shuklaphanta NP Koshitappu WR	Infering Effects of Fragmentation on Lowland Wet Grassland Bird Populations and Connectivity in Nepal
53	Raylene Cooke Wendy Wright John White Mike Weston Kaori Yokochi	Deakin University, Australia	Professor	Institutional	Other	All NPs Koshitappu WR Dhorpatan CA All Cas	Establishing an Anticoagulant Rodermticide Monitoring System for the Asia Pacific Region (ARMS Asian Pacific)

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
54	Samresh Rai Sunil Subba Jiri Dolezal Adam Taylor Ruka Zuzana Chlumska Martin Kopecky Martin Macek Jindrich Bednar	Institute of Botany, The Czech Academy of Sciences, Zamek 1, Pruhonice, Czech Republic	Research Scholar	Personal	PhD	Sagarmatha NP Annapurna CA	Investigating Climatic Influences on the Growth of Conifers and Alpine Forbs (Comprehending its Effect on the Recruitment of the latter) along Elevation Gradients of the Himalayas
55	Irika Udas	ICIMOD, Khumaltar	Ecosystem Specialist	Institutional	Other	Makalu Barun NP Sagarmatha NP Langtang NP She Phoksundo NP Rara NP Khaltad NP Api Nampa CA Annapurna CA Manaslu CA Gaurishankar CA Kanchanjungha CA	Stocktake Assessment on Solid Waste Management in High Mountain Protected Area Systems of Nepal

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
56	Prakash Bhattarai Sagar Budhathoki Yogendra Bikram Poudel Manita Khanal Subechehha Aryal	Forest Action Nepal, Bagdol, Lalitpur	Senior Researcher	Personal	PhD	Chitwan NP Parsa NP Banke NP Bardiya NP Shuklaphanta NP Shivapuri Nagarjun NP Langtang NP	Promoting Ecologically Sound and Society Just Forest Landscape Restoration through Coproducton of Knowledge and Local Capacity Building
57	Pralhad Ojha Sagar Lamichhane	Kathmandu University, Dhulikhel, Kavre	Student	Personal	Master Degree	Langtang NP	Langtang Water Quality Study 2024
58	Balram Awasthi	Siddhanath Science Campus, Mahendranagar, Kanchanpur	Assistant Professor	Personal	Other	Chitwan NP Bardiya NP Shuklaphanta NP	Ecological Roles and Conservation Implications of Mega Herbivores: Insights from Global Feeding Preference, Seed Dispersal and Debarking
59	Sandesh Lamichhane Binaya Adhikari Bhumi Prakash Tharu Temba Gurung	Nanu Foundation, Bishalnagar, Kathmandu	Researcher	Personal	Master Degree	She Phoksundo NP	Guardians of the Himalayas: Conservation of Snow Leopards and Himalayan Wolves in their Alpine Home

SN	Researcher	Institution	Designation	Nature of Research	Research Level	Study Site	Research Title
60	Sujit Shrestha & 6 Other Nepalese Researcher	Siddhanta Campus, Gaidakot 6 Nawalparasi East	Student	Personal	Bachelor Degree	Chitwan NP	Exploring Stakeholder Attitudes and Evaluating the Potential of Handmade Paper from Wildlife Dung and Agricultural Waste in Chitwan National Park and its Buffer Zone Area
61	Ambika Regmi	Institute of Forestry Campus, Pokhara	Student	Personal	Master Degree	Dhorpatan HR	Sustainability of Socio-Ecological Systems in High Altitude Rangelands in Dhorpatan Hunting Reserve, Nepal
62	Sandesh Nyaupane	Institute of Forestry	Student	Personal	Other	Chitwan NP	Factors Influencing the Habitat Selection of Smooth-coated Otter (Lutrogale persipillata) and its Conservation Threats in Rapti River, Chitwan National Park
63	Kaitlyn M Manning	University of Waterloo, Canada	Student	Personal	Master Degree	Sagarmatha NP	Tourist Lodge Development and Change in Sagarmatha National Park, Nepal
64	Shailendra Kumar Yadab	Institute of Forestry, TU, Hetauda	Assistant Professor	Personal	PhD	Chitwan NP Parsa NP Bardiya NP Shuklaphanta NP Banke NP	Ecological and Social Consequences of Tiger Conservation in Nepal's Terai Arc Landscape (TAL)

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
65	Basanta Bhandari Lucia Manatschal Riedener	Trichandra Multiple Campus, TU, Ghantaghar, Kathmandu	Assistant Professor	Personal	PhD	Sagarmatha NP	Assessing the Impacts of Glacial Lake Outburst Floods (GLOFs) in High Mountain Regions: A Focus on Climate Change, Glacier Melting and Mitigation Strategies
66	Bashudeb Baral	Center for Environment Conservation and Study, Kathmandu	Researcher	Personal	Other	Bardiya NP Banke NP Kanchanjunga CA	Long Term Monitoring of Small Cats in Nepal: A Camera Trap Based Study from the Terai to Himalayas
67	Shreejan Gautam and Anuska Acharya	Independent Researcher (WWF Funded)	Researcher	Personal	Other	Bardiya NP	Habitat Use and Occupancy Patterns of Smooth Coated Otters (<i>Lutrogale perspicillata</i>) in Bardiya National Park, Nepal
68	Tashi Tsono Gurung	Kathmandu Forestry College, Kathmandu	Student	Personal	Bachelor Degree	She Phoksundo NP	Assessment of Livestock Depredation and Peoples Perception towards Snow Leopard
69	Kamal Adhikari	Institute of Forestry, Hetauda	Student	Personal	Master Degree	Rara NP	The Endangered Red Panda: Its Potential Habitat Preferences, Distribution and Conservation Threats in Upper Region of Kamali
70	Nabaraj Khanal	River Dolphin Trust, Sukhad, Kailali	President	Institutional	Other	Bardiya NP	Assessment of Freshwater Biodiversity and Anthropogenic Pressure in Bardiya NP

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
71	Jitse Bijlmaker	Copernicus Institute of Sustainable Development, Faculty of Geosciences, Utrecht University	PhD Candidate	Personal	PhD	Chitwan NP Bardiya NP Shuklaphanta NP	Zoo Hydrology: Environmental Flow Need for Terrestrial Fauna
72	Samikshya Ghimire	Institute of Forestry, Pokhara	Student	Personal	Master Degree	Bardiya NP Banke NP	Impact of Infrastructure Development on Biodiversity in Banke Bardiya Complex, Nepal
73	Melina Shahi	Kathmandu Forestry College, Kathmandu	Student	Personal	Bachelor Degree	Banke NP	Study on Human Wildlife Conflict Management in Banke National Park: A Case Study from Kohalpur Municipality, Banke
74	Swastika Thapa	Independent Researcher (WWF Funded)	Researcher	Personal	Other	Bardiya NP	Assessing Seasonal Site Use of Smooth Coated Otters in Geruwa River Channel: A Multiseason Occupancy Analysis
75	Rina Rana & 2 Other Nepali Researcher	Amrit Campus, Lainchaur, Kathmandu	Student	Personal	Master Degree	Annapurna CA	Distribution and Conservation Status of Taxus wallichiana in Annapurna Conservation Area

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
76	Ajita Malla & 2 Other Nepali Researcher	Amrit Campus, Lainchaur, Kathmandu	Student	Personal	Master Degree	Annapurna CA	Impact Assessment and Community Perception on Invasive Alien Plant Species in Annapurna Conservation Area
77	Ramesh Prasad Sapkota & 3 Others Nepali Researcher	Central Department of Environmental Science, TU	Associate Professor	Personal	Other	Chitwan NP	Structural Complexity of Forest Stands Under Different Management Regimes along Barandabhar Protected Landscape of Central Nepal
78	Bishnu Pun & Supriya Rana	Institute of Forestry Campus, Pokhara	Student	Personal	Master Degree	Dhorpatan HR	Habitat Distribution Mapping and Harvesting Practices of Sea Buckthorn (<i>Hippophae salicifolia</i>) in Dhorpatan Hunting Reserve, Nepal
79	Aayushma Shrestha	School of Forestry and Natural Resource Management, IOF, Balkhu, Kathmandu	Student	Personal	Master Degree	Shivapuri Nagarjun NP	Distribution of the Invasive Alien Plant Species across Land Use Types in Protected Areas
80	Rimjin Funjok Lama & 3 Others Nepali Researcher	Lo Gyalpo Jigme Foundation, Lomanthang 5 Mustang	Conservation Scientist	Institutional	Other	Annapurna CA	Human Snow Leopard Conflict and Coexistence in Annapurna Conservation Area

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
81	Yanisha Basnet & 3 Other Nepali Researcher	Central Department of Environmental Science, TU	Student	Personal	Master Degree	Shuklaphanta NP	Distribution and Conservation Status of Indian Pangolin (Manis crassicaudata) in Shuklaphanta National Park, Western Nepal
82	Dr. Yadav Upreti & 10 Other Nepali Researcher	Central Department of Botany, TU	Associate Professor	Institutional	Other	Khaptad NP	Assessing Biodiversity and Ecosystem Services from the Rangeleands of the Khaptad Region, Sudurpaschim Province, Nepal
83	Swastika Subedi & 3 Other Nepali Researcher	Institute of Forestry, Pokhara	Student	Personal	Bachelor Degree	Annapurna CA	Habitat Selection and Range Prediction of Tibetan Gazelle (Procapra picticaudata) in Upper Mustang, Nepal
84	Shrees Shiv Poudel	Independent Researcher (WWF Funded)	Independent Researcher	Personal	Other	Koshitappu WR	Ecological and Anthropogenic Factors Influencing the Occurrence of Smooth Coated Otter (Lutra gale persicillata) in Koshi River
85	Sabita Subedi & 3 Other Nepali Researcher	Central Department of Environmental Science, TU	Student	Personal	Master Degree	Chitwan NP	Assessment of Hydrochemistry Pollution, Indices and Trophic State of Lakes Batuli Pokhari and Kumai Tal, Chitwan

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
86	Sulochana Lama & 5 Other Nepali Researcher	Central Department of Environmental Science, TU	Student	Personal	Master Degree	Chitwan NP	Functional Connectivity between Riparian Vegetation and Landscape Elements in the Lakes of Chitwan National Parks
87	Punam Sharma & 3 Other Nepali Researcher	Amrit Campus, Lainchaur, Kathmandu	Student	Personal	Master Degree	Manaslu CA	Ecological Diversity and Distribution of NTFP in the Manaslu Conservation Area, Nepal
88	Himal Pathak	Institute of Forestry, Hetauda	Student	Personal	Master Degree	Parsa NP	Yemgaj a Problematic Elephant: Movement Pattern and Public Sentiment in Parsa National Park
89	Rabin Acharya & 3 Other Nepali Researcher	School of Science, Kathmandu University	Student	Personal	PhD	Chitwan NP	Identification of Aquatic Plants as a Novel Feeding Materials for Animals: Effect on Performance Gut Health and Welfare of Commercial Broilers
90	Aabhash Kafle & Aakash Yadav	Institute of Forestry Campus, Hetauda	Student	Personal	Bachelor Degree	Chitwan NP Parsa NP	Distribution, Habitat Preference and Conservation Threats of Chinese Pangolin in Manahari Rural Municipality of Makawanpur District of Nepal

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
91	Upama Dhakal	College of Applied Sciences, TU	Student	Personal	Master Degree	Shivapuri Nagarjun NP	Spatial and Temporal Analysis of Human Leopard Conflict and Land Use Change in High Conflict Area of the Shivapuri Nagarjun National Park Buffer Zone
92	Asbina Timilsina & 4 Other Nepali Researcher	Central Department of Environmental Science, TU	Student	Personal	Master Degree	Chitawan NP	Assessment of Carbon Sequestration Potential of Macrophytes and Sediments in Bishazari Lake, Chitwan
93	Jyoti Sharma	Institute of Forestry Campus, Pokhara	Student	Personal	Bachelor Degree	Bardiya NP	Spatial Distribution and Diel Activity Patterns of Small Cats in Bardiya National Park
94	Balaram Awasthi	Siddhanath Science Campus, Mahendranagar, Kanchanpur	Assistant Professor	Personal	Other	Chitwan NP Parsa NP Banke NP Bardiya NP Shuklaphanta NP	Prey-Predator Interaction in the Terai Arc Landscape, Nepal
95	Yunosuke Mizuke	Hokkaido University, Japan	Student	Personal	Bachelor Degree	Chitwan NP	Genetic Studies of Captive and Wild Elephants in and around Chitwan National Park
96	Dipesh Chaudhary	Kathmandu Forestry College, Kathmandu	Student	Personal	Bachelor Degree	Shivapuri Nagarjun NP	Push and Pull Factors of Ecotourism in Shivapuri National Park

SN	Researcher	Institution	Designation	Nature of Research	Research Level	Study Site	Research Title
97	Puja Chaudhary	Kathmandu Forestry College, Kathmandu	Student	Personal	Bachelor Degree	Bardiya NP	Assessment of Human Tiger Conflict in Khata Corridor, Bardiya Nepal
98	Dikshya Acharya	Institute of Forestry, Hetauda	Student	Personal	Bachelor Degree	Chitwan NP	White Rumped Vulture (Gyps bengalensis) Conservation in Namuna Buffer Zone Community Forest of Nawalparasi East: The Status, Distribution and Conservation in Nepal's Protected Area Network
99	Nabin Mahatara Kshetri	School of Environmental Science and Management, Koteswar	Student	Personal	Master Degree	Chitwan NP	Mugger Crocodile Status and its Conflicts with Humans: Study from Baghmara Bufferzone Community Forest, Chitwan
100	Anita Maraittha	Central Department of Anthropology, TU	Student	Personal	Master Degree	Chitwan NP	Exploring the Human Tiger Conflict in Chitwan National Park: An Anthropological Inquiry into its Impacts on Livelihoods
101	Pramila Aryal	Central Department of Environmental Science, TU	Student	Personal	Master Degree	Shivapuri Nagarjun NP	Birds Associated with Spiny Babbler (Turdoidea nepalensis) in Shivapuri Nagarjun National Park, Nepal

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
102	Suraj Parajuli & 2 Other Nepali Researcher	Faculty of Animal Science, Veterinary Science and Fisheries, Agriculture and Forestry University, Rampur, Chitwan	Student	Personal	Bachelor Degree	Chitwan NP	Prevalence of Gastrointestinal Parasites in Wild Boars (<i>Sus scrofa</i>) of Chitwan National Park, Nepal
103	Krita KC	Kathmandu Forestry College, Kathmandu	Student	Personal	Bachelor Degree	Parsa NP	Distribution and Occupancy of Small Wild Cats in Parsa National Park
104	Shyan Khatiwada & Jerome Lave	Nepal Mountain Academy	Student	Personal	Master Degree	Ammapurna CA	The Role of Giant Rockslides in the Himalayan Denudation
105	Babin Adhikari	Kathmandu Forestry College, Kathmandu	Student	Personal	Bachelor Degree	Shivapuri Nagarjun NP	Assessing the Roles of Ecosystem Services in Development of Ecotourism in Shivapuri National Park
106	Kevin Henricus Fredericus Kapteijans & Other Foreign Researcher	HAS Green Academy, University of Applied Science, Netherlands	Bachelor Candidate	Personal	Bachelor Degree	Chitwan NP Bardiya NP Banke NP Shuklaphanta NP	Spatial and Temporal Patterns of Grasslands and Soil Moisture in the Terai Arc Landscape of Nepal
107	Nabin Bhusal	Institute of Forestry Campus, Pokhara	Student	Personal	Bachelor Degree	Chitwan NP	Assessment of Human Wildlife Conflict in the Buffer Zone of Chitwan National Park, Nepal

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
108	Bishal Adhikari	Institute of Forestry Campus, Hetauda	Student	Personal	Bachelor Degree	Parsa NP	Gender and Social Inclusion in Natural Resource Management: A Case Study of Parsa National Park Buffer Zones in the Terai Arc Landscape
109	Samir Bhandari	Amrit Campus, Lainchaur, Kathmandu	Student	Personal	Master Degree	Manaslu CA	Status of NTFP in the Manaslu Conservation Area, Gorakha, Nepal
110	Shyam Budha	Institute of Forestry, Hetauda	Student	Personal	Bachelor Degree	Bardiya NP	Corridor and Connectivity: Investigating the Extent of Connectivity Provided by Karnali Corridor of the Terai Arc Landscape in Western Nepal
111	Morten Odden & 18 Other Nepali & Foreign Researcher	University of Inland, Norway and Kathmandu University	Student	Institutional	Master Degree	Shuklaphanta NP	Research and Training in Shuklaphanta National Park, Nepal
112	Dhiraj Pradhananga & 11 Other Nepali & Foreign Researcher	Central Department of Hydrology and Meteorology, TU, Kirtipur		Institutional	Other	Chitwan NP Bardiya NP Banke NP Koshiappu WR	SWOT Prior Estimates of Nepal India Transboundary River Discharge

SN	Researcher	Institution	Designation	Nature of Research	Research Level	Study Site	Research Title
113	Sudip Adhikari	Institute of Forestry Campus, Hetauda	Student	Personal	Bachelor Degree	Chitwan NP Parsa NP Bardiya NP Banke NP Shuklaphanta NP Krishnasar CA	Local Displacement of Deforestation and Forest Degradation in the Terai Arc Landscape (TAL) due to Protected Area Establishment and Implication on Conservation
114	Samana Dahal	Institute of Forestry Campus, Hetauda	Student	Personal	Bachelor Degree	Parsa NP	Identifying Roadkill Hotspots and Contributing Factors in Parsa National Park During Winter Season
115	Shreyaska Suwal	Khwopa Engineering College	Student	Personal	Bachelor Degree	Chitwan NP	Wildlife Research Center
116	Meghajan Budha	Golden Gate international College, Battispatali, Kathmandu	Student	Personal	Master Degree	Gaurishankar CA	Distribution, Activities Pattern and Conservation Threats to Snow Leopard at Lapchi Valley, Nepal
117	Mukunda Nath Yogi	Inland Norway University, Norway	Student	Personal	Master Degree	Gaurishankar CA	Assessing the Effectiveness of Coral Distribution in Predator Prey Dynamic of Common Leopard: Trend in Conflicts and Depredation
118	Samir Ghyawali	Institute of Forestry Campus, Pokhara	Student	Personal	Bachelor Degree	Bardiya NP	Assessing Human Elephant Conflict in the Buffer Zone of Bardiya NP

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
119	Darshan Kumar Poudel	Central Department of Environmental Science, TU	Student	Personal	Master Degree	Shivapuri Nagarjun NP	The impact of Invasive Alien Plant Species on the Flowering Phenology of Native Species in Kathmandu Valley
120	Sabitri Sharma	Central Department of Environmental Science, TU	Student	Personal	Master Degree	Banke NP	Forest Fire Occurrence and Their Effects on Vegetation Composition and Soil Characteristics in Lumbini Province, Nepal
121	Yalisha Panta & 3 Other Nepali Researcher	Central Department of Environmental Science, TU	Student	Personal	Master Degree	Manaslu CA	Lake Bathymetry, Morphology and Water Quality of Birendra Tal, Gorakha
122	Sabal Regmi	Agriculture and Forestry University, Rampur, Chitwan	Student	Personal	Bachelor Degree	Chitwan NP	Establishing Baseline Urinary Parameters for Captive Asian Elephants (Elephas maximus) in Nepal: A Diagnostic Tool for Health and Welfare Monitoring
123	Sudip Shrestha	Agriculture and Forestry University, Rampur, Chitwan	Student	Personal	Bachelor Degree	Chitwan NP	Seroprevalence of Blood Parasites in Captive Asian Elephants of Chitwan National Park, Nepal
124	Ranjana Ranabhat	Institute of Forestry Campus, Hetauda	Student	Personal	Bachelor Degree	Chitwan NP	Assessing the Economic Viability of Nature Based Tourism in Chitwan National Park, Nepal: A Travel Cost Method Study

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
125	Roshan Neupane	Institute of Forestry Campus, Pokhara	Student	Personal	Bachelor Degree	Chitwan NP	Understanding Major Drivers and Mapping Potential Sites of Wildlife Crime in Chitwan National Park, Nepal
126	Yalisha Mulmi	Institute of Forestry Campus, Hetauda	Student	Personal	Bachelor Degree	Chitwan NP	An Assessment of Utilization Patterns of Waterhole by Wildlife in Chitwan National Park
127	Saugal Shrestha	Institute of Forestry Campus, Pokhara	Student	Personal	Bachelor Degree	Parsa NP	Comparative Analysis of Utilization of Natural and Artificial Waterholes by Wildlife during Winter Season in Parsa National Park, Nepal
128	Femke Boyd	Utrecht University, Netherlands	Student	Personal	Master Degree	Chitwan NP Bardiya NP Shuklaphanta NP	Monitoring Grassland Habitat with Satellite Remote Sensing for Wildlife Management and their Historic and Environmental Drivers
129	Gijjs Vellekoop	Utrecht University, Netherlands	Student	Personal	Master Degree	Chitwan NP Bardiya NP Shuklaphanta NP	Using Newly Developed Remote Sensing Techniques for Monitoring Water Availability for Grassland Management in Terai Arc Landscape

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
130	Pratibha Khatri Sharma	Xishuangbanna Tropical Botanical Garden, Chinese Academy of Sciences	Student	Personal	PhD	Chitwan NP	Effect of Mega Herbivores on Soil Carbon and Nutrients
131	Tilak Thapa Magar	Natural Science Society	Researcher	Institutional	Other	Rara NP	Exploring Activity Patterns, Space Use and Conservation Challenges of Himalayan Musk Deer (<i>Moschus leucogaster</i>) in Rara National Park, Nepal
132	Dristanta Bidari	Institute of Forestry Campus, Hetauda	Student	Personal	Master Degree	Chitwan NP Parsa NP	Assessing the Effectiveness of Trans-Boundary Wildlife Corridor for Movement of Umbrella Species: A Case Study of Sikaribas Corridor
133	Ayusha Bhandari	Golden Gate international College, Battisputali, Kathmandu	Student	Personal	Bachelor Degree	Bardiya NP	Spatial Temporal Patterns of Human Tiger Conflict in Buffer Zone of Bardiya National Park
134	Krishna Dev Hegaju	Xishuangbanna Tropical Botanical Garden, Chinese Academy of Sciences	Student	Personal	PhD	Parsa, Chitwan, Banke, Bardiya, Shuklaphanta NP, Krishnasar CA	Understanding Human Wildlife Conflict Dynamics: The Interplay of Policy and Urbanization

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
135	Dibyha Bhattarai	University of Greifswald	Student	Personal	Master Degree	Bardiya NP	Human Wildlife Conflict in Western Nepal: A Case Study from Bardiya National Park
136	Laba KC	Himalayan Nature	Senior Program Officer	Institutional	Other	Koshitappu WR	Strengthening Community Engagement to Conserve Ganges River Dolphin (Platanista gangetica) through Participatory Based Approach in Koshi River, Eastern Nepal
137	Rajju Poudel	Central Department of Environmental Science, TU	Student	Personal	Master Degree	Bardiya NP	Analyzing Forest Fire Patterns, Impacts and Management using MODIS and FOFEM, Bardiya, Nepal
138	Prajwal Manandhar & Nepali & Foreign Researcher	Centre for Molecular Dynamics, Nepal	Bioinformatics Manager	Personal	Other	Amnapurna CA	Health Assessment of Snow Leopards through non invasive techniques
139	Alok Poudel & 5 Other Nepalese Researcher	Bird Conservation Nepal	Researcher	Institutional	Other	Koshitappu WR	Assessment of Fish Stock Abundance in Koshi Tappu Wildlife Reserve, Nepal
140	Akash Yadav	Institute of Forestry Campus, Hetauda	Student	Personal	Bachelor Degree	Parsa NP	Evaluating the Prospect for Ecotourism Development in Parsa National Park using the AWOT Hybrid Method
141	Prabina Shrestha	University of Inland, Norway	Student	Personal	Master Degree	Chitwan NP Parsa NP Bardiya NP Banke NP Shuklaphanta NP	Population Status, Distribution and Abundance of Small Cats in Lowland Terai, Nepal

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
142	Asmita Shahi	Central Department of Environmental Science, TU	Student	Personal	Master Degree	Gaurishankar CA	Assessment of Distribution of Macroinvertebrates across Different Lakes of Khimti Watershed of Gaurishankar Conservaiton Area
143	Raju Gaire	Xishuangbanna Tropical Botanical Garden, Chinese Academy of Sciences	Student	Personal	PhD	Bardiya NP Banke NP	Patterns and Peoples Perception of Human Wildlife Conflict in Nepal
144	Arju Gurung	Institute of Forestry Campus, Pokhara	Student	Personal	Master Degree	Chitwan NP	Contribution of Protected Areas in Natural Resources Conservation and Ecotourism Promotion
145	Dipak Aryal & Nepalese Researcher Team	Central Department of Hydrology and Meteorology, TU, Kirtipur	Professor	Institutional	Other	Langtang NP	Arrival of Monsoon, Isotopic Determination of Pre Monsoon- Monsoon Transition, Tracing Moisture Sources across the Himalaya
146	Dhananjaya Regmi & 14 Other Nepalese & Foreign Researcher	Himalayan Research Center, Kirtipur, Kathmandu	Managing Director	Institutional	Other	Sagarmatha NP	Losing their Cool (LiC) and Glacial Lake Observatory (GLO): A Study from Khumbu Glacier Everest Basecamp, Sagarmatha National Park, Nepal

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
147	Riteshraj Dahal	Nepal Academy of Tourism and Hotel Management, Rabi Bhawan, Kathmandu	Student	Personal	Bachelor Degree	Gaurishankar CA	Tourism Prospect of Gaurishankar Conservation Area
148	Raju Gaire	Xishuangbanna Tropical Botanical Garden, Chinese Academy of Sciences	Student	Personal	PhD	All PAS	Patterns and Peoples Perception of Human Wildlife Conflict in Nepal
149	Zoe Sophia Kleijwegt and Xander Anton Pieter Berkouwer	Soil Geography and Landscape Group Wageningen University and Research, Netherlands	Student	Personal	PhD/Masters Degree	Bardiya NP	The Past as the Key to the Future: Providing Conservation Benchmarks for Bardiya National Park
150	Lucia Marie Buscemi	USEF-Nepal	Student	Personal	Bachelor Degree	Sagarmatha NP	Beyond the Trekking Trails: Climate Experiences and Adaptation Strategies in Underrepresented Himalayan Communities
151	Sandesh Bhattacharai & 5 Other Nepalese Researcher	NAST	Researcher	Institutional	Other	Khaptad NP	Exploration of Medicinal and Aromatic Plants and Examination of Essential Oil Content of Selected Species of Khaptad National Park

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
152	Dipesh Bista & 6 Other Nepalese Researcher	Nepal Water and Energy Development Company Pvt.Ltd	General Manager	Institutional	Other	Langtang NP	Fish and Macro-invertebrate Monitoring at the Trishuli River for Upper Trishuli-I Hydropower Project
153	Mahesh Tharu	Institute of Forestry Campus, Hetauda	Student	Institutional	Bachelor Degree	Bardiya NP	Distribution, Habitat Preference and Threats Assessment of Great Hornbill (Buceros bicornis) in Western Lowland Nepal: A Case Study from Bardiya National Park and its Buffer Zone
154	Sovit Raj Regmi	Birds Nepal	Researcher	Institutional	Other	Chitwan NP	Bird Survey in Nawalpur District, Nepal
155	Rabin Kumar Chaudhary	Agriculture and Forestry University, Rampur, Chitwan	Student	Personal	Bachelor Degree	Sagarmatha NP	Habitat Preference and Threats of Red Panda (<i>Ailurus fulgens fulgens</i>) in Chaurikharka Buffer Zone of Sagarmatha National Park
156	Smriti Gurung & Other Nepali & Foreign Researcher	Kathmandu University	Associate Professor	Personal	Other	Annapurna CA	Aquatic Biodiversity and Water Quality in the Upper Mustang Region of Nepal
157	Shiva Devkota & 4 Other Nepalese Researcher	Gandaki Province Academy of Science and Technology	Scientist	Personal	Other	Annapurna CA Langtang NP	Mycodiversity, Ethnomycology and Mycotourism in Annapurna Conservation Area and Langtang National Park, Nepal

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
158	Laxman Prasad Poudel & 3 Other Nepalese Researcher	Nepal Ornithological Society	Executive Director	Institutional	Other	Dhorpatan HR Annapurna CA	Conduct Cheer Pheasant Studies and Avian Survey in Mustang, Baglung and Myagdi Districts including Dhorpatan Hunting Reserve, Annapurna Conservation Area and Surrounding Region
159	Laxman Prasad Poudel & Pawan Rai	Biodiversity Conservation Society Nepal	Researcher	Institutional	Other	Annapurna CA	Survey of Galliformes Populations in Pipar Pheasant Conservation Landscape, Annapurna Conservation Area, Nepal
160	Paras Bikram Singh & 3 Other Nepalese Researcher	Biodiversity Conservation Society Nepal	Director	Institutional	Other	Annapurna CA Manaslu CA	Effectiveness of Conservation Activities in Snow Leopard Conservation in Annapurna and Manaslu Conservation Area, Central Nepal
161	Bird Conservation Nepal	Bird Conservation Nepal	Researcher	Institutional	Other	Shuklaphanta NP	White Rumped Vulture Tagging
162	Ram Prasad Chaudhary & 4 Other Nepalese Researcher	Research Centre for Applied Science and Technology, Kirtipur	Researcher	Institutional	Other	Manaslu CA	Sensitivity and Response to Tree-line Ecotones in the Nepal Himalaya to Climate Warming

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
163	Bibek Khanal	Climate Care Network, Tokha, Kathmandu	President	Personal	Master Degree	Chitwan NP	Estimation of Carbon Footprint from Tourism Activities in Chitwan National Park
164	Shoumya Malla	Khwopa Engineering College, Bhaktapur	Student	Personal	Bachelor Degree	Chitwan NP	Eco-Terrarium: An Integrated Conservation, Rescue and Zoological Centre
165	Usha Bhattarai	Patan Multiple Campus, Lalitpur	Student	Personal	Master Degree	Kanchanjungha CA	Assessing the Impact of Land Use Change on Red Panda Habitat Distribution in Kanchanjungha Conservation Area
166	Sarita Pokhrel	Birendra Multiple Campus, Bharatpur, Chitwan	Student	Personal	Bachelor Degree	Chitwan NP	Human-Carnivore Conflict in Buffer Zone of Western Sector of Chitwan National Park, Nepal
167	Dixya Thapa	Golden Gate international College, Battispatali, Kathmandu	Student	Personal	Bachelor Degree	Shivapuri Nagarjun NP	Study on Structure, Composition and Diversity of Forest along the Altitudinal Gradient in Shivapuri National Park
168	Amir Sadaula	National Trust for Nature Conservation, Sauraha	Veterinary Officer	Personal	Other	Chitwan NP	Utilizing Oxford Nano Pore Sequencing for Bengal Tiger Genomics: Advancing Conservation Efforts in Nepal

SN	Researcher	Institution	Designation	Nature of Research	Research Level	Study Site	Research Title
169	Pasang Yangjee Sherpa & 3 Other Nepalese & Foreign Researcher	University of British Columbia, Canada	Assistant Professor	Personal	Post PhD	Sagarmatha NP	Living: A Sherpa Offering to an Ailing Planet
170	Dr. Lee Eric Brown & 5 Other Nepalese & Foreign Researcher	School of Geography, University of Leeds UK, School of Science, KU, Dhulikhel and TU Kripipur, Kathmandu	Professor/ Assistant Professor	Personal	PhD	Sagarmatha NP Langtang NP Annapurna CA	Implication of Glacier Recession for Aquatic Ecosystem in the Himalayas
171	Nikita Phuyal & Arati Khatri	Sustainability and Environmental Studies Endeavour (SENSE), Kathmandu	Project Officer	Personal	Other	Shuklaphanta NP	Population Status and Habitat Use of the Critically Endangered Bengal Florican in the Grassland of Shuklaphanta National Park, Nepal
172	Bobby Thapa & 2 Other Nepalese Researcher	School of Forest Resources, University of Maine, USA	PhD Candidate	Personal	PhD Dissertation	Sagarmatha NP	Valuation of Socio-Cultural Ecosystem Services of Mount Everest (Sagarmatha NP)
173	Dr. Santosh Dulal	Nepal Health Research Council, Ramshapath, Kathmandu	Expert/ Consultant	Institutional	Other	Shivapuri Nagarjun NP	Environmental/Antimicrobial Resistance (AMR) Profiling in Bagmati River (Shivapuri Nagarjun National Park)

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
174	Namuna Lamichhane	Central Department of Environmental Science, TU	Student	Personal	Master Degree	Bardiya NP	Effectiveness of Early Warning System in Mitigating Human Elephant Conflict in Khata Corridor, Nepal
175	Bhuwan Pokhrel	Central Department of Environmental Science, TU	Student	Personal	Master Degree	Koshitappu WR	Habitat Quality and Habitat Use of Endangered Asiatic Wild Water Buffalo in Koshii Tappu Wildlife Reserve
176	Bikram Singh Mandir	Graduate School of Science and Technology, Mid-West University, Surkhet	Student	Personal	Bachelor Degree	Banke NP	Wild Mammals Survey at Buffer zone of Banke National Park
177	Ramesh Prasad Sapkota & 2 Others Nepali Researcher	Central Department of Environmental Science, TU	Associate Professor	Institutional	Other	Bardiya NP Banke NP	Forest Fire Induced Biomass Loss and Greenhouse Gas Emissions in Lumbini Province of Western Nepal
178	Rahul Ranjan Nidhi & 5 Other Nepalese & Foreign Researcher	Faculty of animal Science, Veterinary and Fisheries, Agriculture and Forestry University, Chitwan	Assistant Professor	Personal	Other	Chitwan NP Koshitappu WR	Effects of Human Population Centers and Protected Areas on Taxonomic and Functional Diversity of Fishes in Nepal

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
179	Sunita Koirala	Agriculture and Forestry University, Rampur, Chitwan	PhD Scholar	Personal	PhD	Annapurna CA	Investigation of Anticancer Properties of Chemical Constituent from Bark of <i>Betula utilis</i> from Nepal
180	Alisha Oli	Purbanchal University, College of Environment and Forest, Morang	Student	Personal	Bachelor Degree	Shivapuri Nagarjun NP	Analyzing Human Common Leopard Conflict in and around Shivapuri Nagarjun National Park
181	Nirmala Gharti	Purbanchal University, College of Environment and Forest, Morang	Student	Personal	Bachelor Degree	Shivapuri Nagarjun NP	Coping Mechanism of Local People to Mitigate Impacts of Climate Change on Water Resources in Sundarjal, Shivapuri Nagarjun National Park
182	Robert Dongol	Nepal Engineering College, Center for Postgraduate Studies, Lagankhel	Associate Professor	Personal	Other	Koshitappu WR	Community Perspective on Changing Fish Populations in Nepal
183	Chitra Bahadur Baniya & 4 Others Nepalese Researcher	Central Department of Botany, TU	Associate Professor	Institutional	Other	Rara NP Shey Phoksundo NP	Impact of Climate Change on Lichen Diversity in Karnali Province, West Nepal
184	Sasha Sunuwar & Prashiddha Ghimire	Kathmandu University, Dhulikhel, Kavre	Student	Personal	Bachelor Degree	Annapurna CA	An Assessment of Building Construction Adaptation to Changing Climatic Patterns in Upper Mustang, Nepal

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
185	Chuman Thakur	Faculty of Forestry, AFU, Hetauda	Student	Personal	Master Degree	Banke NP	Status of Released Ghariyals (<i>Gavialis gangeticus</i>) into the Rapti River of Banke National Park and Its Behaviour
186	Samyak Prajapati	Kathmandu University School of Science, Dhulikhel, Kavre	Student	Personal	Master Degree	Annapurna CA	Study on the Population Structure and Behaviour of Kiang (Equus Kiang, Moorcroft, 1841) in Upper Mustang
187	Pro. Dr. Suresh Kumar Ghimire & 11 Other Nepalese Researcher	Central Department of Botany, TU	Professor	Institutional	Master Degree	Langtang NP	Assessment of Biodiversity and Its Utilization Patterns
188	Diken Maharjan & 3 Others Nepalese Researcher	Nepal Mountain Academy/Seven Summit Treks	Student/ IFMGA Mountain Guide/ Supervisor	Personal	Master Degree	Sagarmatha NP	Micro Plastic Contamination in the Everest Region
189	Shalik Ram Sigdel	Kathmandu Center for Research and Education, Chinese Academy of Sciences, TU	Associate Researcher	Personal	Other	Manaslu CA Gaurishankar CA	Impact of Gorkha Earthquake 2015 on Forest Growth in Nepal Himalayas
190	Rajani KC	Kathmandu University, Dhulikhel, Kavre	Student	Personal	Bachelor Degree	Chitwan NP	An Assessment of Soil Quality in Response to Forest Fire in Chitwan National Park

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
191	Anupama KC	Kathmandu University, Dhulikhel, Kavre	Student	Personal	Bachelor Degree	Chitwan NP	Assessing Behaviour of Captive Asian Elephants (<i>Elephas maximus</i>) in Nawalpur, Nepal
192	Kopila Sarki & 2 Others Nepalese Researcher	Central Department of Environmental Science, Kritipur, Kathmandu	Student	Personal	Master Degree	Chitwan NP	Spatial Distribution Patterns of Plant Species Richness and Density in the Mid Hill Forest of Chitwan District, Nepal
193	Niraj Kumar Khadka	Agriculture and Forestry University, Natural Resource Management College, Katari, Udayapur	Student	Personal	Bachelor Degree	Khaptad NP	Deadwood as a Carbon Reservoir: A Study of Biomass and Decay Patterns in Khaptad National Park
194	Anisha Tamang	College of Natural Resources Management, Katari 3 Udayapur	Student	Personal	Bachelor Degree	She Phoksundo NP	Role of Tourism in Improving Livelihoods in She Phoksundo National Park: Potential and Challenges
195	Shubarsha Lamichhane	Agriculture and Forestry University, Hetauda	Student	Personal	Bachelor Degree	Gaurishankar CA	Assessing the Implementation of Compensatory Plantation under EIA Commitments: A Case Study of an Operational Hydropower Projects in Gaurishankar Conservation Area, Dolakha Districts

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
196	Balaram Awasthi & 1 Foreign Researcher	Siddhanath Science Campus, Mahendranagar, Kanchanpur	Assistant Professor	Personal	Other	Chitwan NP Bardiya NP Shuklaphanta NP	Integrating Local Ecological Knowledge and Network Ecology: Unraveling Plant-Animal Interactions in Nepal Terai Arc Landscape
197	Laba KC and 3 Others Nepalese Researcher	Himalayan Nature	Senior Program Officer	Institutional	Other	Koshitappu WR	Investigating Population Status and Prevalent Threats of Endangered Black-Bellied Tern along the Koshi River, Nepal
198	Bishnu Bahadur Khatri & Namuna Kunwar	University of South Wales, UK	Student	Personal	PhD	Annapurna CA	Effecting Policy Changes to Enhance Climate Change Resilience within Threatened Communities in Nepal
199	Hemanta Dhakal & 2 Others Nepalese Researcher	Pokhara Bird Society, Kaski	Secretary	Personal	PhD	Annapurna CA Chitwan NP Shuklaphanta NP	Moving Forward in the Conservation of the Critically Endangered Slender Billed Vulture (Gyps tenuirostris)
200	Dawa Chhiring Sherpa & Nepalese Researcher	Kathmandu University, Dhulikhel, Kavre	Research Associate	Institutional	Master Degree	Manaslu CA	Collaborative Glacio-Hydrological Study of Glaciated River Basin of Nepal
201	Deu Bahadur Rana & 3 Other Nepalese Researcher	University of Oviedo, Spain	PhD Scholar	Personal	PhD	Annapurna CA	Coexistence among Apex Carnivores, Vultures and People in Central Himalayan Ecosystem of Nepal

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
202	Dibyana Poudel	Institute of Agriculture and Animal Science, TU, Kirtipur, Kathmandu	Student	Personal	Master Degree	Chitwan NP Bardiya NP	Study on Pathological Findings in Captive and Free Ranging Wild Carnivore
203	Bishwas Bhattarai	Central Department of Environmental Science, TU	Student	Personal	Master Degree	Chitwan NP	Canopy Cover Variability and the Habitat Preferences of Large Mammals in Barandabhar Corridor Forest, Chitwan National Park, Nepal
204	Sabina Ghimire	Birendra Multiple Campus, Bharatpur, Chitwan	Student	Personal	Master Degree	Chitwan NP	A Study of Bote Culture and their Struggle for Traditional Occupation
205	Hari Prasad Sharma & Nepalese Researcher	Central Department of Zoology, TU, Kathmandu	Associate Professor	Personal	Other	All PAS	Socio-economic Impacts and Control Mechanisms of Problem Wildlife Species (Monkey, Wild Boar & Porcupine)
206	Krishna Prasad Pant & 2 Other Nepalese Researcher	Central Department of General Science, Far Western University, Mahendranagar, Kanchanpur	Assistant Professor	Personal	PhD	Shuklaphanta NP Khaptad NP Apinampa CA	Characterization of Actinomycetes and their Bioactive Compounds from Soil of Sudhuraschim Province of Nepal

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
207	Sachina Neupane	Institute of Science and Technology, Central Department of Geology, TU, Kirtipur, Kathmandu	Student	Personal	PhD	Bardiya NP	Fluvial Morphological Dynamics and their Influence on Groundwater Surface Water Interaction in Lower Karnali Basin
208	Kalpana Ghimire	University of Florida, Anthropology Department, Turlington Hall, Gainesville, Florida	Student	Personal	PhD	Shivapuri Nagarjun NP	Seed Dispersal and Dietary Ecology of Assamese Macaques (Macaca assamensis) in Shivapuri Nagarjun National Park, Nepal
209	Martin Gilbert	Cornell University, USA	Researcher	Personal	Other	All PAS	Survey all National Protected Areas and Selection of Community Forests throughout Nepal to Assess the Current Status of Dholes (Cuon alpinus) in their Respective Areas
210	Amrita Ghimire	Institute of Forestry, Pokhara Campus, Pokhara	Student	Personal	Master Degree	Dhorpatan HR	Vulnerability and Adaptive Capacity of Agro-pastoral Systems to Climate Change: Insights from the Dhorpatan Region, Nepal

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
211	Alisha Thapa Magar & 5 Other Nepalese Researcher	Central Department of Environmental Science, TU, Kirtipur, Kathmandu	Student	Personal	Master Degree	Chitwan NP	Macrofungial Diversity and Interspecies Interactions in Shanti Buffer Community Forest, Gandaki Province
212	Pratima Paneru	Agriculture and Forestry University, Hetauda	Student	Personal	Master Degree	Chitwan NP	Land Use Land Cover Change and Its Impact on Human Elephant Conflict in Buffer Zone in Chitwan National Park
213	Sneha Paudel	Independent Researcher	Independent Researcher	Personal	Other	Annapurna CA	Population Estimation and Habitat Assessment of Cheer Pheasant (Catreus wallichi) in Annapurna Conservation Area
214	Anju Thapa & 8 Other Students	Central Department of Botany, Kirtipur, Kathmandu	Student	Personal	Master Degree	National Zoological Garden	Study of Traditional Forest Management Practices, Biodiversity Status and Traditional Ethnobotanical Knowledge of Suryabinayak Municipality, Bhaktapur
215	Dr. Dipa Dhital & Other Nepali Researcher	Nepal Academy of Science and Technology (NAST)	Senior Scientific Officer	Institutional	Other	Shivapuri Nagarjun NP	Carbon Measurements in the Forests of Shivapuri Nagarjun National Park, Nepal

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
216	Dr. Dipa Dhital & Other Nepali Researcher	Nepal Academy of Science and Technology (NAST)	Senior Scientific Officer	Institutional	Other	Annapurna CA	Soil Carbon Dioxide Emission in the Vegetated Land of Annapurna Conservation Area, Nepal
217	Manish Ghimire	Central Department of Botany, TU, Kirtipur	Student	Personal	Master Degree	Banke NP Bardiya NP Shuklaphanta NP	Assessment of the Factors Affecting Community Based Anti-Poaching Unit Members Motivation, Long Term Commitment and Role Prioritization
218	Grace Angela Comerford	University of California, Berkeley	Undergraduate Researcher	Personal	Bachelor Degree	Chitwan NP	Assessing the Effectiveness of Fencing and Community Perception of Human Wildlife Conflict in Chitwan National Park, Nepal
219	Ankit Kumar Singh	Central Department of Zoology, TU, Kathmandu	Student	Personal	PhD	Shivapuri Nagarjun NP	Earthworm Diversity and Soil Physiochemical Factors Affecting their Abundance in Central Nepal
220	Pratik Poudel	Siddhanta Campus, AFU, Gaidakot, Nawalpur	Student	Personal	Bachelor Degree	Chitwan NP	An Assessment of Trend and Pattern of Human Wildlife Conflict
221	Lasata Shrestha & 2 Other Nepalese Researcher	AFU, Rampur, Chitwan	Student	Personal	Master Degree	Chitwan NP	Actiphage Test to Diagnose Tuberculosis in Elephants in Nepal

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
222	Dibyraj Dahal & 3 Other Nepalese Researcher	Small Mammals Conservation and Research Foundation (SMCRF), Balkhu, Kathmandu	Researcher	Institutional	Other	Annapurna CA	Sonar Behaviour and Foraging Strategy of Bats Focussing on the Bird hunting Bats Ia io, Insectivorous Bat Myotis Sicarius and Frugivores Bat Rousettus leschenaultia using Miniature GPS Sensor
223	Kamal Adhikari	Institute of Forestry, Hetauda Campus, Makawanpur	Student	Personal	Master Degree	She Phoksundo NP	The Endangered Red Panda: Its Potential Habitat Preferences, Distribution and Conservation Threats in Dolpa District of Karnali Province
224	Lalit Mohan Pant and Nepali Researchers	Kathmandu University, Dhulikhel, Kavre	Assistant Professor	Personal	PhD	Langtang NP	In-Vitro and In-Vivo Evaluation of Bioactive Compounds Isolated from Indigenous Medicinal Plants of Himalayas for Antidiabetic Activities
225	Suman Rai	Technical University of Dresden, Germany	Student	Personal	Master Degree	Kanchanjungha CA	Habitat Suitability Modelling of Snow Leopard in Kanchanjungha Conservation Area

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
226	Basanti Ale	Amrit Campus, Lainchaur, Kathmandu	Student	Personal	Master Degree	Makalu Barun NP Sagarmatha NP Langtang NP Shivapuri Nagarjun NP Khaptad NP Annapurna CA	Taxonomic Study of the Genera: Desmostachya, Eragrostiella, Muhlenbergia, Orinus, Tragus and Triopogon (Tribe: Cynodonteac: Poaceae) in Nepal
227	Bishnu Somai	Amrit Campus, Lainchaur, Kathmandu	Student	Personal	Master Degree	Makalu Barun NP Sagarmatha NP Langtang NP Shivapuri Nagarjun NP Khaptad NP Annapurna CA	Taxonomic Study of the Genera: Avena, Koeleria, Trisetum, Trisetopsis and Lolium (Tribe Poace: Poaceae) in Nepal
228	Mahesh Pokhrel	Amrit Campus, Lainchaur, Kathmandu	Student	Personal	Master Degree	Makalu Barun NP Sagarmatha NP Langtang NP Shivapuri Nagarjun NP Khaptad NP Annapurna CA	Taxonomic Study of the Genera: Calamagrostis and Polypogon (Tribe Poace: Poaceae) in Nepal

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
229	Menaka Acharya	Amrit Campus, Lainchaur, Kathmandu	Student	Personal	Master Degree	Makalu Barun NP Sagarmatha NP Langtang NP Shivapuri Nagarjun NP Khaptad NP Annapurna CA	Taxonomic Study of the Agrostis (Tribe Poaceae: Poaceae) in Nepal
230	Monika Rai	Amrit Campus, Lainchaur, Kathmandu	Student	Personal	Master Degree	Makalu Barun NP Sagarmatha NP Langtang NP Shivapuri Nagarjun NP Khaptad NP Annapurna CA	Taxonomic Account of the Genera: Alloteropsis, Cyrtococum, Echinochloa, Oplismenus and Pseudechinolaena (Tribe Paniceae: Poaceae) in Nepal
231	Parnita Rai	Amrit Campus, Lainchaur, Kathmandu	Student	Personal	Master Degree	Makalu Barun NP Sagarmatha NP Langtang NP Shivapuri Nagarjun NP Khaptad NP Annapurna CA Koshitappu WR	Taxonomic Account of the Genera: Chloris, Cynodon, Dactyloctenium, Eleusine, Enteropogon and Leptochloa (Tribe Cynodonteae: Poaceae) in Nepal

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
232	Rimsha Shrestha	Amrit Campus, Lainchaur, Kathmandu	Student	Personal	Master Degree	Makalu Barun NP Sagarmatha NP Langtang NP Shivapuri Nagarjun NP Khaptad NP Annapurna CA	Taxonomic Study of the Genera: Agropyron, Elymus, Hordeum and Triticum of Tribe Triticeae (Subfamily-Pooideae: Poaceae) in Nepal
233	Shrijana Vaidik	Amrit Campus, Lainchaur, Kathmandu	Student	Personal	Master Degree	Makalu Barun NP Sagarmatha NP Langtang NP Shivapuri Nagarjun NP Khaptad NP Annapurna CA	Taxonomic Revision of the Genera: Andropogon, Bothriochloa, Capillipedium and Cymbopogon of Tribe Andropogoneae (Poaceae-Panicoideae) in Nepal
234	Shristi Karki & 2 Other Nepalese Researcher	Greenhood Nepal, Kathmandu	Researcher	Institutional	Other	Chitwan NP	Saving the Rhino Habitat of Chitwan Nepal
235	Digya Adhikari	Tri Chandra Multiple Campus, Ghantaghar, Kathmandu	Student	Personal	Bachelor Degree	Koshiappu WR	Biodiversity Under Threat: Invasive Species Impact on Native Flora in Koshiappu Wildlife Reserve, Sunsari District

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
236	Sudarshan Dhungana	Tri Chandra Multiple Campus, Ghantaghar, Kathmandu	Student	Personal	Bachelor Degree	Shivapuri Nagarjun NP	Isolation and Identification of Multidrug Resistant Escherichia coli from Bagmati River
237	Sakar Adhikari	Tri Chandra Multiple Campus, Ghantaghar, Kathmandu	Student	Personal	Bachelor Degree	Shivapuri Nagarjun NP	Isolation and Identification of Antibiotic Resistant Citrobacter Species from Bagmati River
238	Tika Ram Poudel	Northeast Forestry University, Xiangfang District, China	Student	Personal	PhD	Parsa NP Chitwan NP Banke NP Bardiya NP Shuklaphanta NP	Identifying and Quantifying Major Driving Factors Influencing Human Tiger Conflict
239	Dr. Uttam Babu Shrestha & 5 Other Nepalese Researcher	Global institute for interdisciplinary Studies(GIIS)/ TU Central Department of Botany	Director	Personal	Other	Amnapurna CA	Impact of Grazing on Rangeland Biodiversity
240	Shyam Singh Samant	AFU, Natural Resource Management College, Katari	Student	Personal	Bachelor Degree	Apinampa CA	Impact of Climate Change in Forest Regeneration Dynamics and Tree Line Shifts in Api Nampa Conservation Area

SN	Researcher	Institution	Designation	Natura of Research	Research Level	Study Site	Research Title
241	Amrita Giri & Kamal Giri	Institute of Forestry, Pokhara Campus, Pokhara	Student	Personal	Master Degree	Chitwan NP Sagarmatha NP Annapurna CA Manaslu CA	Identification of Medical and Aromatic Plants to Study Phyto Chemistry with Biological Activities and Economically Important Non Timber Forest Products within Gandaki Provenience Pokhara, Kaski
242	Anusha Tamakhu	Central Department of Zoology, TU, Kathmandu	Student	Personal	Master Degree	Gaurishankar CA	Genetic Diversity of Himalayan Musk Deer (<i>Moschus leucogaster</i>) Population in Gaurishankar Conservation Area and Their Phylogeny
243	Sonu Niraula	Central Department of Zoology, TU, Kathmandu	Student	Personal	Master Degree	Gaurishankar CA	Genetic Diversity of Blue Sheep (<i>Pseudois nayaur</i>) Population in Gaurishankar Conservation Area and Their Phylogeny
244	Sushrisha Aryal & 3 Other Nepalese Researcher	Kathmandu University, Dhulikhel, Kavre	Student	Personal	Bachelor Degree	Chitwan NP	Cortisol Based Biomarker Assessment for Stress Monitoring in Rescued Wild Bengal Tiger

अनुसूची १८ : संरक्षित क्षेत्र कार्यालयहरूका वेरुजु विवरण

	असुल गर्नु पर्ने	नियमित गर्नु पर्ने	अन्य पेशकी	अन्य	जम्मा रकम रु	यस आ.व.मा फर्सायौट रकम रु	बाँकी रु
चितवन रा.नि.	६६८९३३७.२९	४४८७८०३४.६२	१६१४९१५०	९७०१९६	६८६६६७१८.०२	२६३३४०.	६८४२३३७८.०२
बर्दिया रा.नि.	०	६६२२३२०	०	०	६६२२३२०.	१९४५२	६६०२८६८.००
लाइटाड रा.नि.	९३४६७६.	२४५५०१०९.	०	३२३१४०१.	२८७१६१८६.	५७०८	२८७१०४७८.००
राग रा.नि.	१११५९८०	३४४२३८५	०	२५८९८९	४८१७३५४.	६९७५०९	४११९८४५.००
बाँके रा.नि.	४५५१४१.६२	२३३६०२७	०	२७९११६८.६२	२७९११६८.६२	०	२७९११६८.६२
सागरसाथा रा.नि.	०	४०३७०६२	०	८२५२१९.७७	४८६२२८१.७७	१२८२१६०२	-७९५९३२०.२३
शौ-फोक्सुण्डो रा.नि.	०	०	०	२९२१६०३४.५	२९२१६०३४.५	२९२१६०३४.५	०.००
शिवपुरी ना. रा.नि.	७१४६२७९.५५	३७६७१३८.७७	२५०८८६४८		३६००२०६६.३२	०	३६००२०६६.३२
मकालु वरुण रा.नि.	१५०८९०८	२४४५७८३			३९५४६९१.	९९४५१	३८५५२४०.००
खप्तड रा.नि.	६६१०४९.८७	०	०	०	६६१०४९.८७	०	६६१०४९.८७
शुक्लाफाँटा रा.नि.	४६५७०६	९६१५६९५			१००८१४०१.	९२७७१७३	८०४२८.००
पर्सा रा.नि.	२०३७६१.८८	६१९११११.७	४२४०००	१०९६६३	६९३६५३६.५८	११९०७९	६८१७४५७.५८
कोशीटपु व.आ.	१६६८०००	१०९३६२४५	६०९७०००	१३४०३१२९	३२१०४३७४.	०	३२१०४३७४.००
ढोरपाटन शि.आ.	१६६५२२	३७१५६७४७	०	०	३७३२३२६९.	०	३७३२३२६९.००
कृष्णसार सं.क्षे.	४४९८	०	०	०	४४९८.	०	४४९८.००
अपिनाम्पा सं.क्षे.	०	०	०	०	०.	०	०.००

	असुल गर्नु पर्ने	नियमित गर्नु पर्ने	अन्य पेशकी	अन्य	जम्मा रकम रु	यस आ.व.मा फर्स्यौट रकम रु	बाँकी रु
कञ्चनजङ्घा सं.क्षे.	०	०	०	२६०१९	२६०१९.	०	२६०१९.००
मनास्लु सं.क्षे.	०	२९६४२४	०		२९६४२४.	०	२९६४२४.००
गौरीशंकर सं.क्षे.	०	०	०	०	०.	०	०.००
अन्नपूर्ण सं.क्षे.	०	०	०	०	०.	०	०.००
राष्ट्रिय प्रा.उ.	०	१४१३१५१.८	०	०	१४१३१५१.८	०	१४१३१५१.८०
भानुभक्त प्रा.उ.	०	०	०	०	०.	०	०.००
जम्मा							२२१९६१९४.९८

अनुसूची १९ : समुदायमा आधारित वन व्यवस्थापन सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	संरक्षित क्षेत्रको नाम	सामुदायिक वन			कबुलियती वन			धार्मिक वन			अन्य किसिमको सामुदायमा आधारित वन व्यवस्थापन		
		कुल संख्या	कुल क्षेत्रफल	घरघुरी	कुल संख्या	कुल क्षेत्रफल	घरघुरी	कुल संख्या	कुल क्षेत्रफल	घरघुरी	कुल संख्या	कुल क्षेत्रफल	घरघुरी
१	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	७६.००	१५५६२.३३	५००६२.००	३	१९.६८	२१.००	०	०	०	०	०	
२	लामटाङ्ग राष्ट्रिय निकुञ्ज	११७.००	१८४३६.४९	१२९१७.००	०	०	०	२.००	१३.१३	२३९.००	०	०	
३	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	९.००	४२८९.०७	९७४.००	०	०	०	०	०	०	०	०	
४	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज	४५.००	६०६६.९१	४४६०.००	०	०	०	०	०	०	०	०	
५	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	१४६.००	२०१४१.००	२६३६१.००	०	०	०	१.००	१७.४३	०	०	०	
६	शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज	२४.००	१२०७५.५२	२५३२.००	०	०	०	२.००	१०.९४	३१२.००	०	०	
७	खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज	७६.००	६५७८.००	८५३०.००	०	०	०	०	०	०	०	०	
८	मकालु वरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज	९५.००	२५७१६.५०	७९५७.००	०	०	०	०	०	०	०	०	
९	शिवपुरी नामार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	६५	११३७	४९२५	३	१००	०	१	१.८५	०	०	०	
१०	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	७१	९९९३	१०८६०	०	०	०	१	१	०	०	०	
११	शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज	४३.००	४१२०.६०	११२६०.००	०	०	०	०	०	०	०	०	
१२	पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज	४९.००	९७६३.३०	१६४३८.००	६१.००	२२०.६०	३१५.००	२.००	६१.६२	४७९.००	०	०	
१३	कोशीटप्प बन्धजन्य आरक्ष	१६.००	१५७.६३	२२५५.००	०	०	०	०	०	०	०	०	
१४	ढोरपाटन शिकार आरक्ष	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	

क्र.सं.	संरक्षित क्षेत्रको नाम	सामुदायिक वन			कबुलियती वन			धार्मिक वन			अन्य किसिमको सामुदायमा अधारित वन व्यवस्थापन		
		कुल संख्या	कुल क्षेत्रफल	घरधुरी	कुल संख्या	कुल क्षेत्रफल	घरधुरी	कुल संख्या	कुल क्षेत्रफल	घरधुरी	कुल संख्या	कुल क्षेत्रफल	घरधुरी
१५	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र	०.००	०.००	०.००	०.००	०	०	०	०	०	११६१	३१८७३	
१६	कञ्चनजङ्घा संरक्षण क्षेत्र	२५	६९४२६.००	१४८६	०	०	०	०	०	०	०	०	
१७	मनास्लु संरक्षण क्षेत्र	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२६.००	७९८१.७५	
१८	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	१	१०७.१	१६१	०	०	०	०	०	०	०	०	
१९	गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र	२१.००	५७.१०	२२९.००	०	०	०	०	०	०	८५.००	२६७७५.५७	
२०	अपनिम्पा संरक्षण क्षेत्र	१४६.००	१५२८०.००	११९१९.००	०	०	०	०	०	०	०	०	
	जम्मा	९९९.००	२१८८००.७७	१७७६७९.००	६४.००	३४०.३५	३३६.००	९.००	१०५.४७	१०३०.००	१६८.००	९१४९.३५	

अनुसूची २० : मुख्य वन्यजन्तुको साङ्खिक विवरण

Population Trend of Different Wildlife Species

SN	Species	Protected Area	Year																
			1950	1957	1959	1966	1968	1972	1978	1988	1994	2000	2005	2011	2015	2021			
1	Rhino	Parsa National Park														0	3	3	
		Chitwan National Park									544	372	503	605	694				
		Banke National Park										0	0	0	0	0	0	0	0
		Bardiya National Park										67	67	24	29	38			
		Shuklaphanta National Park										1	7	7	8	17			
	Total Rhino		800	400	300	100	108	147	310	358	466	612	446	534	645	752			
2	Tiger	Protected Area																	
		Parsa National Park	1995	2000	2005	2009	2013	2018	2022										
		Chitwan National Park				4	7	18	41										
		Banke National Park				91	120	93	128										
		Bardiya National Park					4	21	25										
		Shuklaphanta National Park				18	50	87	125										
	Total Tiger		98	109	126	121	198	235	355										

अनुसूची २१ : निति तथा कार्यक्रम अन्तर्गत सम्पन्न मुख्य कार्यहरु

क्र.स.	माइलस्टोन कार्यक्रम	वार्षिक लक्ष	एकाई	प्रगति
१	पानी पोखरी निर्माण	१४	बटा	१४
२	मेणजाली सहित तारवार निर्माण	१५	कि.मि	१०.८
३	सोलार फेन्स निर्माण	१२	कि.मि.	१०
४	घाँसे मैदान व्यवस्थापन	५८०	हेक्टर	५८०
५	मिचाहा प्रजाति नियन्त्रण	७०	हेक्टर	७०
६	पर्यटक पदमार्ग मर्मत तथा स्तरोन्नती	३८	कि.मि.	३८

अनुसूची २२ : व्यवस्थापन योजना सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	संरक्षित क्षेत्रको नाम	व्य. योजनाको अवधि	स्वीकृत मिति	निर्णयस्तर	म्याद समाप्त हुने व्य. योजनाको अवधि	IEE स्विकृतको अवस्था	कैफियत	आगामी आ.व.२०८२/८३ मा बजेट विनियोजन
१	चितवन रा.नि.	२०८०/८१-२०८४/८५	१२/१९/२०८१	विभागस्तर	२०८४/८५	हुन बाँकी	आ.व. २०८०/८१-२०८४/८५ को व्यवस्थापन योजना स्वीकृत, IEE TOR स्वीकृत	
२	सगरमाथा रा.नि.	२०७३/७४-२०७७/७८		विभागस्तर	२०७७/७८	हुन बाँकी	मस्यौदा उपर विभागस्तरमा छलफल भएको ।	
३	शे-फोकशुण्डो रा.नि.	२०८०/८१-२०८४/८५	३/६/२०८०	विभागस्तर	२०८४/८५	स्वीकृत	कार्यान्वयनमा रहेको	
४	मकालु वरुण रा.नि.	२०८१/८२-२०८५/८६		विभागस्तर	२०८५/८६	हुन बाँकी	आ.व.२०८१/८२-२०८५/८६ को व्यवस्थापन योजना तयारिका लागि मिति २०८०/०६/०४ मा प्रस्ताव तथा कार्यसूची स्वीकृत भई कार्यदल गठन भएको ।	
५	रारा रा.नि.	२०८१/८२-२०८५/८६	१२/२५/२०८१	विभागस्तर	२०८५/८६	हुन बाँकी	आ.व.२०८१/८२-२०८५/८६ को व्यवस्थापन योजना स्वीकृती, IEE TOR स्वीकृत	

क्र.सं.	संरक्षित क्षेत्रको नाम	व्य. योजनाको अवधि	स्वीकृत मिति	निर्णयस्तर	म्याद समाप्त हुने व्य. योजनाको अवधि	IEE स्विकृतको अवस्था	कैफियत	आगामी आ.व. २०८२/८३ मा बजेट विनियोजन
६	खप्तड रा.नि.	२०८०/८१-२०८४/८५	१०/२०/२०८१	विभागस्तर	२०८४/८५	स्वीकृत	आ.व. २०८०/८१-२०८४/८५ को व्यवस्थापन योजना स्वीकृत तथा IEE स्वीकृत	
७	लामटाङ्ग रा.नि.	२०७७/७८-२०८१/८२	५/२८/२०७७	विभागस्तर	२०८१/८२	स्वीकृत	(नयाँ योजनाको लागि तयारी गनुपर्ने)	भएको
८	शिवपुरी नाराजुन रा.नि.	२०८०/८१-२०८४/८५	१२/७/२०८०	विभागस्तर	२०८४/८५	स्वीकृत	कार्यान्वयनमा रहेको	
९	बदिथा रा.नि.	२०७९/८०-२०८३/८४	५/२१/२०७९	विभागस्तर	२०८३/८४	स्वीकृत	कार्यान्वयनमा रहेको २ वर्ष भएको	
१०	बाँके रा.नि.	२०८०/८१-२०८४/८५	९/११/२०७९	विभागस्तर	२०८४/८५	स्वीकृत	कार्यान्वयनमा रहेको	
११	कोशिटप्पु वन्यजन्तु आरक्ष	२०८०/८१-२०८४/८५	१०/२०/२०८१	विभागस्तर	२०८४/८५	हुन बाँकी	व्यवस्थापन योजना स्वीकृत, IEE मस्यौदामा छलफल हुन बाँकी	
१२	पर्सा रा.नि.	२०८०/८१-२०८४/८५	५/६/२०८०	विभागस्तर	२०८४/८५	स्वीकृत	कार्यान्वयनमा रहेको	
१३	शुक्लाफाँटा रा.नि.	२०८०/८१-२०८४/८५	१/२५/२०८०	विभागस्तर	२०८४/८५	स्वीकृत	कार्यान्वयनमा रहेको	

क्र.सं.	संरक्षित क्षेत्रको नाम	व्य. योजनाको अवधि	स्वीकृत मिति	निर्णयस्तर	म्याद समाप्त हुने व्य. योजनाको अवधि	IEE स्वीकृतको अवस्था	कैफियत	आगामी आ.व.२०८२/८३ मा बजेट विनियोजन
१४	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र	२०७४/७५- २०७८/७९	९/१३/२०७३	विभागस्तर	२०८४/८५	हुन बाँकी	मिति २०८२/५/१ को विभागीय निर्णयानुसार स्वीकृत भएको	
१७	मनास्लु संरक्षण क्षेत्र	२०७७/७८- २०८१/८२	३/१३/२०७७	विभागस्तर	२०८४/८५	हुन बाँकी	मिति २०८२/५/१ को विभागीय निर्णयानुसार स्वीकृत भएको	
१५	अपिनम्पा संरक्षण क्षेत्र	२०७२/७३- २०७७/७८	३/५/२०७२	सचिवस्तर	२०७७/७८	हुन बाँकी	व्यवस्थापन योजनाको (२०७८/७९-२०८२/८३) मस्यौदा तयार भई पेश भएको र परिषदको सिफारिस नभएकोले स्वीकृत हुन बाँकी रहेको । परिषद गठन हुन बाँकी रहेको ।	
१६	कञ्चनजङ्घा संरक्षण क्षेत्र	२०७७/७८- २०८१/८२	४/४/२०७७	विभागस्तर	२०८१/८२	हुन बाँकी	व्यवस्थापन योजनाको TOR स्वीकृतको चरणमा	भएको
१८	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२०७४/७५- २०७८/७९		विभागस्तर	२०७८/७९	हुन बाँकी	मिति २०७८/१/१/३ मा कार्यदल गठन र कार्यदलको कार्यसूची स्वीकृत भएको तर मस्यौदा पेश भइ नसकेको	

क्र.सं.	संरक्षित क्षेत्रको नाम	व्य. योजनाको अवधि	स्वीकृत मिति	निर्णयस्तर	म्याद समाप्त हुने व्य. योजनाको अवधि	IEE स्वीकृतको अवस्था	कैफियत	आगामी आ.व.२०८२/८३ मा बजेट विनियोजन
१९	गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र	२०७९/८०-२०८३/८४	५/१३/२०७९	विभागस्तर	२०८३/८४	स्वीकृत	कार्यान्वयनमा रहेको २ वर्ष भएको	
२०	ढोरपाटन शिकार आरक्ष	२०७६/७७-२०८०/८१		विभागस्तर	२०८०/८१	हुन बाँकी	व्यवस्थापन योजना TOR स्वीकृत	
२१	राष्ट्रिय प्राणी उद्यान						गुरुयोजना तयार भई सोही अनुसार गुरुयोजनाको पुनरावलोकन तथा विस्तृत परियोजना प्रस्ताव तयारि कार्य भईरहेको ।	
२२	भानुभक्त प्राणी उद्यान		११/५/२०७७				गुरुयोजना स्वीकृत भई, २०७९/०८/२८ मा IEE को कार्यसूची स्वीकृत भई प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन विभागमा प्रस्तुतिकरण भई छलफल समेत भएको ।	

अनुसूची २३ : आ.व. २०६६।६७ देखि २०८१।०८२ सम्ममा मध्यवर्ती क्षेत्रमा विनियोजन भएको वार्षिक बजेट विवरण

(रकम रु. हजारमा)

क्र.सं.	कार्यालय	२०६६।६७ सम्म	२०६७।६८	२०६८।६९	२०६९।७०	२०७०।७१	२०७१।७२	२०७२।७३	२०७३।७४	२०७४।७५	२०७५।७६	२०७६।७७	२०७७।७८	२०७८।७९	२०७९।८०	२०८०।८१	२०८१।८२
१	चितवन रा.नि.	२१०२७८	१६१६६	८००४८	१४७८८७	१०००००	१०००००	७४१६०	१००४००	१२८७७४	७६८६४	२०१००	६४०००	२०१००	३१८७४	६३०००	६८६६४
२	बर्दिया रा.नि.	१९८३६	२९४२	६०८७	८०००	१५०००	१०९४३	४९९४	२१११२	१३९४८	९९११	४४६४	१२०००	७१३०	७१३०	११०००	१३११०
३	लाइटाङ रा.नि.	०	६१०८	११४२७	४०००	२००००	२००००	१६३७४	३८४६८	४४४७४	२२४३३	२८६००	१८६००	४०४०	१००००	१०७३४	
४	राय रा.नि.	०	१८४	३१२	३१२	१६८	१९१	३८०	७८१४	४३४	२९४	३१००	३१००	८००	१४००	११००	
५	बाँके रा.नि.	०	०	४०६	६४२	२३६१	८३६३	१४००	७८१४	२२१४	१७२८	४३४९	२३००	८००	३६८	२३००	८९२
६	सगरमाथा रा.नि.	१९८४९	२३०४०	४४०३०	१००००	४१४४७	३२८४०	३७०००	७८६०६	४१४३६	७०९४४	३१३००	६१९९	१८३००	२९०००	३०४४०	
७	शे-कोक्सण्डो रा.नि.	३८०	३९२	१३९२	१२०६	१३३४	१२४८७	९८८६	८०००	१२२४९	११४२१	२७७३०	४१००	१८४७	४६१४	३०००	७०२०
८	शिवपुरी ना.रा.नि.	०	०	०	०	०	०	०	८०००	११४११	७४९४	१४३९७	१०७००	६०६२	७७९०	१४०००	११८९२
९	मकालु बरुण रा.नि.	१३९४	४९४	१७८३	१९६७	१९८४	२३७१	१४४४	२१७८	२७६८	२९८०	६४०८	३८००	८००	१११७	१४००	१०००
१०	खप्तड रा.नि.	०	८६	१७४	३४३	१४२	१४१	१७८	१७७	१४०	१०२	६३४०	२१००	८००	४४०	१४००	९००
११	शुक्लाफाँटा रा.नि.	३४९	४७४	०	१४३२	१९३२	१६७९	२०३४	४४४०	२२१३०	२३०४९	३४६४	४१००	११३६४	१९७७	२४००	३०००
१२	पर्सा रा.नि.	१९०८	१०४४६	०	४०००	४४०४	६८६	१९०४	८९८४	२४४४	२०४९	४४७८	७१००	२८८४	१४०४	१४०००	३८००
१३	कोशीटिपु व.आ.	०	४६३	०	८८६	८४४	९६०	०	१९२९	११२४	१९९४	९६७०	३४००	९००	८१४	१४००	१०००
१४	कृष्णसार सं.क्षे.	०	०	०	०	०	०	०	३२	३२	२९	७७१	८००	८००	३१६	१०००	९४०
१५	अपिनाम्मा सं.क्षे.	०	०	०	०	०	०	२४७०	३४६८०	७८२६	६९०९	६७००	६७००	४१८४	७४४०	७०००	९०४८
१६	कञ्चनजङ्घा सं.क्षे.	०	०	१७९१	२४१४	७१९	०	८००	६०७	४४०	७९८	४८२९	२८००	६००	३४२	१२००	८८०
	कुल जम्मा	२७३१६६	६०८२४	१४७३९४	४००००	२०००००	१९९४६१	१४००००	२४४०००	३४८२००	२२००००	३३३७४०	१८००००	६७४९३	९००००	१६४०००	१६४४११

अनुसूची २४ : संरक्षित क्षेत्रहरूमा आ व २०८१/८२ सम्म हात्तीसारहरूमा रहेका हात्तीहरूको विवरण

सि.नं.	संरक्षित क्षेत्र	हात्तीको नाम	लिङ्ग	(अन्दाजी) उमेर	जन्ममिति । प्राप्त मिति	प्राप्त गरेको माध्यम		निकाय
						जन्म	हस्तान्तरण	
१	चितवन	बहादुर गज	भाले	२९		खोरसोरमा जन्मेको		
२	चितवन	विनायकप्रसाद गज	भाले	६५			४३ सालमा भारतबाट	
३	चितवन	शेरप्रसाद गज	भाले	१७		खोरसोरमा जन्मेको		
४	चितवन	सानोराम गज	भाले	१३		खोरसोरमा जन्मेको		
५	चितवन	धिरेन्द्र कली	पोथी	६८			कोशी आरक्षबाट धेरै पहिला ल्याएको	
६	चितवन	शशी कली	पोथी	५८			चितवनमा नै पहिला देखि रहेको	
७	चितवन	कोमल कली	पोथी	५५			पर्सा डुमरवानाबाट ल्याएको	
८	चितवन	कोशी कली	पोथी	३३			कोशीमा जन्म भइ चितवन ल्याएको	
९	चितवन	रामप्यारी कली	पोथी	५३			पर्सा डुमरवानाबाट ल्याएको	
१०	चितवन	सोना कली	पोथी	६०			चितवनमा नै पहिला देखि रहेको	
११	चितवन	चुरे गज	भाले	१३		खोरसोरमा जन्मेको		
१२	चितवन	कृष्णप्रसाद गज	भाले	१६		खोरसोरमा जन्मेको		
१३	चितवन	ऐश्वर्यमाला कली	पोथी	४३		बर्मा वाट ल्याएको		

सि.नं.	संरक्षित क्षेत्र	हात्तीको नाम	लिङ्ग	(अन्दाजी) उमेर	जन्ममिति । प्राप्त मिति	प्राप्त गरेको माध्यम		
						जन्म	हस्तान्तरण	निकाय
१४	चितवन	कसरा गज	भाले	९		खोरसोरमा जन्मेको		
१५	चितवन	माडी गज	भाले	१०		खोरसोरमा जन्मेको		
१६	चितवन	लक्ष्मण गज	भाले	१३		खोरसोरमा जन्मेको		
१७	चितवन	टेक गज	भाले	१०		खोरसोरमा जन्मेको		
१८	चितवन	लक्ष्मी कली	पोथी	४६			चितवनमा नै पहिला देखि रहेको	
१९	चितवन	अमलदारी गज	भाले	१४		खोरसोरमा जन्मेको		
२०	चितवन	हिमाल गज	भाले	१५		खोरसोरमा जन्मेको		
२१	चितवन	प्रेरणा कली	पोथी	४५			चितवनमा नै पहिला देखि रहेको	
२२	चितवन	हिमानी कली	पोथी	२०		खोरसोरमा जन्मेको		
२३	चितवन	देवी कली	पोथी	६१		चितवनमा नै पहिला देखि रहेको		
२४	चितवन	गण्डकी कली	पोथी	२४		खोरसोरमा जन्मेको		
२५	चितवन	लोकतन्त्र कली	पोथी	२३		खोरसोरमा जन्मेको		
२६	चितवन	रिमद्धिम कली	पोथी	११		खोरसोरमा जन्मेको		
२७	चितवन	गणेश कली	पोथी	४८			कोशीमा जन्म भइ चितवन ल्याएको	

सि.नं.	संरक्षित क्षेत्र	हात्तीको नाम	लिङ्ग	(अन्दाजी) उमेर	जन्ममिति । प्राप्त मिति	प्राप्त गरेको माध्यम	
						जन्म	हस्तान्तरण
२८	चितवन	कृष्णचन्द गज	भाले	११		खोरसोरमा जन्मेको	
२९	चितवन	चितवन कली	पोथी	३२		खोरसोरमा जन्मेको	
३०	चितवन	सिमसिम कली	पोथी	९		खोरसोरमा जन्मेको	
३१	चितवन	लक्ष्मी गज	भाले	१३		खोरसोरमा जन्मेको	
३२	चितवन	कर्णाली कली	पोथी	२३		खोरसोरमा जन्मेको	
३३	चितवन	अम्बे कली	पोथी	९		खोरसोरमा जन्मेको	
३४	चितवन	सिमसार कली	पोथी	१५		खोरसोरमा जन्मेको	
३५	चितवन	तमोर कली	पोथी	१८		खोरसोरमा जन्मेको	
३६	चितवन	रुद्र कली	पोथी	७		खोरसोरमा जन्मेको	
३७	चितवन	विश्व गज	भाले	७		खोरसोरमा जन्मेको	
३८	चितवन	मन बहादुर गज	भाले	७		खोरसोरमा जन्मेको	
३९	चितवन	कमल प्रसाद गज	भाले	७		खोरसोरमा जन्मेको	
४०	चितवन	बुध गज	भाले	७		खोरसोरमा जन्मेको	
४१	चितवन	गोपाल गज	भाले	५		खोरसोरमा जन्मेको	
४२	चितवन	खगेन्द्रप्रसाद गज	भाले	६		खोरसोरमा जन्मेको	
४३	चितवन	शनिदेव गज	भाले	५		खोरसोरमा जन्मेको	
४४	चितवन	भद्र गज	भाले	३	२०७८।१०।२९	खोरसोरमा जन्मेको	

सि.नं.	संरक्षित क्षेत्र	हात्तीको नाम	लिङ्ग	(अन्दाजी) उमेर	जन्ममिति । प्राप्त मिति	प्राप्त गरेको माध्यम		
						जन्म	हस्तान्तरण	निकाय
४५	चितवन	शिव गज	भाले	३	२०७८।११।१७	खोरसोरमा जन्मेको		
४६	चितवन	पेम गज	भाले	३	२०७८।११।१९	खोरसोरमा जन्मेको		
४७	चितवन	रमेश गज	भाले	२	२०७९।०३।१७	खोरसोरमा जन्मेको		
४८	चितवन	रामसार कली	पोथी	४		खोरसोरमा जन्मेको		
४९	चितवन	स्वर्ण कली	पोथी	४		खोरसोरमा जन्मेको		
५०	चितवन	कुशप्रसाद गज	भाले	१८		खोरसोरमा जन्मेको		
५१	चितवन	तिर्थमान कली	पोथी	२२		खोरसोरमा जन्मेको		
५२	चितवन	विजय गज	भाले	३		खोरसोरमा जन्मेको		
५३	चितवन	दिल गज	भाले	२		खोरसोरमा जन्मेको		
५४	चितवन	दिपा कली	पोथी	२		खोरसोरमा जन्मेको		
५५	चितवन	दिप गज	भाले	२		खोरसोरमा जन्मेको		
५६	चितवन	रामप्रित गज	भाले	५ महिना		खोरसोरमा जन्मेको		
५७	चितवन	बिनम्र कलि	पोथी	५ महिना	२०८१।०१।३०	खोरसोरमा जन्मेको		
५८	चितवन	वेद गज	भाले	७ महिना	२०८१।१२	खोरसोरमा जन्मेको		

सि.नं.	संरक्षित क्षेत्र	हात्तीको नाम	लिङ्ग	(अन्दाजी) उमेर	जन्ममिति । प्राप्त मिति	प्राप्त गरेको माध्यम		
						जन्म	हस्तान्तरण	निकाय
५९	बर्दिया	चम्पाकली	पोथी	७५	सन् १९५०		कपिलबस्तुबाट खरिद भई ल्याएको	
६०	बर्दिया	दिपेन्द्रकली	पोथी	७५	सन् १९५०		कपिलबस्तुबाट खरिद भई ल्याएको	
६१	बर्दिया	पवनकली	पोथी	७४	सन् १९५१		चितवनबाट ल्याईएको	
६२	बर्दिया	गुलाबकली	पोथी	६९	सन् १९५६		सर्लाहीबाट खरिद गरि ल्याएको	
६३	बर्दिया	लक्ष्मीकली	पोथी	६५	सन् १९६०		चितवनबाट ल्याईएको	
६४	बर्दिया	जान्नाकली	पोथी	६२	सन् १९६३		राजापुर सिंचाईबाट प्राप्त भएको	
६५	बर्दिया	श्यामकली	पोथी	६०	सन् १९६५		चितवनबाट ल्याईएको	
६६	बर्दिया	शिवकली	पोथी	३०	सन् १९९०		सर्लाहीबाट खरिद गरि ल्याएको	
६७	बर्दिया	ठाकुरराज	भाले	२२	२० अगस्ट २००३	गुलाबकलीबाट जन्मेको, बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज हात्तीसारमा		
६८	बर्दिया	कुमारराज	भाले	१८	२८ जनवरी २००७	जान्नाकलीबाट जन्मेको, बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज हात्तीसारमा		

सि. नं.	संरक्षित क्षेत्र	हात्तीको नाम	लिङ्ग	(अन्दाजी) उमेर	जन्ममिति । प्राप्त मिति	प्राप्त गरेको माध्यम		
						जन्म	हस्तान्तरण	निकाय
६९	बर्दिया	चतुरगज	भाले	६	१८ फेब्रुअरी २०१९	शिवकलीबाट जन्मेको, बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज हात्तीसारमा		
७०	बर्दिया	रामकली	पोथी	४	१८ मे २०२१	शिवकलीबाट जन्मेको, बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज हात्तीसारमा		
७१	बर्दिया	बबईकली	पोथी	२	४ अक्टुबर, २०२३	शिवकलीबाट जन्मेको, बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज हात्तीसारमा		
७२	बाँके	समिरगज	भाले	१९	८ जनवरी २००६		हस्तान्तरण	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज
७३	बाँके	सौराहागज	भाले	१३	२२ मार्च २०१२		हस्तान्तरण	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज
७४	बाँके	रेन्जरगज	भाले	१८	१७ फेब्रुवारी २००७		हस्तान्तरण	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज
७५	बाँके	शान्तिकाली	पोथी	७०	सन् १९५५		हस्तान्तरण	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज

सि.नं.	संरक्षित क्षेत्र	हात्तीको नाम	लिङ्ग	(अन्दाजी) उमेर	जन्ममिति । प्राप्त मिति	प्राप्त गरेको माध्यम	
						जन्म	हस्तान्तरण
७६	बाँके	गणेश गज	भाले	१८	२० मार्च २००७	हस्तान्तरण	वर्दिया राष्ट्रिय निकुन्ज
७७	बाँके	चमचमकाली	पोथी	११	९ नोभेम्बर २०१४	हस्तान्तरण	चितवन राष्ट्रिय निकुन्ज
७८	कोशीटपपु	शोभा कली	पोथी	६१	२०२१	हस्तान्तरण	भारत
७९	कोशीटपपु	अन्निका कली	पोथी	६१	२०२१	हस्तान्तरण	भारत
८०	कोशीटपपु	सरस्वती कली	पोथी	२१	२०६१	हस्तान्तरण	चितवन राष्ट्रिय निकुन्ज
८१	कोशीटपपु	दमदमी कली	पोथी	२०	२०६२	हस्तान्तरण	चितवन राष्ट्रिय निकुन्ज
८२	कोशीटपपु	लक्ष्मी कली	पोथी	१७	२०६१०६।१२	कुसाहामा जन्मेको	
८३	कोशीटपपु	कोशी कली	पोथी	६	२०७६	कुसाहामा जन्मेको	
८४	कोशीटपपु	कुशाहा कली	पोथी	६	२०६१०३।०९	कुसाहामा जन्मेको	
८५	कोशीटपपु	उत्तरी गज	भाले	६	२०६१०७।१६	कुसाहामा जन्मेको	
८६	कोशीटपपु	मकुना गज	भाले	३	२०६१०४।०७	कुसाहामा जन्मेको	
८७	कोशीटपपु	रामसार कली	पोथी	३	२०६१०५।११	कुसाहामा जन्मेको	

सि.नं.	संरक्षित क्षेत्र	हात्तीको नाम	लिङ्ग	(अन्दाजी) उमेर	जन्ममिति । प्राप्त मिति	प्राप्त गरेको माध्यम		
						जन्म	हस्तान्तरण	निकाय
८८	कोशीटपपु	भुपेन्द्र गज	भाले	१ महिना		कुसाहामा जन्मेको		
८९	शुक्लाफाँटा	लबप्रसाद गज	भाले	२२	२०६०।०६।१६			
९०	शुक्लाफाँटा	सिद्धप्रसाद गज	भाले	२१	२०६१।०१।०८			
९१	शुक्लाफाँटा	नारायणप्रसाद गज	भाले	१७	२०६५।०६।०७	रुप कलीबाट जन्म भएको		
९२	शुक्लाफाँटा	शेषचन्द्र गज	भाले	४	२०६८।०१।२०	शेषचन्द्र गजको	२०७९।०९।१७	बि रा नि
९३	शुक्लाफाँटा	नारायणी कली	पोथी	२४	एकिन नभएको	नारायणी कलीबाट बि रा नि मा जन्म भएको र आमा र बच्चौंनै बि रा नि बाट शुक्ला ल्याएको	२०७९।०९।१७	बि रा नि
९४	शुक्लाफाँटा	श्रुति कलि	पोथी	७०	एकिन नभएको		२०६७।०७।११	बि रा नि
९५	शुक्लाफाँटा	रुप कली	पोथी	६५	एकिन नभएको		२०३९	बर्दिया रा नि
९६	शुक्लाफाँटा	शुक्ला कली	पोथी	२	२०८०।०२।०७	नारायणी कलीबाट जन्म भएको		
९७	शुक्लाफाँटा	सिमसार गज	भाले	६	२०६६।१०।०८		२०८०।१२।०१	बि रा नि
९८	पर्सा	मेनकाकली	पोथी	७१	१९५४		मित्रराष्ट्र बाट प्राप्त	भारत
९९	पर्सा	शितास्माकली	पोथी	४०	२०४२		मित्रराष्ट्र बाट प्राप्त	थाइल्याण्ड

सि.नं.	संरक्षित क्षेत्र	हात्तीको नाम	लिङ्ग	(अन्दाजी) उमेर	जन्ममिति । प्राप्त मिति	प्राप्त गरेको माध्यम		
						जन्म	हस्तान्तरण	निकाय
१००	पर्सा	रासिकली	पोथी	२८	२०४४/०९/२६	२०५९/९/१७		
१०१	पर्सा	नारायणगज	भाले	२०	२०६२/०४/०१	२०६९/०२/०१		
१०२	पर्सा	चित्रसेन कलि	पोथी	२०	२०६२/०५/०८	२०६९/०२/०१		
१०३	पर्सा	भिमाकली	पोथी	८	२०७४/१०/१३			
१०४	पर्सा	कामिनीकली	पोथी	२०	२०७९/६/१६	२०७३/०५/१		
१०५	पर्सा	महेश गज	भाले	२.७	२०८०/८/११			
१०६	पर्सा	चम्पाकली	पोथी	३८		२०७९/०६/१५	साईटिस मुद्दाको फैसला बाट जफत	

अनुसूची २५ : प्रजाति संरक्षण कार्ययोजनाको विवरण

क्र.सं.	प्रजातिको नाम	अंग्रेजी नाम	वैज्ञानिक नाम	कार्य योजनाको अवधि	स्वीकृत मिति
१	बाघ	Tiger	<i>Panthera tigris</i>	२०२३-२०३२	
२	गैंडा	Rhino	<i>Rhinoceros unicornis</i>	२०२४-२०३४	२०२४
३	हात्ती	Elephant	<i>Elephas maximus</i>	२०२५-२०३५	२०२५
४	सालक	Pangolin	<i>Manis pantadactyla</i>	२०१८-२०२२	२०१८
५	हिउँ चितुवा	Snow Leopard	<i>Panthera uncia</i>	२०२४-२०३०	२०२४
६	गिद्ध	Vulture		२०२३-२०२७	
७	खरमजुर	Bengal Florican	<i>Houbaropsis bengalensis</i>	२०२४-२०३३	२०२४
८	घडियाल	Gharial	<i>Gavialis gangetica</i>	२०१८-२०२२	२०१८
९	हाब्रे	Red Panda	<i>Ailurus fulgens</i>	२०१९-२०२३	२०१८
१०	फिजेन्ट	Pheasant		२०१९-२०२३	२०१९
११	सोस	Dolphin	<i>Platanista gangetica</i>	२०२१-२०२५	२०२०
१२	कस्तुरी मृग	Musk Deer	<i>Moschus chrysogaister</i>	२०२१-२०२५	२०२०
१३	सारस	Sarus Crane	<i>Grus antigone</i>	२०२१-२०२५	२०२०
१४	लाटो कोसेरो	Owl		२०२०-२०२९	२०२०
१५	अर्ना	Wild Water Buffalo	<i>Bubalus arnee</i>	२०२०-२०२४	२०२०
१६	गौरीगाई	Bison	<i>Bos gaurus</i>	२०२०-२०२४	२०२०
१७	कृष्णसार	Black Buck	<i>Antelope cervicapra</i>	२०२३-२०२७	
१८	ढोले	Dhole	<i>Cuon alpinus</i>	२०२५-२०३५	२०२५

अनुसूची २६ : गैंडा स्थानान्तरण सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	वर्ष (सन्)	महिना	भाले	पोथि	जम्मा	स्रोत स्थान	स्थानान्तरण गरिएको स्थान
१	१९८६	फेब्रुअरी	३	१	४	चि रा नि	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज, कर्णाली नदी तटीय क्षेत्र
		डिसेम्बर	५	४	९	चि रा नि	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज, कर्णाली नदी तटीय क्षेत्र
२	१९९१	ज्यानवरी	६	१४	२०	चि रा नि	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज, कर्णाली नदी तटीय क्षेत्र
		फेब्रुअरी	२	३	५	चि रा नि	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज, कर्णाली नदी तटीय क्षेत्र
३	१९९९	ज्यानवरी	४	०	४	चि रा नि	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज, कर्णाली नदी तटीय क्षेत्र
४	२०००	मार्च	५	५	१०	चि रा नि	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज, कर्णाली नदी तटीय क्षेत्र
		नोवेम्बर	३	३	६	चि रा नि	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज, कर्णाली नदी तटीय क्षेत्र
		नोवेम्बर	१	३	४	चि रा नि	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज, कर्णाली नदी तटीय क्षेत्र
५	२००१	मार्च	३	२	५	चि रा नि	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज, कर्णाली नदी तटीय क्षेत्र
६	२००२	मार्च	५	५	१०	चि रा नि	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज, कर्णाली नदी तटीय क्षेत्र
७	२००३	अप्रिल	३	७	१०	चि रा नि	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज, कर्णाली नदी तटीय क्षेत्र
८	२०१६	मार्च	३	२	५	चि रा नि	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज, कर्णाली नदी तटीय क्षेत्र

क्र.सं.	वर्ष (सन्)	महिना	भाले	पोथि	जम्मा	स्रोत स्थान	स्थानान्तरण गरिएको स्थान
९	२०१७	अप्रिल	१	४	५	चि रा नि	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज, कर्णाली नदी तटीय क्षेत्र
		अप्रिल	१	२	३	चि रा नि	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज, कर्णाली नदी तटीय क्षेत्र
१०	२०२३	सेप्टेम्बर	०	२	२	चि रा नि	कोशीटप्पु वनयजन्तु आरक्ष, सुनसरी
जम्मा					१०२		

अनुसूची २७ : विभिन्न देशमा उपहार दिइएका वन्यजन्तुहरु

SN	Date	Nepali Name	Name of the species	Quantity	Gifted Organization	Country	Gifted Animals
1	1985	एक सिंगे गैँडा	Greater One Horned Rhino	4	Duduwa National Park	India	Live animal
2	May 22, 1987	एक सिंगे गैँडा	Greater One Horned Rhino	2	President Ronald Reagan	USA	Live animal of less than one year age
3	May 22, 1987	एक सिंगे गैँडा	Greater One Horned Rhino	3	National Zoological Park	USA	Live animal of less than one year age
4	January 17, 1990	एक सिंगे गैँडा	Greater One Horned Rhino	1	Munich zoo	Germany	Live animal for conservation education
5	April 02, 1990	एक सिंगे गैँडा	Greater One Horned Rhino	2	Singapore Zoological Garden	Singapore	Live animal (1 male calf and 1 female calf) for captive breeding
6	April 02, 1990	एक सिंगे गैँडा	Greater One Horned Rhino	2	Fortwort Zoological Association	USA	Live animal (1 male calf and 1 female calf) for captive breeding
7	April 02, 1990	घडियाल गोही	Ghariyal Crocodile	2	Munich zoo	Germany	Captive raised hatchlings
8	September 22, 1992	ब्बाँसो	Himalayan Wolf	1	Osaka Municipal Tennogi Zoological Garden	Japan	Live animal (Male)
9	February 12, 1993	एक सिंगे गैँडा	Greater One Horned Rhino	2	Mirpur National Zoo, Dhaka	Bangladesh	Live animal of age less than one year.
10	May 30, 1993	एक सिंगे गैँडा	Greater One Horned Rhino	1	Wilhelma Zoo, Stuttgart	Germany	Live animal (1 Female calf)
11	October 04, 1994	घडियाल मगर गोही	Ghariyal and Muger Crocodile	60	Atagawa Tropical and Alligator Garden	Japan	30 Ghariyal Eggs and 30 Muger eggs all collected from wild

SN	Date	Nepali Name	Name of the species	Quantity	Gifted Organization	Country	Gifted Animals
12	May 03, 1995	घडियाल मगर गोही	Ghariyal and Muger Crocodile	60	Atagawa Tropical and Alligator Garden	Japan	30 Ghariyal Eggs and 30 Muger eggs all collected from wild
13	March, 1998	चितुवा	Common Leopard	2	Rhiyadh Zoological Garden	Saudi Arabia	Riyadh Zoological Garden
14	April 18, 1998	एक सिंगे गैंडा	Greater One Horned Rhino	2	Zoological Society of London	United Kingdom	Live animal (2 Female Rhino under 2 years age)
15	May 09, 2000	घडियाल गोही	Ghariyal Crocodile	6	La Ferme aux Crocodile Pierrelatte	France	Live animal (baby) (4 females and 2 males collected from captive breeding centre
16	March 05, 2002	एक सिंगे गैंडा	Greater One Horned Rhino	2	Tama Zoological Park	Japan	Live animal (1 male calf and 1 female calf) from captive
17	April 23, 2004	घडियाल गोही	Ghariyal Crocodile	2	Royal Government of Bhutan	Bhutan	Collected from captive breeding centre
18	February 28, 2006	एक सिंगे गैंडा	Greater One Horned Rhino	2	Vienna Zoo	Austria	Live animal
19	July 12, 2018	एक सिंगे गैंडा	Greater One Horned Rhino	2	Chimelong Safari Park Guangzhou	China	Live animal (1 male 1 female)
20	8/1/2018	एक सिंगे गैंडा	Greater One Horned Rhino	2	Sanghai Wild Animal Park	China	Live animal (1 male 1 female)
21	12/17/2025	हात्ती	Asian Elephant	2	Al Khor Zoo	Qatar	Live animal (1 male 1 female)
				162			

अनुसूची २८ : नेपालबाट विभिन्न देशहरूलाई उपहार स्वरूप दिइएका आखेटोपहारहरूको विवरण

क्र सं	साल	प्रजातिको नेपाली नाम	प्रजातिको अंग्रेजी नाम	परिमाण	उपहार प्राप्त गर्ने निकाय	पठाइएको देश	कैफियत
1	1987	घडियाल गोही	Gharyal Crocodile	1	His Imperial Highness Prince Narhito	जापान	Stuffed Specimen
2	1998	गौर	Gaur (Bison)	1	His Royal Highness Prince Khalid Bin Sultan Bin Abdulaziz, Saudi Arabia	साउदी अरेबीया	1 Hide (Pelt and Skull)
3	1998	पाटेबाघ	Royal Bengal Tiger	1	His Royal Highness Prince Khalid Bin Sultan Bin Abdulaziz, Saudi Arabia	साउदी अरेबीया	Hide (Pelt and Skull)
4	1998	जरायो	Samber Deer	1	His Royal Highness Prince Khalid Bin Sultan Bin Abdulaziz, Saudi Arabia	साउदी अरेबीया	Skull and Hide
5	1998	कठिभालु	Sloth Bear	1	His Royal Highness Prince Khalid Bin Sultan Bin Abdulaziz, Saudi Arabia	साउदी अरेबीया	Skull and Hide
6	1998	खर मजुर	Florican	1	His Royal Highness Prince Khalid Bin Sultan Bin Abdulaziz, Saudi Arabia	साउदी अरेबीया	Skull and Feather
7	2002	चितुवा	Common Leopard	2	Naga Baba of Gangotri Dham	भारत	2 Piece skin for religious purpose

नेपाल सरकार

वन तथा वातावरण मन्त्रालय

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग

बबरमहल, काठमाडौं